

PROSVETNI DELAVCI

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 2. MARCA 1973
LETO XXIV. ŠTEVILKA 4

S PLENARNE SEJE REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE

Zato da sporazumi ne bodo zgolj besede

Na sedmi plenarni seji republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije (bila je 14. februarja) so razpravljali široko paleto problemov, s katerimi se bo letos srečeval tudi Sindikat delavcev družbenih dejavnosti. Največ razpravljavcev je podprlo stališča republiškega odbora glede temeljnega načrta, ki temelji na začrtanih smernicah o ekonomski politiki v naši republiki, in jih bodo moralne reševati sindikalne organizacije. Poudarjali so, da je treba narediti vse, da bo dosežena

ekonomska stabilnost, ki predstavlja temelj nadaljnjega razvoja samoupravnih odnosov na vseh ravneh. Prizadevati si moramo za uresničitev samoupravnih odnosov in svobodne menjave dela, skladno z ustavnimi dopolnili, hkrati pa zadrževati težnje po zviševanju cen in osebnih dohodkov. Pri osebnih dohodkih v družbenih dejavnostih je treba upoštevati uresničitev delovnih programov, interese pa uskladiti prek samoupravnih interesnih skupnosti na osnovi samoupravnega

sporazumevanja. Treba bo izbrati to, kar je najpotrebnejše, združevati sile in denar, racionalizirati delo na vseh področjih, seveda ne na škodo kakovosti. Iz tega izhajajo tudi primarne naloge sindikata, ki bo na vseh ravneh skrbel za izvajanje te politike zavedajoč se, da je od vseh ukrepov stabilizacije odvisna tudi socialna stabilnost vseh.

Razprava o izvajanju zakona o začasnem omejitvi dviganja osebnih dohodkov v nekaterih dejavnostih je potrdila doseda-

nje akcije republiškega odbora in drugih organov za urejanje delovnih razmer v sedanjih okoliščinah. Podprli so predlog, ki je poslan izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije, naj zveznemu izvršnemu svetu predlaga spremembo in dopolnitev nekaterih določil zakona o začasnem omejitvi osebnih dohodkov.

Republiški odbor predlaga: 1. Delovne organizacije s področja šolstva, znanosti, kulturno-prosvetne dejavnosti, socialnega varstva in zdravstva (razen lekarn in naravnih zdravilišč) naj bi smele letos povečati osebne dohodke do višine, ki je bila določena z veljavnimi samoupravnimi sporazumi za leto 1972.

Odmrznitev osebnih dohodkov do višine samoupravnih sporazumov za omenjene dejavnosti predlaga zato, ker so se zaradi zveznega ukrepa o omejitvi osebnih dohodkov znašle delovne organizacije v teh dejavnostih v zelo neenakem položaju in so bili osebni dohodki v 11 mesecih leta 1972, preračunani na pogojno nekvalificiranega delavca, precej nižji od povprečnega osebnega dohodka na pogojno nekvalificiranega delavca v gospodarstvu.

S samoupravnimi sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov je bil v Sloveniji uveljavljen mehanizem usmerjanja delitve dohodka, ki je zagotovil, da se osebni dohodki delijo v skladu s produktivnostjo dela in v skladu s smernicami ekonomske politike. Precej pa so bila s sporazumi odpravljena tudi nesorazmerja v vrednotenju dela v posameznih dejavnostih, ki so pred tem povzročala vrsto političnih problemov. Vsak ukrep na področju usmerjanja delitve osebnih dohodkov, ki ne upošteva sprejetih samoupravnih sporazumov, ruši že vzpostavljeno ravnotežje v vrednotenju dela med dejavnostmi, hkrati pa postavlja posamezne organizacije združenega dela v zelo različen položaj in jih odvrta od razumnega gospodarnosti. Z zakonom o začasnem omejitvi osebnih dohodkov so osebni dohodki zamrznjeni na ravni osebnih dohodkov za obdobje, ki ne pomeni zaključnega obračunskega obdobja. Posamezne organizacije združenega dela so izplačevale med letom dokaj različne višine akontacij osebnih dohodkov zaradi obračuna v različnih časovnih obdobjih (trimesečno, polletno, letno). Zato so bile ob enaki ceni dela akontacije osebnih dohodkov dokaj različne, in zaradi tega naj bi bili po zveznem ukrepu različni tudi osebni dohodki v prvi polovici leta 1973. Nekatere organizacije združenega dela so v letu 1972 zavestno namenile del osebnih dohodkov za najnujnejše investicijsko vzdrževanje, za strokovno izpopolnjevanje in dokvalifikacije svojih delavcev ali celo nabavo

Ob prazniku žena

Koledarsko smo se zopet znašli v 8. marcu. Nadelo si bomo praznična oblačila, izbirali bomo lepe besede za voščilo ter vezali cvetje v šopke. Pripravili bomo proslave v čast žena in pozabili, da je vsak praznik med dvema delovnim dnevom, da je „danes“ le omejen čas med tistim, kar je bilo včeraj in kar bo jutri. V razgovorih bomo priklicali medse ženske like iz literature in zgodovine ter ovrednotili tragiko Medee, Antigone, Kosojske devojke, desetnice in Hudabivške Mete ter Čankarjeve Francke; razmišljali bomo o vlogi žena v revolucijah in oblikovanju delavskega razreda, o Klari Zetkin, o Rozi Luksemburg, ovrednotili delo znanstvenic in umetnic ter razglabljali o „ženski problematiki“. Ugotovili bomo, da je pri nas že 42 % zaposlenih žensk, da smo osnovne šole poklicno feminizirali, da upada udeležba žensk v organih samoupravljanja, da je večina žensk v neposredni proizvodnji še vedno nekvalificiranih, da se tudi izobraženke zapirajo le v strokovne okvire, da ni čutiti bistvenega premika v kvalifikaciji žena pri mlajšem rodu in da se ob večjem številu srednje, višje in visoko kvalificiranih žensk povečuje obseg nekvalificiranih delavk.

Ob vsem tem pa se bomo najbrž zavedli, da so vsi ti problemi problemi vseh ljudi in da jih ni mogoče deliti po spolih, da je treba hitreje razreševati vsa protislovja naše družbe. V socialistični družbi smo si s skupnimi pogledi in prepričanji, ki nam rabijo za utemeljevanje naše dejavnosti, postavili za svoj smoter človečenje človeka. V svoji rasti in bolečinah pa včasih tudi mi vsi skupaj kot organizirana celota pozabljamo na intimno stisko družine, ki raste iz njene zaskrbljenosti za otroka. Pri tem mislim predvsem na mlado družino, ki si ustvarja svoje temelje ter jo oblikujejo mladi ljudje, ki se morajo sami še osebnostno hitreje oblikovati in intenzivno poklicno razvijati, pa jim zmanjkuje časa, ko morajo opravljati tudi svoje razširjene družinske dolžnosti. Tako postajajo „ženski problemi“ v svojem bistvu problemi mladih, ne samo zaradi dejstva, da so žene in otroci vse življenje povezani s popkovino, kot je to povedal Gorki v svojem liku matere, ampak predvsem zato, ker so se pri nas odnosi med mladimi zakonci resnično pomembno spremenili in ker si stisko delita tako oče kot mati. Oba sta zavrti v osebnostnem oblikovanju, oba prikrajšana za hitrejšo strokovno rast in za drobna kulturna ugodja, včasih jima ob še vedno slabo razvitem otroškem varstvu, ob preozko oblikovani osnovni šoli, ob pomanjkanju drugih oblik vzgojno varstvo in marsikdaj tudi neurejenem stanovanjskem vprašanju zmanjkuje sil in časa za boljše socialno življenje, za samoupravno življenje. Prosvetni delavci nosimo ob tem dvojno breme, saj je med nami mnogo takih mladih družin, ki so v stiski, v vsakodnevnem delu pa se srečujemo z vsemi ostalimi, ko sodelujemo z njimi pri vzgoji in izobraževanju celotne generacije otrok. Prav v tem času, ko poizkušamo uveljavljati zlahtne prvine ustavnih dopolnil ter uresničiti misel o združenem delu, moramo razmisliti o razreševanju problemov, ki zavirajo rast človeka upravljalca. Razmisliti moramo tudi o tem, kako bi lahko povečali svoj delež pri razvijanju vzgojno-izobraževalnega sistema in oblik. Kdor hoče druge vzgajati, mora nenehno preverjati samega sebe in biti dosleden idealom, ki jih postavlja mladim, da jih bodo ti začutili kot prave vrednote. Tudi ob razglabljanjih o vsebini ženskega praznika moramo spoznati, da je marksizem ideologija ljubezni do ljudi ter se oprijeti trdga dela za spreminjanje medčloveških odnosov. V družbi s socialističnimi vzgojnimi smotri je zato ob brenju strojev in telefonskih žic treba prisluhniti tudi „ženski glas“ iz Župančičeve Dume, ki naj bo glasnik humanizma kot elementarne sestavine odnosov med ljudmi; zato se moramo ob prazniku žena realno in trdo dogovoriti za neposredno uresničevanje programov in deklaracij, s katerimi bomo čimprej izenačili možnosti za vstop v življenje vsem otrokom, da bo postal osmi marec v naši socialistični družbi le še praznik čustvenih prvin in spoštovanja žensk.

VIDA RUDOLFOVA

Življenje ni praznik, zato naj bo lep vsaj 8. marec, ki ga praznujejo žene vsega sveta. Čestitke našim sodelavkam, naročnicam in vsem ženam, ki delajo v vzgojno-izobraževalnih zavodih! Foto: Rajko Ranfl

Brez malodušja

V Ljubljani so pred kratkim klicali sejo skupščine republiške izobraževalne skupnosti. Na njej so verificirali mandate novih članov skupščine ter izvolili tri nove člane izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti. Osrednja točka dnevnega reda, ob kateri se je razvila tudi najbolj zanimiva razprava, je bil predlog finančnega načrta republiške izobraževalne skupnosti za leto 1973, ki so ga na seji tudi sprejeli. Letošnji finančni načrt za to področje družbene dejavnosti znaša nekaj nad milijardo 7 milijonov 104 tisoč dinarjev. To pomeni, da je indeks naraščanja 112,5 – vsega denarja, namenjenega vzgoji in izobraževanju, pa je letos relativno precej manj kot v minulemu letu. To je toliko bolj pereče, ker smo pred našo šolstvo postavili poleg starih še nekatere nove, izredno

zahtevne naloge in jih bo v takšnem finančnem položaju, v kakršnem se je znašlo to področje družbene dejavnosti, težko uresničiti. Kljub omejenim denarnim možnostim, ki so plod sedanjih stabilizacijskih prizadevanj, pa so na seji poudarili, da se je treba letos bolj kot kdajkoli doslej z vso odgovornostjo posvetiti zastavljenim nalogam. Kljub težavam, ki se porajajo, si namreč v sedanjem obdobju ne moremo „privoščiti“, da bi zanemarjali temeljne naloge, za katere smo se deloma zavezali že v minulemu letu. Med te sodijo med drugim tudi idejna pouka, šolanje delavske in kmečke mladine, uresničevanje ustavnih dopolnil, kadrovske naloge, izredno izobraževanje oziroma izobraževanje ob delu itd. Ob tem so poudarili, da so se tudi delavci s področja vzgoje in izobraževanja

dolžni zavzeti za stabilizacijo, zlasti zato, ker je bilo prav to področje dolga leta prizadeto zaradi nestabilnosti. Sedanje obdobje zahteva prav zaradi denarnih omejitev odgovornost, usmerjanje v aktivnost in ne k malodušju, ki bi spodbudilo tudi vse dosedanje pozitivne rezultate.

Ob sprejemanju finančnega načrta so pojasnili, da so sredstva za potrebe republiške izobraževalne skupnosti v prvem polletju krita, poudarili pa so, da bo treba čimprej skleniti samoupravne sporazume tudi na področju vzgoje in izobraževanja ter tako zagotoviti denar za nemoteno opravljanje nalog v drugem polletju. Tako bo v prihodnjem letu, deloma pa že letos, stekel nov način financiranja tega področja prek samo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZATO DA SPORAZUMI NE BODO ZGOLJ BESEDE

(Nadaljevanje s 1. strani)

opreme. Zaradi tega bodo imeli zaposleni tudi v letu 1973 nižje osebne dohodke kot v organizacijah, ki so sproti izplačevale vsa razpoložljiva sredstva za osebne dohodke.

2. Organizacije združenega dela, ki so v letu 1972 obračunavale akontacije osebnih dohodkov z nižjo vrednostjo točke, kot je bila predvidena z resolucijo o ekonomski politiki za leto 1972, naj bi smele izplačati razlike osebnih dohodkov za delo, opravljeno v letu 1972.

Z ukrepi ekonomske politike za leto 1972 je bilo namreč predvideno, da financirajo posameznih družbenih dejavnosti vrednotijo delo na ravni 95 %

samoupravnega sporazuma. S tem je bilo zagotovljeno približno enako vrednotenje vseh dejavnosti, hkrati pa tudi to, da so sredstva za osebne dohodke razmerij, določenih s smernicami ekonomske politike. Zato je normalno, da se vsem tistim organizacijam združenega dela in organom, ki so si zaradi nenakomernega dotoka denarja ali zaradi zavestnega zniževanja akontacij med letom obračunavale osebne dohodke z vrednostjo točke, nižjo kot 8,74 din, omogoči izplačilo razlik osebnih dohodkov za leto 1972 vsaj do višine 95 % samoupravnega sporazuma.

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti

NOV PROGRAM

Izvršni odbor za znanost in visoko šolstvo pri republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti je na eni od svojih sej obravnaval stališča o razvoju višje šole za organizacijo dela v Kranju. Stališča je poslal pedagoški svet šole strokovnim sodelavcem sindikata, češ da naj ocenijo projekt prihodnje usmeritve te šole.

Odbor je ugodno ocenil prizadevanja kolektiva šole, posebno njenega pedagoškega sveta pri oblikovanju novega razvojnega osnutka. Ta upošteva stvarne družbene in ekonomske potrebe, načrtuje, koliko strokovnih kadrov proizvodno-organizacijske smeri in računalništva ter industrijske pedagogike bomo potrebovali. V razpravi je bilo poudarjeno, da se je treba v republiki odločiti, kakšna naj bo mreža šol za izobraževanje industrijskih pedagogov in kakšno dodatno usposabljanje teh kadrovskih profilov. Misli se je treba predvsem na to, kakšni bosta vsebina in usmeritev tovrstnega izobraževanja.

Taka usmeritev programa je tudi v skladu s smotri resolucije o kadrovske politiki in sklepi organov ZKJ. Vzgoja in iz-

obraževanje teh kadrov za samoupravni sistem temelji na osnovi znanstveno marksistične filozofske misli. Projekt razvoja vsebuje izobraževalni program in usmeritev, ki bo temelj za nadaljnji razvoj sodobnih proizvodnih sistemov, uvajanje moderne tehnologije dela, racionalizacijo izvajanja izobraževalnega procesa in organizacijo izobraževanja v raznih oblikah. Hkrati odpira tudi možnost smotne uporabe računalniške tehnike.

Posebno pomembno je, da se sedaj razmišljajo o strokovnjakih, ki bodo vodili izobraževalni proces, in se ukvarjali z znanstveno-raziskovalnim delom v šoli. Pri tem poudarjajo, da bi morala prispevati precej denarja tudi republika — zato da bi razširili prostorske zmogljivosti šole in zagotovili potrebno socialno raven zaposlenih.

Izvršni odbor je sklenil predlagati skupščini SR Slovenije, njenim organom in vsem drugim pristojnim republiškim institucijam, naj podprejo uresničitev razvojnega programa višje šole za organizacijo dela v Kranju.

SLAVKO PEVEC

Slovenije je v novembru 1972, ko je razpravljalo o izvajanju politike družbenoekonomskega razvoja v letu 1972, sprejel sklep, naj se vsem organizacijam združenega dela, ki povsem izpolnjujejo sprejete delovne programe, omogoči izplačilo osebnih dohodkov na 100 % ravni samoupravnih sporazumov od 1. oktobra 1972 dalje. Takšno

Varčevanje »da« — obseg in kakovost ostaneta

Republiški odbor je sprejel tudi program družbene akcije o varčevanju. Da bi organizacije združenega dela v družbenih dejavnostih čim uspešneje uresničile svoje programe štednje, so izvršni odbori in konference RO pripravili izhodišča, ki naj bodo sestavljavcem teh programov napotek za usmerjanje akcije.

Poudarjeno je bilo, da varčevanje ne sme prizadeti obsega, še posebej pa ne kakovosti programov. Z vsemi močmi pa si je treba prizadevati, da z racionalnim gospodarjenjem, z razpoložljivim denarjem, tehničnimi pripomočki in drugo opremo ter s smotno organizacijo dela in razporeditvijo strokovnih delavcev dosežemo več, kot smo dosedaj. Glede tega pa je še veliko možnosti. V posameznih družbenih dejavnostih je treba doseči predvsem naslednje:

Šolstvo:

- prilagoditi učne programe znanstvenim in tehničnim dosežkom ter bolj dosledno odstraniti vse tisto, kar je že preživelo;

- hitreje uvajati sodobne učne metode, tehnike in oblike dela v učno-vzgojnem procesu, in zlasti z individualizacijo pouka zmanjšati osip in trajanja študija;

- racionalizirati mrežo šol na vseh stopnjah in študijskih smereh;

- pospešeno uveljavljati take medsebojne odnose, ki bodo zrcalo določil XXI. ustavnega dopolnila o svobodni menjavi dela, ker bo tudi to prispevalo k racionalizaciji vzgojno-izobraževalnega dela;

- uveljaviti smotna in enotna merila za prehod iz ene šole v drugo in za nadaljevanje šolanja na naslednji stopnji. To sedaj ni urejeno, kar onemogoča normalno napredovanje posameznika, po nepotrebnem zvišuje stroške in povzroča izgubo dragocenega časa. Posebej je treba organizirano pripravljati kandidate za študij na visokih in višjih šolah, s čimer bi zagotovili enako izhodišče za vse študente;

- organizirati permanentno izobraževanje diplomantov, ki naj bo skrb posameznih visokih in višjih šol in organizacij združenega dela, kjer so diplomanti zaposleni;

- uvesti take oblike študija, ki omogočajo neposredno povezavo s prakso in aplikacijo študijskih izdelkov za prakso, kjer je to pač mogoče;

- smotno organizirati delo pri uvajanju pripravnikov in ustvariti možnosti, da najposobnejši pripravniki napredujejo na delovnem mestu in drugo.

Kultura:

- prizadevati si za še večjo kakovost v kulturnem ustvarjanju in se še bolj zavzeto boriti proti lažni umetnosti in šundu;

- poskrbeti za bolj učinkovito izrabo delovnega časa vseh zaposlenih;

- izpopolniti organizacijo dela in ustanoviti potrebne skupne službe (servisi, mehanografska obdelava podatkov);

- uveljaviti funkcionalne integracije znotraj posameznih vrst kulturnih dejavnosti in med njimi.

Zdravstvo:

- zagotoviti racionalnejšo uporabo diagnostičnih postopkov, pri čemer so mišljene predvsem ponavljajoče se preiskave

stališče je republiški odbor utemeljil predvsem z dejstvom, da so se cene in življenjski stroški zvečali bolj, kot je bilo predvideno z ekonomsko politiko za leto 1972.

3. Povečali naj bi osebne dohodke pedagoškim delavcem osnovnih šol na delovnih mestih, ki so po sklepih izobraževalnih skupnosti kategorizirana

iste vrste na raznih ravneh diagnostičnih postopkov;

- racionalizirati predpisovanje in uporabo zdravil;

- z večjo odgovornostjo je treba poskrbeti za smotno izrabo delovnega časa strokovnjakov, za kar bi bilo treba organizirati institucionaliziran zunanji nadzor zavarovancev, saj bi to pripomoglo k skrajševanju čakalnih dob;

- zboljšati organizacijo dela in sodelovanje med zdravstvenimi zavodi;

- uvesti institucionalizirane samoupravne nadzore nad vsakim primerom zdravljenja v tujini, pri čemer bi moral širši samoupravni organ obravnavati vsak tak primer in razpravljati o upravičenosti stroškov.

Na področju socialnega varstva je nujno predvsem poskrbeti za bolj smotno uporabo sredstev za stanovanjsko graditev iz pokojnin v tistih občinah, ki tega še niso storile, in izboljšati sodelovanje med zavodi ter s tem ustvariti možnost za postopno specializacijo nekaterih zavodov.

Za področje uprave, pravosodja in družbenopolitičnih organizacij je RO podprl program štednje, ki ga je pripravil republiški sekretariat za notranje zadeve in podčrtal predvsem naslednje naloge:

- Učinkovito delo upravnih organov, pravosodja in družbenopolitičnih organizacij bo največ pripomoglo k izvajanju stabilizacijskih ukrepov; pri tem naj ti organi in organizacije posvetijo posebno pozornost doslednemu uveljavljanju zakonitosti in učinkovitemu boju proti družbeno negativnim pojavom.

- V prihodnje bo treba bolj poskrbeti za modernizacijo dela teh služb, saj nekateri izmed teh organov še vedno delajo po metodah, ki so se izoblikovale v preteklosti in jih ne prilagajajo razvoju družbenoekonomskih odnosov. Res je, da je modernizacija dela dolgoročnejša naloga, ki v začetku ne bo povežala z manjšimi stroški. Nasprotno: družba bo morala vlagati v tako modernizacijo več in ta naloga vsekakor spada v dolgoročnejši program stabilizacije.

- nadalje je treba na področju uprave in pravosodja bolj kot doslej uveljaviti racionalizacijo dela, saj v nekaterih tovrstnih službah delovni čas še vedno ni povsem izkoriščen oziroma delavci ne opravljajo dela ves delovni čas; take pojave je treba dosledno odpravljati.

- Hitreje je treba odpravljati zaostanke, ki so se nakopičili pri nekaterih upravnih in pravosodnih organih. Ta akcija se je že začela, da pa bi jo pospešili, naj vsak delavec opravi določeno število nadur brez posebnega plačila.

- Republiški odbor predlaga, naj vsaka osnovna sindikalna organizacija s področja družbenih dejavnosti razpravlja o potrebnosti varčevanja. Organi upravljanja naj upoštevajo predloge sindikata pri konkretnem akcijskem programu varčevanja v delovni organizaciji. Sindikalna organizacija bo morala spremljati izvrševanje tega programa, kjer bo tako aktivno sodelovala pri uresničevanju stabilizacijskih ukrepov.

To pismo je bilo verificirano na seji republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti v Ljubljani, 14. februarja 1973.

kot težka delovna mesta, do višine, ki so jih določile izobraževalne skupnosti v skladu z verificiranimi samoupravnimi sporazumi o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov v letu 1972.

Višje plačevanje dela učiteljev na težjih delovnih mestih od 1. septembra 1972 dalje je bilo uvedeno na podlagi ugotovitve delovnih razmer na teh delovnih mestih in akcijskih programov CK Zveze komunistov Slovenije, izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, republiške konference SZDL Slovenije in izobraževalne skupnosti SRS. Da se razmere za pouk v oddaljenih predelih ne bi še poslabšale, je treba takšno vrednotenje obdržati tudi v letu 1973.

4. Delavce, ki v času, ko velja zakon o omejitvi osebnih dohodkov, opravijo strokovni izpit, specialistični izpit ali si pridobijo višjo stopnjo strokovne izobrazbe, naj razporedijo v ustrezno višjo kvalifikacijsko skupino po samoupravnem sporazumu in dobijo ustrezno višji osebni dohodek.

Zakon o začasnem omejitvi osebnih dohodkov in odredba o načinu izračunavanja dovoljene višine osebnih dohodkov uve-

ljavljata le pet kvalifikacijskih skupin za obračun osebnih dohodkov in tako priznavata redni sistem izobraževanja vključno fakultetne izobrazbe. Po splošnem družbenem dogovoru in samoupravnih sporazumih, sprejetih v Sloveniji, pa je omogočeno, da delavci, ki se izobražujejo ob delu, pridobijo pravico do napredovanja in tem do višjega osebnega dohodka. Zakon o začasnem omejitvi osebnih dohodkov ne spodbuja delavcev k strokovnemu popolnjevanju. Hkrati s tem je odvzeta pravica iz dela, ki ji zagotavljajo zakoni, družbeni dogovor in samoupravni sporazumi.

5. Za 100 din mesečno naj povečajo osebni dohodki delavci vseh najnižjih dveh kvalifikacijskih skupin v vseh dejavnostih, za katere velja zakon o začasnem omejitvi osebnih dohodkov.

Razlogi za povečanje osebnih dohodkov delavcev najnižjih dveh kvalifikacijskih skupin niso bili utemeljeni že ob sprejetju njun dopolnitev splošnega družbenega dogovora in jih je mogoče uporabiti tudi kot utemeljitev ob zahtevku zveznega izvršnega sveta za povečanje osebnih dohodkov.

Vabilo

V soboto, 10. marca 1973, bo ob 10. uri na II. gimnaziji v Ljubljani, Šubičeva 1, redni občni zbor Društva za tuje jezike in književnosti SR Slovenije. Na občni zbor vabimo vse učitelje tujih jezikov!

REDNI RAZPIS PROSTIH DELOVNIH MEST

bo izšel v PROSVETNEM DELAVCU 13. aprila.

Vodstva šol in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov prosimo, da pošljejo razpise republišnemu sekretariatu za prosveto in kulturo Ljubljana, Župančičeva 3, NAKASNEJE DO 20. MARCA. Na dopis navedite občino, v kateri je šola, in oznako ZA REDNI RAZPIS.

Če razpisa ne boste poslali do določenega roka, ga v napovedani številki ne bomo mogli objaviti.

Brez malodušja

(Nadaljevanje s 1. strani)

upravnih sporazumov. Vendar pa sistem samoupravnega sporazumevanja ni preprosta zadeva. Če hočemo, da bodo rezultati takšni, kakršne pričakujemo, je treba med drugim tudi jasno določiti partnerje in pri tem premagati odpore, ki jih lahko srečamo tako med delavci na področju vzgojnoizobraževalne dejavnosti, kot tudi na področju gospodarstva. Sicer pa je to že politično vprašanje, torej zadeva, s katero se bodo morale spoprijeti vse družbenopolitične organizacije.

Pri razporejanju denarja, namenjenega vzgoji in izobraževanju, so upoštevali, da ostanejo osebni dohodki prosvetnih delavcev zamrznjeni vse leto, pa čeprav bo prenehal veljati zvezni zakon o zamrznitvi. Vendar so sklenili, da bo treba tudi tu pregledati najhujše anomalije, predvsem v zvezi z osebnimi dohodki učiteljev na težkih delovnih mestih. Tako bo republika izobraževalna skupnost pregledala, katera so tista res najtežja delovna mesta in poslala predlog o odmrznitvi, o čemer bo potem v skladu s pristojnostmi sklepal republiški izvršni svet. Pri razporejanju denarja iz proračuna republiške izobraževalne skupnosti so tudi upoštevali 15-odstotno povečanje materialnih izdatkov. Pri tem so poudarili, da kljub omejeni denarni vsoti ne sme biti prizadeta politika izenačevanja pogojev v posameznih temeljnih izobraževalnih skupnostih; da mora 11 nerazvitih občin še naprej dobivati celotna sredstva za A in B program in da je treba skrbeti za seznam težkih delovnih mest, zagotoviti vstop v šolo vsem otrokom, še naprej uresničevati program strokovnega izobraževanja prosvetnih delavcev ter izboljšati položaj ne kvalificiranih delavcev, ki kljub nizkim osebnim dohodkom sami plačujejo svoje šolanje.

Na seji so tudi poudarili, da je treba denar razporediti predvsem za to, da bi premagovali materialne neenakosti v študijskih vrstah in se zavzeli za to, da bi na eni prihodnjih spregovorili o perečih vprašanjih njihovih študentov.

V nadaljevanju seje skupščine republiške izobraževalne skupnosti so razpravljali in sprejeli predloge meril za financiranje posameznih vzgojnih in izobraževalnih dejavnosti v letu 1973 in program republiške izobraževalne skupnosti za leto 1973. Med najpomembnejšimi nalogami je zlasti hitreje uresničevanje ustavnih dopolnil resolucije zvezne skupščine razvoju vzgoje in izobraževanja na samoupravnih temeljih. Vrsta nalog pa je še iz prejšnjega leta, posebno tiste, ki so povezane z izenačevanjem pogojev za vzgojo in šolanje mladine, kadrovske problematiko, do kvalifikacij in strokovnim popolnjevanjem pedagoških delavcev, materialnimi vprašanji učencev in študentov ter usklajevanjem mreže srednjih poklicnih in strokovnih šol. V zvezi s financiranjem posameznih vzgojnih in izobraževalnih dejavnosti vsebuje program zlasti takšne naloge, ki bodo pripomogle k hitrejši spremeni družbenoekonomskih odnosov na tem področju. Hkrati pa naj te naloge zagotovijo kar najbolj smotno porabo razpoložljivega denarja ter najboljše izkoriščenost sedanjih prostorskih in drugih materialnih ter kadrovskih zmogljivosti na posameznih področjih.

Zaradi razsežnosti in pomembnosti zadnje točke dnevnega reda so razpravo o temi, o samoupravnih sporazumih in samoupravnih interesih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja preložili na prihodnjo sejo skupščine, ki bo predvidoma sredi prihodnjega meseca.

NADJA PENGOV

Osebni dohodki in cene — roke kvišku! (Stabilizacija, fotografirana prvič v zgodovini) — Foto: Mirko Kambič

DRUŽBENA VLOGA ŽENSK

Najbolj aktualna vprašanja ob letošnjem 8. marcu so: javljatev ustavnih dopolnil in delegatskega sistema, prizadevanja za samoupravno rast našega političnega sistema, v katerem je vraččen delež in vloga ženske-samoupravljalke.

Konferenca za družbeno aktivnost žensk Jugoslavije in Zvezna konferenca SZDL Jugoslavije sta dali pobudo za široko javno razpravo o nekaterih aktualnih vprašanjih družbenega položaja žena z upoštevanjem njihovega položaja delavk v združenem delu.

V javni razpravi, v katero se je doslej vključilo 25 % občin, so zajete teze, ki vsebujejo celovit pomen delegatskega sistema in dosedanj potek priprav na skupščinske volitve 1974. leta. V času, ko razpravljamo o drugi fazi ustavnih sprememb in o konkretnih spremembah položaja delovnega človeka, je prav, da odločno zahtevamo od krajevnih skupnosti do zveze, da upoštevajo vlogo žensk pri kadrovanju.

V vseh naših občinah in delovnih organizacijah moramo prizadevno izpeljati akcijske programe, ki morajo predvsem zajeti akcijo za pospešeno spreminjanje družbene vloge žene. Truditi se moramo za izboljšanje razmer, ki zavirajo njeno večjo družbeno aktivnost in uveljavljanje. To pa so predvsem programi otroškega varstva za predšolske in šolske otroke, ureditev družbene prehrane, odpiranje in razvijanje servisov za pomoč v gospodinjstvu, program za izboljšanje kvalifikacijske strukture žensk in mladih žensk ter program za izboljšanje delovnih razmer zaposlene ženske.

V času naporov za stabilizacijo gospodarstva in varčevanja upravičeno pričakujemo, da bodo organizacije združenega dela ob letošnjem praznovanju 8. marca namenile denar, ki je sicer predviden za darila, za reševanje problemov zaposlenih žena.

Od šolskih kolektivov in vseh družbeno-političnih, krajevnih in občinskih organizacij pa pričakujemo, da bodo pripravili ženam čim lepše praznovanje 8. marca.

MODERNA ŠOLA

Pouk matematike: individualizacija in notranja diferenciacija

Moderni pouk matematike je postavil v ospredje zahtevo po individualiziranem in notranje diferenciranem pouku. To zahtevo didaktike poznamo že od prej. Poznamo jo, a smo se pogosto spraševali, kako organizirati pouk, da bomo zadostili tako pomembnemu didaktičnemu principu sodobne šole. Učitelji pogosto sprašujejo, kaj naj diferencirajo: ali učno snov, hitrost učenja, raven učne snovi ipd. Na to vprašanje lahko odgovorimo: diferenciramo lahko vse naštet, od snovi do različnih stopenj težavnosti učne snovi. Sodoben matematični pouk zahteva zaradi svoje posebne strukture snovi, da je učna snov prilagojena notranjim možnostim učencev. Vsi učenci niso enako razviti nimajo enakega predznanja in izkušenj, zato ne moremo poučevati vseh hkrati na enaki težavnostni ravni in z enako hitrostjo. Šoli, ki ji je poglaviti smoter, da učenec čim več nauči, da jim posreduje čim več znanja, tak način dela povsem ustreza. Čim pa prenesemo težišče dela — tudi že v elementarnem razredu — na razvijanje otrokovih sposobnosti, in še zlasti mišljenja, potem s takimi metodami ne dosegemo zaželenih smotrov.

S spremljanjem pouka matematike v prvem razredu smo dobili dragoceno informacijo o individualizaciji pouka. Poročila inštruktorjev govore, da posvečajo učitelji več pozornosti učencem, ki ne dojemajo učno snov. Učenci, ki hitreje napredujejo, pa so le redkokdaj ustrezno zaposleni.

S tem seveda nočem trditi, da ni treba posvečati pozornosti slabšim učencem, vendar ne na škodo boljših. Imperativ — vsaj pri pouku matematike — je, da spremenimo usmerjenost naše šole in organiziramo tak vzgojno-izobraževalni proces, v katerem bo lahko učenec napredoval v skladu s svojim predznanjem in sposobnostmi.

V tem sestavku bi rada prikazala rezultate preizkusa seštevanja do 10, ki so ga v januarju izvedli učitelji v vseh prvih razredih osnovne šole. V metodičnih napotkih za učitelje prvih razredov je zavod za šolstvo prosil učitelje, da opravijo tak preizkus znanja takoj, še v isti uri, ko so učenci spoznali seštevanje naravnih števil. Pri tem smo predvidevali, da nekateri učenci že znajo seštevati do 5, drugi do 10, zato smo v tej zvezi izbrali tri učne cilje in jih operativno takole opredelili:

- A) Učenec zna seštevati do 5
- B) Učenec zna seštevati do 10
- C) Učenec zna seštevati do 10 tudi tedaj, če je drugi člen večje število od prvega ali če je prvi ali drugi člen 0.

Za vsak smoter smo pripravili štiri naloge:

A) $3 + 2 =$	B) $3 + 4 =$	C) $2 + 8 =$
$4 + 1 =$	$4 + 5 =$	$3 + 7 =$
$2 + 3 =$	$2 + 6 =$	$7 + 0 =$
$1 + 3 =$	$4 + 4 =$	$0 + 9 =$

Pri tem smo določili, da učenci samostojno brez učnih pripomočkov in učiteljeve pomoči rešijo te naloge. Ob tem smo se sprašali, kdaj lahko rečemo, da je dosegel učenec smoter? Izkušnje nam pokazale, da takrat, če je rešil tri naloge od štirih. Tako smo tudi mi določili merilo 75 %. Po teh merilih smo tudi ocenjevali učence. Za nas je učenec smoter dosegel, če je rešil tri naloge.

Zaradi različnih možnosti, ki so jih učenci imeli v predšolskem obdobju za pridobivanje izkušenj in znanja, smo šole razporedili v štiri stratumе glede na razvitost kraja. V prvi stratum smo uvrstili šole, ki delajo v krajih nad 5000 prebivalcev — mestno socialno okolje, v drugega pa šole v krajih od 1500 do 5000 prebivalcev. V

podeželski ali tretji stratum smo uvrstili šole v krajih, ki imajo do 1500 prebivalcev. V četrti stratum smo uvrstili šole s kombiniranim poukom.

Do roka smo dobili pravilno izpolnjene obrazce 10.964 učencev.

Od teh je doseglo posamezne smotre naslednje število:

ZNA SEŠTEVATI				do 10 — zahtevnejše naloge
STRATUM	št. učencev	do 5	do 10	
I.	4.491	92,22 %	87,20 %	82,14 %
II.	3.205	90,76 %	83,52 %	78,47 %
III.	2.503	89,09 %	79,70 %	74,63 %
IV.	765	91,24 %	83,39 %	80,13 %

Rezultati prepričljivo kažejo, da zna od 90 do 92 % učencev seštevati do 5. Od 79 do 87 % učencev zna seštevati do 10 in približno 75 % učencev obvlada seštevanje do 10, tudi če so členi 0 ali večja števila od 5.

Pri tem pripominjamo, da smo izločili vse tiste podatke o preizkusu znanja, ki niso bili opravljeni takoj po obravnavi seštevanja, ker smo želeli ugotoviti obseg predznanja učencev in ne rezultatov vaje.

Po teh rezultatih lahko sklenemo, da so vse operacije z množicami, ki smo jih izvajali v prvem polletju, prispevale k razumevanju seštevanja. Čeprav nimamo podatkov, kako so učenci v preteklih letih obvladali te smotre, lahko pripišemo te vplive na znanje učencev prav teoriji množic.

Rezultati nam jasno kažejo, da moramo pouk diferencirati glede na predznanje učencev in organizirati tako, da bo učenec zaposlen v skladu s predznanjem in sposobnostmi. Učitelji prvih razredov so to delovno obliko uveljavljali že lani in letos; lahko rečemo, da bodo učenci znali računati in da bodo rezultati prepričali vse, ki so trdili, da učencev z novo matematiko ne bomo naučili računanja.

In še več: pri tradicionalnem računstvu smo po nepotrebnem atomizirali učno snov. Vsi učenci so se morali učiti vsega znova po metodični poti, ki jo je določil učitelj. Saj se še spominjate, kako smo obravnavali seštevanje: $2 + 1 =$, $1 + 2 =$, $3 + 1 =$, $1 + 3 =$ itd. Za seštevanje do 10 smo porabili približno tri mesece. Koliko praznega metodiziranja in drila je bilo v prvem razredu pri računstvu!

Omenila sem, da mnogi učitelji prvega in drugega razreda izvajajo notranjo diferenciacijo pouka. Ta preizkus predznanja seštevanja je nekateri učitelji presenetili, čeprav je kar precej učiteljev, ki pred vsako novo snovjo ugotavljajo predznanje učencev in na osnovi teh rezultatov zaposlijo učence pri pouku. Učenci, ki so smotre že dosegli, dobivajo zahtevnejše naloge, kjer lahko znanje uporabijo v novih situacijah. Za vse tiste, ki še smotrov niso dosegli, pripravijo naloge na konkretni ravni z drugačno hitrostjo in zahtevnostjo, druge zopet vključijo v dopolnilni pouk. In takšen bo moral biti v prihodnje naš pouk pri vseh predmetih in ne samo pri matematiki. Priznati moramo, da vse te pozitivne izkušnje učitelji vnašajo tudi v druge učne predmete, kot je bralni pouk, manj pa v spoznavanje narave in družbe. Naj sklenem: nova matematika je spremenila kakovosti znanja, organizacijo pouka in položaj učenca v vzgojno-izobraževalnem procesu. To so hkrati tudi nova pota šole, ki jih bo morala ubrati, če bo hotela doseči smotre, ki jih postavljata družba in čas.

ANA TOMIČ

Učenec — samoupravljevalec

PIONIRSKA ORGANIZACIJA IN RAZREDNE SKUPNOSTI — POMEMBNA VZGOJNA DEJAVNIKA

Ni novost, če rečem, da v naših šolah že nekaj let zanemarjamo vzgojo, zanimivo pa je, da so nas na to opozorili celo starši na roditeljskem sestanku.

V polletnih počitnicah smo sodelovali na seminarju o idejnosti pouka. Med najbolj zanimivimi je bila nedvomno tema: Samoupravljanje učencev v osnovni šoli. Zanimivi razlagi je sledila živahna razprava:

Nekateri učitelji imajo na tem področju že lepe uspehe, mnogi pa so še vedno na začetku. Nekateri se učencem ne znajo približati, drugi pa gredo predaleč, ko skušajo premestiti prepad med katedrom in učenčevim klopjo. Njihova velika želja po zblizanju z učenci vodi v anarhijo.

Za ilustracijo:

Na neki šoli so učenci začeli zapuščati razred. S tem so protestirali, ker jim je učiteljica povedala, da bodo pisali nalogo objektivnega tipa.

V sedmem razredu na isti šoli jim je učiteljica dala za domačo nalogo, naj se nauče nekaj kitic daljše pesmi. Učenci so začeli zvižgati, češ da je to preveč. Med zvižganjem je bilo slišati klice: „Ne bomo se naučili, ne!“

Do česa podobnega prav gotovo ne bi prišlo, če bi na šoli upoštevali pionirsko organizacijo in razredne skupnosti kot pomembna vzgojna dejavnika. Prav gotovo se zgodi, da učitelji naloge učencem preveč...

Toda: o tem naj bi se pogovorili učenci na razrednem pionirskem sestanku, če pa gre za resnejše probleme, naj se udeležijo pionirskega sestanka tudi člani razrednega učiteljskega zbora. Morda bodo tako našli odgovor na marsikatero vprašanje in rešili težje vzgojne probleme. Eno je gotovo: administrativne kazni — pismeni opomini in ukori — v današnji šoli prav malo začujejo.

V razpravi, ki je bila na seminarju, smo rekli: Učenec mora biti samoupravljevalec že v prvem razredu osnovne šole. — Zgrešeno je, če v osnovni šoli že „pripravljamo“ na samoupravljanje. Kako naj doseže, da bo učenec osnovne šole samoupravljevalec?

Razredna pionirska skupnost izvoli svoj odbor že v prvem mesecu šolskega leta. Volitve morajo biti demokratične. Zgrešeno je, če učitelj sugerira učencem, naj izvolijo za predsednika odličnjaka, ki je njemu (učitelju) posebno pri srcu. Učenci naj izbirajo povsem samostojno.

V mojem (petem razredu) so volitve vedno tajne. Prvi pionirski sestanek vodim jaz, drugega pa že samostojno predsednik ali tajnik pionirske razredne skupnosti. V začetku še pomagam pred sestankom sestaviti dnevni red, nato pa ga sestavijo učenci sami. Največkrat so na dnevnem redu teme: učni uspeh, disciplina, odnosi med

učenci, proslave, pomoč slabšim učencem itd.

Učenci petega razreda že samostojno ocenjujejo znanje svojih sošolcev. Ponavadi so zelo strogi in le malokdaj krivični. Najbolj zanimivo je ocenjevanje vedenja. Pred redovalno konferenco učence anketiram. Med drugim odgovorijo tudi na tale vprašanja: Kateri izmed učencev zasluži pohvalo? Zakaj? Komu bi znižal oceno iz vedenja? Zakaj? Predloge učencev za pohvale, nagrade in kazni obravnavamo na konferencah razrednega učiteljskega zbora. Zanimivo je, da se učiteljski zbor skoraj vedno strinja s predlogi učencev. Učenci na razrednih pionirskih sestankih kritično ocenjujejo razredne funkcije: če kateri od njih ne opravlja v redu svojih nalog, ali če njegov odnos do sošolcev, učiteljev ali staršev ni pravilen, izgubi funkcijo. Učenci mu izrečejo nezaupnico z referendumom.

Vsako leto so med učenci tudi taki, ki se ne morejo vklju-

čiti v delo pionirske razredne skupnosti. S takimi in drugimi „problematičnimi“ se posebej pogovorim. Ugotoviti skušam vzrok za pasivnost. Na „govorilnih urah“ učenci sproščeno pripovedujejo o svojem življenju in težavah, ki so vzrok njihove pasivnosti.

Samouprava učencev se posebej uveljavi pri zunajšolskih dejavnostih. Učenci samostojno sestavljajo delovni program, nadzorujejo obisk ipd.

Ali mora biti vsak učenec član pionirske organizacije? Morda bi bilo prav, da bi pionirji izključili iz nje tiste, ki ne spoštujejo zaobljube, izrečene ob sprejemu v organizacijo. Izključitev je lahko le začasná. Če se učenec poboljša, spet lahko postane „pionir“.

In končno: Samoupravljanje učencev je zelo odvisno od tega, kakšni so odnosi v učiteljskem kolektivu. Če so ti dobri, potem tudi s samoupravljanjem učencev ne bomo imeli težav.

JOŽE PERŠE

RAZŠIRJAJTE SVOJ LIST!

Odkrila sem nevidni svet...

KDO JE »MOČNA NITKA«?

Uredništvo priloge Iz prakse — za prakso, ki že več let izhaja v beograjskem Prosvetnem pregledu, je 27. septembra 1973 v Prosvetnem pregledu, smo razbrali, da je to nagrado prejela naša znana avtorica učbenikov za srbohrvatski jezik, vadnice, priročnika za učitelje in delovnega zvezka, strokovna sodelavka ljubljanske pedagoške akademije Mila Vlašić — Gvozdičeva.

Nagrada je priznanje avtorici za njeno strokovno delo, ki kot močna nit povezuje in zblizuje Slovence z narodi drugih jugoslovanskih republik. Nagradjenki Mili Vlašić — Gvozdičevi iskreno čestitamo!

Nova učila

Objavljamo učila za osnovno šolo, ki jih je potrdil sekretar za prosveto in kulturo do 31. dec. 1972 in dodajamo izvečke iz recenzijskih poročil:

GRAFOSKOP 650; izdelovalec in predlagatelj: Tovarna VEGA, Ljubljana

Grafoskop 650 je tehnično izpopolnjen izdelek, grafoskopa Triumph. Tehnične novosti so: dvostopenjsko stikalo, halogenska žarnica s 650 W moči ter pritrdjena kovinska polica za odlaganje knjig in učnih pripomočkov. Tehnično ustreza za normalno delo v razredu. Grafoskop kot tehnični pripomoček je v svetu in pri nas že uveljavljen, zato ne omenjamo posebej njegovih pedagoških in didaktičnih prednosti. Priporočamo ga za uporabo v vzgojno-varstvenih zavodih, osnovnih in srednjih šolah. (Recenzenta: Milan Adamič in Jure Gartner, pedagoška svetovalca pri zavodu za šolstvo SRS.)

SVETLOBNI ZASLONKI ZA GRAFOSKOP: izdelovalec in predlagatelj: Tovarna VEGA, Ljubljana

Zaslonki sta narejeni iz posebne težavne stekla, tako da brez zatiranja nevarnosti za okvaro oči gledamo skozenj na projekcijsko steklo grafoskopa. Mere ustrezajo, saj pokrije zaslonka celotno projekcijsko polje. Pri obeh zaslonkah je drugačno le držalo, s katerim pritrdimo zaslonko na držalo objektivna grafoskopa. Držalo ene zaslonke lahko s posebnim vijakom pričvrstimo na grafoskop 650, držalo druge zaslonke pa na grafoskop Triumph. Apollo ali na druge tipe. Učitelji, ki uporabljajo grafoskop, se pritožujejo, ker jih po nekajminutnem gledanju projekcijskega polja bole oči. Nekateri si pomagajo tako, da uporabljajo sončna očala, nekateri pa gledajo na svetlobno polje pod čim manjšim kotom. Z

uporabo svetlobne zaslonke pa nevarnosti za fizično poškodbo oči odpadejo. (Recenzenta: Milan Adamič in Jure Gartner, pedagoška svetovalca pri zavodu za šolstvo SRS.)

VAJE Z MNOŽICAMI I. za pouk moderne osnovnošolske matematike v mali šoli in I. razredu; izdelovalec: Verlag Otto Heinevetter, Hamburg; predlagatelj: TOBAK, Ljubljana

Vaje z množicami I. rabijo predvsem za individualno vajo učencev. Sestoji se iz 49 ploščic, ki jih polagamo na osnovno, ta ima 49 predalčkov. Ker so robovi ploščic posebej narezani in se zato samo določeno skladajo, dobi učenec glede na to, ali se robovi ploščic skladajo, takojšnjo informacijo o pravilnosti svojega dela.

Vsebuje:

1. Enakost množic — elementi so enako razporejeni (slike raznih živali, sadežev, listov, balonov i. p.)
2. Enakost množic — elementi so različno razporejeni
3. Enakost množic — elementi so različno obrnjeni na različnih mestih
4. Enakost množic — elementi so na istem mestu in enako obrnjeni
5. Enako močne množice — relacije ekvivalence različnih množic — seštevanje in odštevanje
6. Enako močne množice — elementi so različno razporejeni — seštevanje in odštevanje
7. in 8. Enako močne množice — prehod na abstrakcijo

Vse navedene operacije in relacije ustrezajo programu našega 1. razreda, za delo v malih šolah lahko uporabimo 1, 2, 3 in 4. Za vseh osem predlog uporabimo vedno iste ploščice. Za vsak oddelek priporočamo 4 do 5 izvodov. (Recenzenti: Zdenka Baša, Ana Tomič in Stanko Uršič, pedagoški svetovalci pri zavodu za šolstvo SRS.)

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

Številne oblike pomoči

Z dokumentom učiteljev pri izrednem študiju, ki so ga sprejeli na vseh šolah, ki sodijo k temeljni izobraževalni skupnosti obalnih občin v Kopru, so predvsem poenotili politiko pomoči, saj se je vse do sedaj dogajalo, da je vsaka šola drugače pomagala tistim, ki so se odločili za izredni študij.

V letošnjem šolskem letu izredno študira samo z območja občine Koper kar 32 prosvetnih delavcev, občine Izola 9 in z območja občine Piran 19 prosvetnih delavcev. Skupaj jih je torej 60, vendar ima vsak enake ugodnosti pri izrednem študiju, kot so na primer zmanjšana učna obveznost med študijem ali nagrada za opravljeni izpit, možnosti študijskega dopusta, plačilo šolnine itd. Vse to določajo sprejeti pravilniki, za kar skrbi kadrovska komisija pri temeljni izobraževalni skupnosti obalnih občin v Kopru. Poleg tega so se dogovorili, da bodo vsakemu, ki bo uspešno opravil izpit, povrnilo še potne

stroške in dnevnice, stroške za obisk predavanj in dali prost dan za opravljanje izpita.

Poleg kadrovske komisije imajo pri temeljni izobraževalni skupnosti obalnih občin v Kopru še komisijo za otroško varstvo in komisijo za stanovansko gradnjo za delavce s področja šolstva. Ta pa ima nedvomno — kar zadeva gradnjo stanovanj, in pomanjkanje le-teh — najtežje delo. Marsikdaj bi težave, predvsem s strokovnimi kadri v vzgojno-varstvenih zavodih, uspešno premostili, če bi imeli na voljo dovolj stanovanj.

Zdaj gradijo v Kopru nov vrtec za približno 250 otrok. V Kopru potrebujejo 11 vzgojiteljic, v Smedeli 6, v Izoli prav toliko in tudi v Piranu dograjujejo vrtec za približno 170 otrok. Poleg tega pa še sedanji sestav kadra v vzgojno-varstvenih ustanovah v mnogih primerih več ne ustreza predpisanim zahtevam. Stanovanj pa ni! Torej, kako v prihodnje?

-tu-

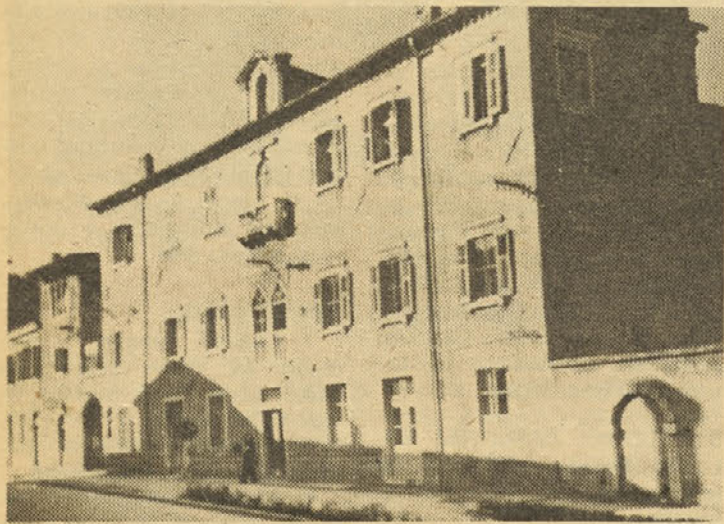
Neprimerni dijaški domovi

Del ostrejša na stavbi ženskega oddelka dijaškega doma v Kopru je že zdavnaj načel zob časa. Zrušil se je in odborniki so že na prvi seji posvetili precej časa prav temu problemu. Sprejeli so tudi več predlogov in stališč, med njimi tudi to, da je treba čimprej najti najustreznejšo rešitev za bivanje dijakin. V ta namen so imenovali tudi posebno občinsko komisijo, ki bo izdelala natančno analizo stanja zgradb dijaškega doma, medtem ko so strokovne in inšpekcijske službe zadolžili, da takoj pregledajo vse stavbe dijaškega doma in ugotovijo, kolikšna je varnost dijakov v teh starih zgradbah.

Ne glede na to, ali bo komi-

ŠOLA ZA RIBIČE

Na naši obali primanjkuje kvalificiranih ribičev; zato so v Rovinju, na predlog občinske skupščine sklenili, da ustanovijo šolo za ribiče. Učenci, ki se bodo šolali v šolskem centru, bodo že pri pouku spoznavali najmodernejšo tehniko ulova.

Koliko časa še koprski dijaški dom?

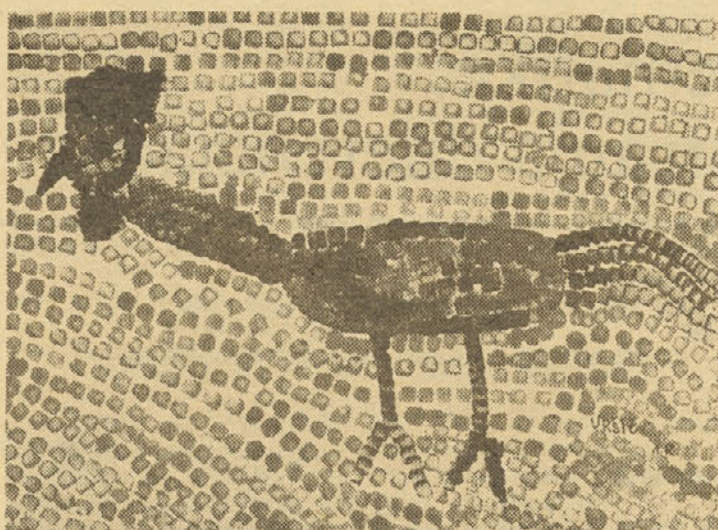
CELJE

Peta osnovna šola

V lanskih desetih mesecih so s samopriskom občanov za gradnjo osnovnih šol in vzgojno-varstvenih ustanov zbrali v Celju že okoli 4,5 milijona din, kar je skoraj pol milijona več kot so predvidevali.

Z denarjem, ki se zbira s samopriskom, bodo že spomladi začeli graditi novo osnovno šolo na Otoku. To bo že

peta osnovna šola v Celju, za katero je skupščina sklada že imenovala gradbeni odbor, ki ga bo vodila Vera Strehovec, ravnateljica druge osnovne šole v Celju. Imenovali pa so tudi že gradbene odbore za gradnjo prizidka k osnovnim šolama v Vojniku in Polulah ter za telovadnico na Dobrni. Odbore bodo vodili ravnatelji omenjenih šol.

Petelinček, tiskanka s krompirjem — Tomaž Uršič, 1. r. o. š. J. Krajca, Rakek

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST OBALNIH OBČIN KOPER

Za uspešno kadrovsko politiko

Na območju temeljne izobraževalne skupnosti obalnih občin v Kopru so že lani začeli z akcijo v vseh delovnih in družbeno-političnih organizacijah vseh treh obalnih občin, da bi podprli na novo ustanovljeni sklad za štipendiranje pri temeljni izobraževalni skupnosti in tako čim hitreje dosegli namen sklada. Sklad za štipendiranje naj bi namreč omogočil šolanje na visokih, višjih in srednjih šolah vsej nadarjeni mladini obalnega območja; z njim naj bi poenotili štipendijsko politiko in v njem zbirali denar za štipendiranje.

Akcija je bila uspešna, čeprav bi lahko v njej sodelovalo več delovnih organizacij, posebno še nekatera večja podjetja, ki potrebujejo iz leta v leto več šolanega kadra.

„Za nemoteno delo sklada in da bi vsej nadarjeni mladini z obalnega območja omogočili šolanje na visokih, višjih in srednjih šolah,“ meni strokovna svetovalka pri temeljni izobraževalni skupnosti obalnih občin v Kopru MARIJA MIKLIČEVA, „bi potrebovali letno okoli sto starih milijonov dinarjev. Z denarjem, ki je v skladu za štipendiranje, bi verjetno lahko uspešno vodili kadrovsko politiko in ne samo reševali oziroma omogočali študij in šolanje socialno ogroženih študentov in dijakov. Lani se nam je posrečilo zbrati v skladu 58 starih milijon dinarjev. Koliko bomo potrebovali za to leto, šele izračunavamo, vendar menimo, da z manj kot sto starih milijoni le ne bomo zmogli uresničiti vseh nalog.“

Delovne organizacije lahko prek sklada za štipendiranje samo razpišejo ter prevzamejo štipendiranje kandidatov, ki jih bo predlagal upravni odbor sklada, ali pa razpišejo štipendijo in kandidata izberejo same. Prek sklada delovne organizacije lahko tudi razpišejo štipendije in zagotovijo denar, poleg tega je pri skladu za štipendiranje še solidarnostni sklad. Podjetja se torej odločajo

za eno izmed omenjenih možnosti, hkrati pa prispevajo v solidarnostni sklad.

Sklad je lani razpisal 30 štipendij iz sklada. Za delovne organizacije je razpisal 38 štipendij, poleg tega pa še 129 štipendij; kandidate so izbrala podjetja sama.

Sedaj imamo na srednjih, višjih in visokih šolah 124 štipendistov, med katerimi jih je 67 na srednjih šolah na obalnem območju, na višjih in visokih šolah pa 57 štipendistov; med temi je največ študentov na filozofski fakulteti, pedagoški akademiji in na šoli za socialne delavce.

Nedvomno je sklad za štipendiranje pri temeljni izobraževalni skupnosti obalnih občin v Kopru v tem kratkem času na področju kadrovske politike opravil veliko in pomembno delo. Žal pa moramo še enkrat poudariti, da so vsaj do sedaj najmanj pripravljenosti za sodelovanje s skladom pokazale gostinske organizacije, čeprav bi prav te morale biti zainteresirane za uspešno vodenje kadrovske politike na obalnem območju.

-tour-

TIS-I ZA NOVO ŠOLO V ŠMARJU

Posnemanja vredna pomoč

V Ljubljani in Mariboru so se pred dnevi sestali na seji predstavniki občin in temeljnih izobraževalnih skupnosti, na katerih so skupno odločili o denarju, ki naj bi ga letos prejele vse proračunske dopolnjevale temeljne izobraževalne skupnosti v Sloveniji.

Republika izobraževalna skupnost bo imela letos na voljo manj denarja, ko so predvidevali, kljub temu da ne bo na njenem seznamu dveh dopolnjevalnih temeljnih izobraževalnih skupnosti. Osmim bodo dali za desetino manj denarja, ker so že presegli mejo narodnega dohodka v poprečju na prebivalca, ki je merilo za proračunske dopolnjevale temeljne izobraževalne skupnosti.

Na sestanku v Mariboru in Ljubljani so se predstavniki občin in temeljnih izobraževalnih skupnosti dogovorili, da bodo del denarja za novo osnovno šolo v Šmarju pri Jelšah, kjer se je lani med poukom v stari šoli porušil strop, prispevale vse izobraževalne skupnosti. Tretjino denarja naj bi po tem dogovoru prispevale temeljne izobraževalne skupnosti iz vse Slovenije, dve tretjini pa republika izobraževalna skupnost.

MORDA ŠE NISTE VEDELI...

- da sklad za štipendiranje nadarjene mladine z obalnega območja štipendira le tiste prosilce, pri katerih tudi census na družinskega člana (pri srednješolcih) ne presega 65 starih tisočakov pri višješolcih pa 76 starih tisočakov na člana družine;
- da je ta census nekoliko nižji kot določa republiška izobraževalna skupnost;
- da pri določanju višine štipendije upoštevajo merila republiške izobraževalne skupnosti;
- da se na območju treh obalnih občin trenutno šola nekaj več kot 7.250 učencev v 311 oddelkih;
- da temeljna izobraževalna skupnost obalnih občin poleg denarja za osnovne šole veliko prispeva tudi za zunajšolske dejavnosti za posebne strokovne službe, vzgojno posvetovalnico in še številne ostale dejavnosti predšolskega in šolskega varstva;
- da sodijo med ostale dejavnosti še prevozi šolobveznih otrok;
- da je teh vozačev skoraj 1.250;
- da poleg vsega tega financirajo tudi dopolnilno izobraževanje odraslih in mladine ter dopolnilno strokovno usposabljanje prosvetnih delavcev, in glasbeno šolo, ki jo obiskuje le nekaj manj kot 550 učencev;
- da so na eni izmed rednih sej skupščine temeljne izobraževalne skupnosti opozarjali na vprašanje financiranja izvenšolske dejavnosti;
- da bo treba materialno stanje osnovnega šolstva in stanje vanjske probleme prosvetnih delavcev obalnega območja reševati nekoliko drugače, predvsem pa hitreje;
- da so razpisali natečaj za letošnje nagrade prosvetnim delavcem in da so te nagrade, oziroma priznanja za dolgoletno delo prosvetni službi, vzgojno-varstvenih zavodih in temeljni izobraževalni skupnosti prejeli: MARIJA ČEBRON, AVUGST GOJKOVIČ, MIRAN HASL, ROŽA KANDUS, MARJAN MALC, ŠTEFANIJA MILOŠEVIČ, ELIO MUSIZZA, EMA OSTAN, ALOJZ PALČIČ, SONJA TAVČAR, FRANC TURK, MARJAN ŠAVRON, LOJZ VORKA VODOPIVEC — PEVC, JELKA VRHOVNIK in JOŽICA ŽAGAR.

NA ROB

Kdo je lahko učitelj

Konec januarja so poslanci prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR Slovenije razpravljali o osnutku sklepov in stališč o idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja. Ta pomembni dokument, ki je bil dan v javno razpravo, se posebej poudarja, da so vzgojno-izobraževalni zavodi, ob vlogi staršev in povečanemu vplivu drugih družbenih dejavnikov, najbolj odgovorni za vzgojo mladih. Med drugim nalaga tudi vsem vzgojno-izobraževalnim zavodom, samoupravnim interesnim skupnostim, ustanovam, upravnim organom itd., naj na podlagi razprav o socialistično usmerjeni šoli, pripravijo akcijske programe za čim hitrejši in uspešnejši odpravljanje zdajšnjih slabosti in napak.

Izvršni svet pa mora, seveda na podlagi tega dokumenta in v skladu z razredno in izobraževalno vlogo prosvetnih delavcev, predlagati spremembe zakonskih predpisov o delovnih razmerjih in določiti merila za opravljanje poklica učitelja ali profesorja. V teh boste poleg strokovnosti, ki vsebuje marksistično idejnost in pedagoško sposobnost, tudi jasno poudarjani družbena usmerjenost ter zavzetost.

S tem je nedvomno opozorjeno na zahtevnost in veliko odgovornost učiteljevega dela. Delo naših učiteljev bo dobro opravljeno le tedaj, če bo učitelj močna, družbeno angažirana osebnost.

TONE URBAS

Pismo za otroški vrtec

V Postojni že nekaj časa potrebujejo nov vrtec, kajti nehalno povpraševanje je že davnno preselilo vse možnosti sprejemanja otrok v varstvo. Načrt za novi vrtec so že izdelali, določena je tudi že lokacija. Vprašanje je le, in tu se je tudi zataknilo, kje dobiti okrog deset milijonov dinarjev, kolikor bi po sedanjih izračunih stalo novo poslopje, v katerem bi bilo prostora za več kot 300 otrok v starosti od šestih mesecev do let.

Z željo, da bi bilo vprašanje otroškega varstva v Postojni čimprej rešeno, je občinska skupščina poslala vsem delovnim svetom pismo, v katerem jim priporoča, naj ob sprejemanju zaključnih računov za lansko leto razpravljajo tudi o vprašanju otroškega varstva. Poleg tega vsebuje pismo tudi predlog, naj bi delovne organizacije namenile določene zneske, kot posojilo za izgradnjo novega vrtca v Postojni, kajti po mnenju občinske strokovne službe bi 24 delovnih organizacij lahko posodilo okrog štiri milijone din za pet let in po osem odstotni obrestni meri.

RADIO IN ŠOLA

PISAN SVET PRAVLJIC IN ZGODB

Oddaja Pisan svet pravljic in zgodb je že dolga leta na sporedu vsak ponedeljek ob 9.05. V teh 15 minutah lahko slišite eno daljšo ali več krajših pravljic. Pravzaprav je na sporedu bolj malo pravljic. Več je najrazličnejših zgodb, pa dogodivščin in spominov. Trudimo se, da bi bile zgodbe čim bolj različne ne samo po vsebini, temveč da bi bili to tudi prispevki avtorjev z vsega sveta. Razumljivo je, da vam bomo za 1. april pripravili kako veselo potegavščino, za novo leto pa zgodbo o dedku Mrazu. Prav tako bodo med počitnicami na vrsti dogodki z morja in sploh bolj brezskrbne pripovedi, na jesen pa bodo počakale zgodbe o šoli.

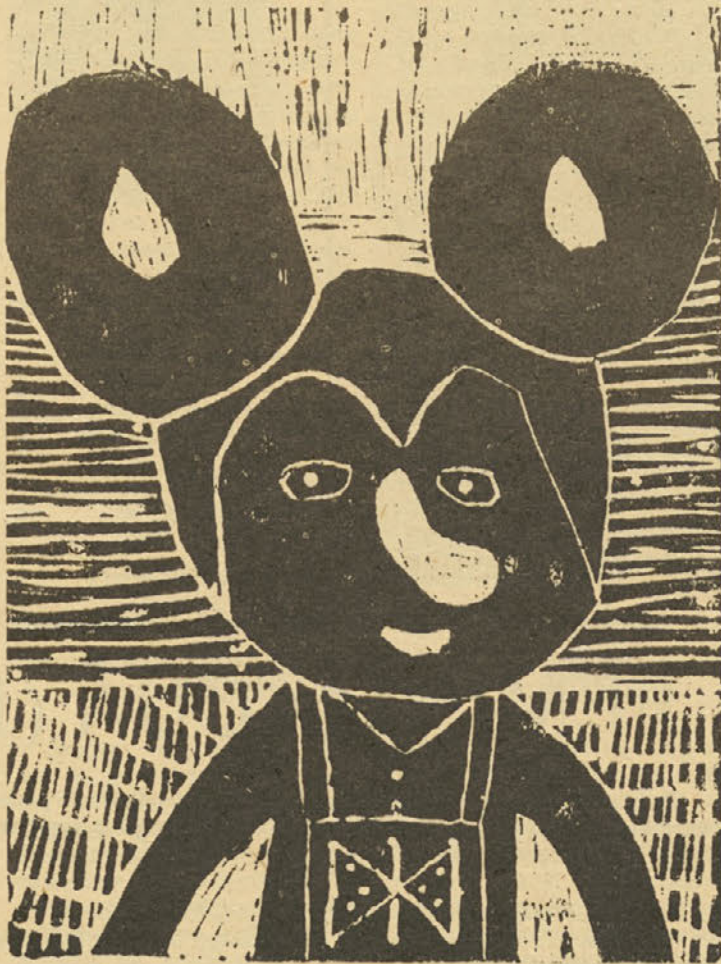
Trudimo se, da bi bila vsaka zgodba, ki jo slišite v naši oddaji, pri nas prvič izvajana. Le redko sežemo po delu, ki je že bilo objavljeno v knjigi. Seveda, če pa zasledimo v kakšni knjigi zgodbo, ki se nam zdi še posebno lepa in zanimiva, in mislimo, da bi jo morali na vsak način slišati tudi vi, prav nič ne oklevamo. Kar brž jo uvrstimo v naš spored. Drugače pa nam naši slovenski pisatelji pogosto odstopijo svoja dela v objavo še preden izidejo v knjigi, prav tako pa tudi prevajalci, ki skrbijo za to, da lahko beremo najlepša dela iz tuje otroške literature v slovenskem jeziku. V naslednjih mesecih boste lahko prisluhnili zgodbam, ki so nam jih poslali hrvaški in srbski mladinski pisatelji. Tako smo dobili iz Beograda vrsto priručnih zgodbic pisatelja Dušana Liča s skupnim naslovom Sušumige. Za zgled lahko kar takoj preberete drobec o steklorezu Miti.

V delavnici Mite Omahljivca so rezali steklo po višini in širini. Na Karaburmi. Mita Omahljivec je bil znan steklorezec in godrnjač. Nož za rezanje stekla je nosil v levem malem žepu pajaca, tam kjer imajo ljudje s končano fakulteto nosijo robec. Mitin oče je bil steklorezec, kar je razumljivo, saj so pri njih imeli ta poklic radi, godrnjanje pa jih je spremljalo kot zvest pes. To je bilo nekoč. Stari oče Mite steklorezec je bil stražmojster in čuvár za časa turških napadov. Izkazal se je s skromnostjo in to takoj na začetku službe.

Ni se silil, da bi streljal iz rova, ampak je stal v kuhinji kot pravi vojak in lupil krompir. Godrnjal je, ko so drugi dobivali medalje in od tod je bil torej prvi godrnjač v družini.

Sedaj živi Mita sam in si sam kuha. Tako hrano, kot jo pač lahko zvari. In kako Mita je? Izvleče iz lepo obšite nožnice nož, narejen iz jeklene žage. S takšnim nožem se najbolje kroji usnje. Nato privleče Mita Omahljivec iz zadnjega žepa zeleno papriko, prilije tuhi nekoliko hladne vode in prične obedovati. Ko pokosi, kolčne in pravi: „Bilo je dobro kot pred vojno“. Ali, če gre kdo v tem trenutku mimo njegove delavnice: „Zdravo, krepko Bajlonovo pivo!“ — Tak je Mita godrnjač.

Če vam je bilo všeč, boste najbrž prisluhnili nadaljevanju v eni izmed naših oddaj v prihodnjem mesecu. Seveda jo bo takrat bral

Medvedek, linorez — Dušan Kosi, 8. r. o. š. Stročja vas, Ljutomer

kateri izmed naših znanih gledaliških umetnikov. Kateri, pa tako vedno lahko izveste ob koncu oddaje, ko poleg avtorja oziroma prevajalca, povemo tudi izvajalca.

Zdaj vas pa morda še zanima, kaj smo vam pripravili za Pust. No, v ponedeljek, 5. marca lahko prisluhnete pravljici Jože Zagorčeve z naslovom Vesna in Pust. Pust je tako že pred duri, če nas bo pa tudi pomlad kmalu obiskala, še ne vemo. Ker pa je v pravljici vse mogoče, bomo verjeli, da je zares že tu vsaj tistih 15 minut, v katere je Joža Zagorčeva vklepala svojo domišljijo.

NE SMEM
MED PRIJATELJE

Mama: (precej veselo): Nevenka, Nevenka!

Nevenka: (iz sobe): Ja, mama...

Mama: (še vedno veselo): Pohiti z nalogo! Sploh pripravi vse za ponedeljek — jutri gremo že navsezgodaj.

Nevenka: Gremo spet k stricu na Dolenjsko?

Mama: Še vprašaj! Tam je najlepše. Oče gre na lov, midve vse pripravili. Prišla sta tudi Metka in Iztok.

Mama: Dober dan Anica, a mislim, da si se malo zmotila. Nevenka ne bo šla z vami na izlet. Otroci naj hodijo s svojimi starši na izlete. Vajini prijatelji me pa sploh ne zanimajo. Vse to Nevenka samo bega.

Anica: O, oprostite, prosim, nič hudega nisem mislila, samo tako smo si želeli. Če nas je več, je vedno lepo... pa tudi oče im mama... (vedno bolj negotovo) — prosim... na svidenje!

Nevenka: (jokaje): Mama, Anica res ni nič hudega mislila, samo jaz, jaz bi šla rada z njimi... Tako rada bi šla z njimi... mmm...

Mama: Nevenka, dovolj!

Nevenka: Ne bom smela nikoli s prijateljicami? Nikoli? Sva pa tudi lepo v naravi in v družbi.

Nevenka: Mama...

Mama: Ja, Nevenka — se ti je pri nalogi kaj ustavilo?

Nevenka: Ne. Samo nekaj bi te rada prosila. Tako dolgo se že pogovarjamo o tem.

Mama: Kdo? Kdo se pogovarja in o čem?

Nevenka: Prosim te, ne bodi že vnaprej slabe volje — saj te samo vprašam: Bi smela enkrat za spremembo z Anico in njenimi starši na izlet? Prihodnjič bi šla pa Anica z nami na Dolenjsko.

Mama: Kako? Kar z Anico in njenimi starši bi šla? In midva naj greva sama k stricu? In to v soboto in nedeljo?!

Nevenka: Z njimi gredo vedno tudi drugi otroci. Več jih gre in se imajo imenitno. Tako rada bi šla z njimi — vsi smo prijatelji.

Mama: Tako — s prijatelji?

Prijatelje imaš v šoli in v razredu, tudi Anica je v tvojem razredu — zaradi mene lahko sedita v isti klopi, lahko hodita skupaj v šolo in iz šole — na izlete boš pa hodila z nami!

Nevenka: Vedno moram biti sama...

Mama: Če si z nama z očetom, nisi sama...

Nevenka: Pa sem sama. Oče in stric gresta na lov, vidve s teto pleteta in klepetata — jaz pa...

Mama: Ti pa lahko ta čas bereš, poleti nabiraš rože, zdaj se boš lahko sankala — sicer pa, o tem se ne bova več pogovarjali. Oče bo vsak čas doma. Pohiti z nalogami.

Zvonec: .....

Anica: (veselo, razigrano): Dober dan! Prišla sem po Nevenko, da bi šla z nami na izlet. Saj bo smela, kajne? Smo že

Vse je zelo preprosto: prste vtakneš v številčnico, dvigneš telefonsko slušalko in za trenutek pozabiš, da imajo tudi drugi svoje obveznosti. Toda v glavo ti je šinila parola: Ker nisi za drugo, se boš šel učiti poklica.

Vratar z otožnim pogledom in nekoliko premajhno kapo je zamahnil z roko proti prvemu nadstropju. Na utrjenih tečajih so lovila sapa nihajna vrata, skozi nje pa so prihajali in odhajali mladi fantje v modrih oblekah.

Da ne pozabim: izobraževalni center Litostroj se je razvil iz prejšnje industrijske kovinarske šole. Pohvali se lahko s petindvajsetimi leti življenja. Ustanovljen je bil z namenom, da skrbi za redno izobraževanje novih kadrov za podjetje in za dopolnilno izobraževanje zaposlenih. V poklicni kovinarski in elektro šoli je 500 učencev. Pri izobraževalnem centru je internat, kjer prebiva približno 180 gojencev.

HRABROSLAV PREMLČ je vodja tega centra. Srečal sem ga pod veliko uro v prostori sobi za oblaženjimi vrati. Vse skupaj vendarle ni tako zelo preprosto. V nekaj minutah obdelati široko temo...

„Tako je, v naš izobraževalni center prihajajo učenci osnov-

Boj za vsakega učenca

nih šol, ki imajo slabše učne uspehe. Dobri, prav dobri in odlični učenci odhajajo v srednje šole. K nam pridejo največkrat tisti, ki menijo, da na naši šoli ni veliko teoretičnega učenja. In že so tu prve težave, ker moramo učitelji popraviti zamujeno — pomanjkljivo znanje učencev. Pred leti, ko je bilo še povpraševanje po delovnih mestih in ne po delavcih, so prihajali na našo šolo tudi učenci osnovnih šol z odličnimi učnimi uspehi. In danes... seveda so tudi izjeme. Toda, v današnjem času je želja večine mladih, da nadaljujejo šolanje raje v tehniških kakor v poklicnih šolah; kajti most med tehniško in poklicno šolo v naši republiki še ni zgrajen. Še vedno je trdno zakoreninjeno mišljenje, da se s srednjo šolo v življenju bolje uveljaviš kot s poklicno. Res pa je, da so učenci, ki so uspešno končali poklicno šolo in nadaljevali šolanje v višjih in visokih šolah, pokazali najboljše delovne uspehe.

... Ker nisi za drugo... Žal je res še marsikje tako. Merilo odločanja za poklic največkrat ni osebno veselje mladih. Poklicne šole se s tem problemom zelo pogosto srečujejo in spopadajo.

„Pri vpisu v šolo imamo težave. Zelo se moramo potruditi, da dobimo dovolj učencev za vpis v prvi letnik. Praksa je dokazala: tudi, če ima učenec nekoliko slabši učni uspeh, pa ima veselje do poklica, se da z njim veliko narediti. Takih učencev si najbolj želimo.

Zato da se učenec s svojim znanjem prebije naprej, so potrebni najrazličnejši sodobni in preizkušeni pristopi, vzgojne metode, tehnika izobraževanja...

Učenje za poklic je konkretno usmerjena naloga s točno

določenimi cilji, ki jih moramo doseči. Naloga vzgojiteljev v poklicnih šolah je, da se moramo poglobljati v vsako vzgojno in podrobno strokovno problematiko. Koliko so bila naša prizadevanja uspešna, se pokaže, ko pride absolvent poklicne šole na delovno mesto v podjetje. Brez dvoma nam ni vseeno, kakšna so ta mnenja. Pri nas jih zbiramo in obravnavamo tako, da pozneje temu primerno usmerimo naša vzgojno-izobraževalna prizadevanja. Naši učenci postanejo po treh letih šolanja v resnici neposredni samoupravljalci v podjetju. Prav zaradi tega posvečamo veliko pozornosti praktičnemu delu na organizacijskem področju in imamo razgibano življenje učencev prostih dejavnosti. Pri vsem tem skrbimo mentorji samo za to, da se mladi pravilno usmerjajo in smotno trošijo svoje moči in sposobnosti. Imamo zelo ugodne rezultate takega dela.

Ni dvoma, da imajo učenci raje praktični kot teoretični del pouka. S pravilno motivacijo dela, s posebnimi pristopi k delu, z modernizacijo pouka pa se da veliko narediti. In kaj je to — moderna tehnologija pri pouku? To ni le tisto, ki veliko stane, če mislimo pri tem na maksimalno uresničenje tehnologije, pač pa to, da se da doseči zelo uspešne delovne rezultate tudi s povsem običajnimi tehničnimi pripomočki (grafoskopi, diapojektorji, magnetofoni...).

„V zadnjih letih smo si na naši šoli zelo opomogli s pripomočki za modernizacijo pouka. Prišli smo celo tako daleč, da smo kupili magnetoskop in majhno televizijsko kamero. Na magnetoskop lahko posnamemo posnetke iz rednega televizijskega programa, ki jih pozneje uporabljamo pri druž-

boslovnih predmetih: učencem posredujemo različne intervjuje, filme, dramatizacije literarnih del...

Svojih posnetkov s televizijsko kamero še nimamo veliko, ker smo pač brez izkušenj, saj tovrstno tehniko učenja šele uvajamo v pouk. In prav zaradi tega je bilo potrebno, da je nekaj naših učiteljev opravilo kratek tečaj s pomočjo tehnikov ljubljanske televizije.

In potem sva obiskala pravi znanstveni center v malem. Ker sem očitno strmel v magnetoskop in televizor kakor nejeverni Tomaž, mi je tovariš Premič zavrtel del po televizijski posnetega filma „Napad na Drvar“ in nekaj strokovnih posnetkov, ki so jih naredili učenci s televizijsko kamero.

Seveda se tudi na poklicnih šolah, in tam verjetno še toliko bolj, srečujemo s preobremenjenostjo učiteljev. Zanimivo pa je, da je med našimi prosvetnimi delavci dobra polovica nekdanjih učencev omenjenega izobraževalnega centra, ki so pozneje končali tehniško, visoko in višjo šolo in opravili tudi strokovne pedagoške izpite.

Kljub vsej modernizaciji in velikim vsotam denarja, ki jih dajejo za tehnologijo pouka, se v izobraževalnem centru Litostroj zavedajo, da ostaja še vedno najvažnejši človek — učitelj. Nujnosti po individualizaciji pouka ne more nadomestiti nobeno tehnično pomagalo. Učenci prihajajo v šolo iz najrazličnejših predelov, tudi iz drugih republik. Prihajajo z zelo raznolikim obsegom znanja, žal največkrat preskromnim. Ob vsem tem pa... Izobraževalni center Litostroj skoraj ne pozna osipa učencev. Učenec, ki ne more izpolniti učnega programa

Foto: Silvo Teršek

poklicne šole, se lahko zaposli v podjetju kot priučeni delavec.

„Ob pomanjkanju delovne sile imamo nalogo: resnično se bojevati za vsakega učenca; s stališča pedagoških nalog in interesa podjetja Litostroj, ki cen-

ter najbolj vzdržuje,“ je končal tovariš Premič.

Vratar je imel še vedno otožen pogled, ko so za menoj zanihala vrata, ki bi me med tem, ko sem razmišljal o poklicni usmerjenosti v osnovnih šolah, skoraj udarila po petah.

KUPITE — PREBERITE

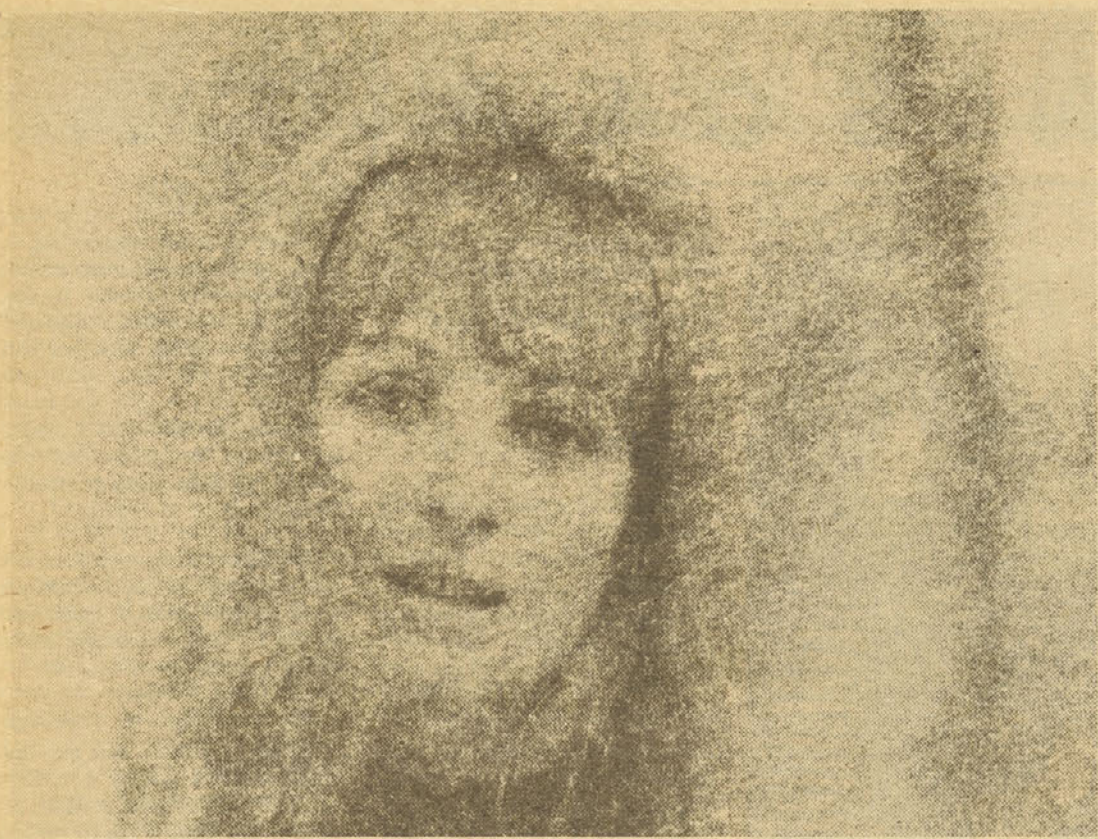

Foto: Rajko Ranfil

Vsak 8. marec je praznik.

Vsakega 8. marca posvetijo časopisi problemom žena v naši družbi več prostora.

Vsakemu 8. marcu doda čas, ki v njem živimo, nove značilnosti.

Darilo

Do 8. marca — dneva žena je manjkalo še mesec dni. Vendar se mi ni zdelo prezgodaj, da bi se z otroki ne pogovorila o tem prazniku, o tem, kako bi vsak po svoje razveselil svojo mamico.

Hotela sem najti primerno razpoloženje v razredu in nekega popoldneva sem poskusila srečo.

Drug za drugim so mi otroci hiteli pripovedovati o lanskem prazniku, pa še o predlanskem, o očku, ki je mami kupil lepo skledo za solato, jedilni pribor in tako naprej. Kar brez konca so pripovedovali in naštevati. Ko so se umirili, smo pričeli znova.

Sedaj pa smo premišljevali in tehtali. Vedno znova smo ugotavljali, da je mamica dobila skoraj samo taka darila, ki jih je uporabljala vsa družina, prav malo pa je bilo namenjeno prav njej, samo njej. In dlje ko smo se pogovarjali, večje je bilo razočaranje. Kaj zdaj? Ali bo letos spet tako? Kaj bi letos pripravili mami, da bi bilo prav zanjo in samo zanjo?

Mnogo so predlagali in sproti spoznavali, da vsega tega, kar bi radi, ne zmorejo, ker nimajo denarja. „Kaj če bi očka dal denar?“ je nekdo predlagal. „Ne velja,“ so menili ostali. „Kaj pa naj tisti naredi, ki nima prav ničesar prihranjenega?“ — so premišljevali. Tako živo je bilo vse v otrocih, da sem bila zares vesela. Iskali so vse mogoče možnosti, mislili in mislili, pa ni šlo. „Saj ne moremo nič brez denarja,“ so žalostno sklenili mali učenjaki.

In spet smo pričeli znova. Ali se res da vse kupiti? Vse, kar je za mamico in kar bi jo razveselilo. Zgrabili so moje besede in v trenutku utihnili tako, da sem se kar zdrznila.

Naenkrat je bruhnilo iz Marka: „Tovarišica, priden bom. Mamici bom obljubil, da bo priden. Tako bo vesela, kot če bi dobila novo obleko.“ In spet je bilo tako kot v začetku: drug za drugim so vpili svoje obljube. Čudovite so bile, samo preveč jih je bilo, da bi jih lahko izpolnili.

„Le kako vse to pripeljati do konca in tako, da bo postalo življenje? mi je hitelo po glavi. Spet so morali skleniti sami. To pot je bila Mojca nahirjena. Predlagala je, da bi vsak napisal na listek samo tri obljube. Tiste tri, ki jih bo lahko izpolnil in tudi zares izpolnil. Tri obljube, ki bi jih bila mamica najbolj vesela. In lepo napisan listek s tremi obljubami bi zataknil v šopek cvetja pa ga položili mami v naročje za 8. marec.“

Hitro smo našli lep papir in otroci so pisali.

Bele kuverte z obljubami so spravili za tisti dan kar za ovitek berila, da bodo varno prišle v skrivališče do 8. marca. Tudi meni so napisali tri obljube za mamico na poseben listek. Samo podpisali se niso. In zato ne vem, ali je obljubil Matko, ali Mojca, Tončka, Ivanka, Sašo, Branko ali kdorkoli, samo to vem, da je bilo v teh obljubah mnogo ljubezni in pristrčnosti, nežnosti in pozornosti.

Presodite sami, če ni tako:

... da bom pridna
... da bom ubogljiva,
se bom pokonci držala,
zvečer bom šla kmalu spat,
vsak dan bom pobrisala posodo,
v šoli se bom pridno učila,
ne bom se odgovarjala,
rada bom pospravila sobo,
ne bom se prepirala,
rad ti bom pomagal pri delu,
na prvo besedo bom ubogala,
ko bom prišel domov, se bom takoj sezul,
vedno bom prinesel drva in premog,
več se bom učil,
zjutraj bom prej vstal,
ne bom nagajal,
ne bo me treba klicati za šolo,
pazil bom, da bom bolj čist,
bom šla v trgovino,
pomivala bom vsak dan posodo in nič godrnjala zraven.

Zanje in zame je bilo to dopoldne bogato, nadvse srečno sem ga izbrala.

Otrok je za trenutek pogledal vase, se spoznal, premislil in tudi sam odločil. Za tisto popoldne zares veliko, ne le za tisto popoldne, za vselej.

MACA KALIN

FEMINIZACIJA (JE) NI ŠKODLJIVA

Ob letošnjem 8. marcu so nam na tri vprašanja odgovorili predstavniki treh naših vodilnih institucij, ki se ukvarjajo z vzgojno-izobraževalnim področjem:

TOMAŽ BIZAJL, republiški sekretar za prosveto in kulturo
VINKO KASTELIC, predsednik republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti
BORIS LIPUŽIČ, direktor zavoda za šolstvo SRS.

PEDAGOGI IN PSIHOLOGI OPOZARJAJO, KAKO ŠKODLJIVA JE FEMINIZACIJA V PROSVETNEM POKLICU. ALI MENITE TUDI VI TAKO?

TOMAŽ BIZAJL: O razlogih, ki jih navajajo psihologi in pedagogi o škodljivosti feminizacije pedagoškega poklica, ne mislim razpravljati. Želel bi le poudariti, da se je učiteljski poklic feminiziral predvsem v osnovnih šolah, medtem ko se na srednji, višji in visoki stopnji odnos med številom žensk in moških vedno bolj izravnava oziroma je na višjih in visokih šolah moških prosvetnih delavcev že precej več. Če merimo uspešnost vsake izmed stopenj našega šolanja, tj. od osnovne do visoke, po osipu, kar pa gotovo ne more biti edino merilo, a je zelo pomembno, vidimo, da je osip na vseh stopnjah prevelik. Učni uspehi oz. večji ali manjši osip prav gotovo ni odvisen le od učiteljev, ne moremo pa zanikati, da je uspešnost učnovzgojnega dela odvisna predvsem od njih. Ob tem moram povedati, da je osnovno šolo, ki je najbolj feminizirana, pred dobrim desetletjem uspešno končala le tretjina vpisane generacije, danes pa že dve tretjini. Ta uspeh, čeprav z njim še nismo zadovoljni, so dosegle predvsem naše tovarišice učiteljice. Res pa je, da del psihologov in pedagogov ugotavlja, da je predvsem z vzgojnih vidikov potrebno primerno razmerje med številom učiteljev in učiteljic.

VINKO KASTELIC: Menim, da sploh ne smemo dopuščati razpravljanja o tem, da je feminizacija v prosvetnem poklicu škodljiva. Feminizacija v tem kot v še nekaterih drugih poklicih je samo posledica nekaterih objektivnih in tudi subjektivnih dejstev. Naj jih navedemo samo dve — po mojem mnenju najbolj odločilnih.

Ne glede na sicer drugačne idejne in podobne deklaracije je vendarle naša družba v praksi zelo potrošniško usmerjena. V takem okolju je na žalost denar bistveno merilo vsake — tudi družbene vrednosti določenega poklica. Raziskave sociologov kažejo, da so pri nas dejavnosti ne glede na to ali v gospodarstvu ali v družbenih dejavnostih, kjer zaposlujejo večino žena, slabše plačane brez ozira na zahtevnost in pogoje dela; žena torej tudi pri temeljnem vrednotenju dela ni enakovredna.

Torej je po eni strani relativno nizko družbeno in materialno vrednotenje prosvetnega dela vzrok feminizacije prosvetnega poklica. Drugi vzrok pa je zaposlenost in obremenjenost žene zunaj delovnega mesta; pomanjkanje mest v vzgojno-varstvenih zavodih; pa tudi pri delu doma je žena bolj obremenjena kot moški. Vse to ženi onemogoča mnogokrat njeno večjo angažiranost v učnovzgojnem procesu. Če že govorimo, kot ste postavili vprašanje, o škodljivosti feminizacije v prosvetnem poklicu — torej ne moremo mimo vzrokov, zaradi katerih je nastala. Ti so torej temeljni vzrok težav. Njihovo hitrejšo odpravljanje pa bi obenem povzročilo tudi sorazmerno večje zaposlovanje moških v tem poklicu.

BORIS LIPUŽIČ: Povsod v svetu je feminizacija učiteljskega poklica očitna. Bolj kot so razvite države, večji odstotek učiteljstva predstavljajo žene in tem večji je delež žensk v učiteljskem oz. vzgojitelskem poklicu, čim nižja je starostna stopnja otrok. To dokazuje, da ima ženska nagnjenje za vzgojo otrok že po svoji psihični dispoziciji in ima tako prednost pred moškimi za vzgojo otrok v rani mladosti.

Menim, da feminizacija učiteljskega poklica, zlasti v osnovni šoli, ni škodljiv pojav, čeprav je za otroke v vsakem obdobju koristno, če se lahko indentificira s predstavnikoma obeh spolov.

Ker lahko pomislim na mnoge odlične učiteljice, trdim, da je škodljiv v šoli samo tisti, ki ne dela kot resničen pedagog. To pa seveda velja prav tako za moške kot za ženske.

ŽENSKES SO POSEBNO V TEM POKLICU DOKAZALE SVOJO SPOSOBNOST. PRI STROKOVNEM IZPOPOLNJEVANJU IN OB ZAHTEVAH, KI JIH POSTAVLJA SODOBNA ŠOLA, JIH NIHČE NE VPRAŠA, KAKO BODO VSE TO ZMOGLE. TODA: ZAKAJ SO V MANJŠINI NA VODILNIH DELOVNIH MESTIH IN V RAZNIH DRUŽBENIH ORGANIH?

TOMAŽ BIZAJL: Ženske so v pedagoškem poklicu resnično dokazale pomembne sposobnosti in nemajhne uspehe pri tako

zahtevnem delu. Zato je danes tudi vse več ravnateljic različnih in vzgojnih ustanov. Brez pridržkov lahko trdimo, da so se uspešno čisto veliko bolj kot njihovi tovariši, uveljavile na vodilnih mestih učno-vzgojnih institucij. Pravilna pa je tudi ugotovitev, da žensk na vodilnih delovnih mestih v raznih samoupravnih, družbeno-političnih organih manj oz. premalo. Verjetno moramo iskati razloge za to predvsem v razdajanju njihovih moči pri učno-vzgojnem delu, strokovnem usposabljanju in obveznosti do družine manj pa v tradicionalnih predsodkih, da žena ni najbolj primerna za delo na vodilnih delovnih mestih.

VINKO KASTELIC: Tu bi odgovoril na kratko — vzroki so enaki že prej omenjenim. To pa lahko izboljšamo hitreje tudi odločnejšo družbeno akcijo. Dogovoriti se moramo v tej družbi, da bo zastopanost žensk in mladine na vodilnih mestih in v družbenih organizacijah vsaj približno sorazmerna njihovi zaposlenosti in ta sklep dosledno izvajati. Pa tudi žene same morajo pri volitvah in imenovanjih take sklepe podpirati.

BORIS LIPUŽIČ: Popolnoma soglašam z vami. Učiteljice se po večini res zelo vestno in skrbno pripravljajo na svoje delo in je med njimi mnogo izvrstnih metodičark. Žal zaradi preobremenjenosti marsikdaj ne utegnejo posredovati svojih izkušenj in pobud šolske pedagoški javnosti bodisi v strokovnem tisku, v strokovnih aktivnostih.

Današnji čas in permanentnost izobraževanja skozi vso delovno dobo terja nenehno strokovno izpopolnjevanje, ki se mu ne moremo odpovedati tako rekoč v nobenem poklicu. Vse priznanje učiteljicam, da ob tolikšni obremenitvi, ki jim jo ne nalaga samo poklic, marveč večini tudi materinstvo in gospodinjstvo — sploh zmorejmo tolikšno odgovornost. Naj omenim samo sistematično delo učiteljic pri uvajanju moderne matematike.

Ne le učiteljice, večina zaposlenih žensk je v manjšini na vodilnih delovnih mestih in v raznih družbenih organih. Žal kljub dolgotrajnemu napredku v zadnjih letih (gospodinski stroji, avtomobili, več vzgojno-varstvenih zavodov, prizadevanja za zmanjšanje števila izmen v osnovni šoli, povečanje števila oddelkov podaljšanega bivanja itd.) še vedno ostaja ženi v družini z otroki večina dnevnih opravil, ki jih ni mogoče odložiti ali prepustiti komurkoli: vzgojo in varstvo svojih otrok, skrb za nakupe, prehrano, obleko, vzdrževanje stanovanja in tisoče drugih drobnih opravil, ki so potrebni zaradi slabo ali pomanjkljivo organiziranih storitvenih dejavnosti. Resnici na ljubo je treba priznati, da si moški z ženami pogosto bremen v družini ne razporedimo in ne razdelimo enakomerno. Zato takšen odnos je večkrat vzrok v resnični, neredko pa tudi v namišljeni prezahtevnosti moža v službi in zunaj nje. Pogosto so korenine preobremenjenosti žene v patriarhalni miselnosti, ki vsa podzavestno prevladuje pri moških, saj radi po tradiciji delimo delo v družini na moška in ženska opravila, pri čemer ostane ženskam pretežni del gospodinjstva in vzgoje otrok, tako kot našim materam v prejšnji generaciji, ki večinoma niso bile zaposlene.

Teoretično ni zaprek, ki bi ovirale učiteljice, da se uveljavijo na vodilnih delovnih mestih in v družbenih organih. Praktični problemi pa je v njihovi splošni preobremenjenosti, kar ima v skrajnih primerih lahko negativne posledice tudi pri vzgojno-izobraževalnem delu v šoli.

KAJ ŽELITE PROSVETNIM DELAVKAM ZA 8. MAREC 1978?

TOMAŽ BIZAJL: Ob 8. marcu želim prosvetnim delavkam predvsem dve: v poklicu veliko zadovoljstva in delovnih uspehov in pri tem še več zračnih, svetlih učilnic, opremljenih s sodobnimi učnimi pomočki,

v osebнем življenju pa veliko osebne sreče in zadovoljstva; materam učiteljicam pa bolj urejeno in poceni otroško varstvo, da pri pouku ne bi mislile na svoje ne dovolj varno preskrbljene otroke.

VINKO KASTELIC: Naj želim vsem prosvetnim delavkam mnogo osebnega zadovoljstva in sreče v poklicu; obenem pa pri čakujem, da bo v sindikalnih vodstvih vse več aktivnih sindikalnih delavk — tako bodo problemi tudi hitreje rešeni kot doslej.

BORIS LIPUŽIČ: Želim jim izreči predvsem priznanje in zahvalo za vse delo in prizadevanje. Želim tudi, da bi nanje ne mislili le ob prazniku žena. Kot delavec na tem področju pa želim še več medsebojnega sodelovanja, saj bi nam bogate izkušnje v pedagoški praksi zelo zelo koristile.

Ne nazadnje pa želim vsem kolegicam veliko osebnega zadovoljstva, saj menda nisem pretiran optimist, če trdim, da ga je mogoče najti v plemenitem delu z mladimi.

»OBSOJAMO, OBTOŽUJEMO, ZAHTEVAMO!«

Koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije in zavod za šolstvo SR Slovenije sta konec lanskega leta v tednu solidarnosti boja vietnamskega ljudstva za svobodo sklenila, da uskladiata delo vseh dejavnikov pri oblikovanju stališč naše mladine do naprednih osvobodilnih gibanj v svetu. V decembru je namreč izšla posebna številka Pionirja, posvečena boju Vietnamskega ljudstva. Ta številka pomeni velik prispevek h krepitvi in širjenju našega družbeno angažiranega tiska. Naše šole in mladina so z veseljem sprejeli „vietnamsko“ številko Pionirja, tako da je od 50.000 naklade prodanih že 45.000 izvodov. Pobudi obeh omenjenih institucij in Zveze prijateljev mladine SR Slovenije za zbiranje prispevkov za borbo osvobodilnega gibanja v Vietnamu in v drugih deželah so se odzvale šole in mladina.

V skladu z načeli aktualizacije vzgojno-izobraževalnega dela na šolah ter družbeno angažirane šole je potrebno posvetiti večjo pozornost življenju in boju ljudstev za svobodo. V mladini moramo oblikovati stališča, da ima vsak narod pravico do svobodnega odločanja, da se lahko vsak narod bojuje za lastne pravice in svojo prihodnost, da temelji prihodnost sveta na sožitju med narodi, medsebojnem sodelovanju in miru. Pri tem delu sta najbolj aktivna koordinacijski odbor in republiški odbor klubov OZN.

PREMALO INFORMACIJ

Ugotavljamo, da učitelji v šolah in mladina nimajo na voljo dovolj informacij o razvoju in stanju osvobodilnih gibanj. Aktualne dnevne informacije v tisku, radiu in televiziji so večinoma delne in ne prispevajo dovolj k oblikovanju celostne predstave o vzrokih in razvoju določenega osvobodilnega gibanja. Prav zato je bila ustanovljena posebna strokovna skupina, ki jo sestavljajo predstavniki koordinacijskega odbora, republiškega odbora klubov OZN, zavoda za šolstvo SR Slovenije, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, izobraževalne skupnosti SRS, RTV Ljubljana, Zveze prijateljev mladine, gospodarskih organizacij in nekateri strokovnjaki. Njena naloga je, da pripravi v ustreznih oblikah, načinah in sredstvih določena gradiva, ki bodo rabila učiteljem in učencem pri šolskem in zunanjošolskem delu

pri obravnavanju tematike osvobodilnih gibanj. Kolikšno je zanimanje učiteljev, kaže podatek, da so v enem dnevu kupili več kot polovico naklade Pionirja. Seznanjanje naše mladine z osvobodilnimi gibanji mora biti načrtna in permanentna akcija vseh naših družbeno-političnih sil. Manifestira naj se v različnih oblikah. Informacije morajo biti širše; obsegajo naj zgodovinsko preteklost teh narodov, njihovo kulturno tradicijo, gospodarsko-geografske značilnosti dežele, vzroke za nastanek osvobodilnega gibanja ipd.

Strokovna skupina je ugotovila, da so možnosti in pripravljenost za delo. Še več: člani strokovne skupine, institucije in posamezniki, ki smo jih zaprosili za sodelovanje, so se radi odzvali povabilu, zavedajoč se, da s tem posredno pomagajo narodom, ki se bore za svobodo.

PRIBLIŽATI DEŽELE IN NARODE

Res je, da se je vojna v Vietnamu končala. Toda ne gre prezeti, da se narodi v Laosu, Kambodži, Angoli, Mozambiku, Gvineji in drugod vztrajno in uporno bojujejo za svobodo.

Da bi bila informiranost naše mladine popolnejša, velja opozoriti, da že imamo učna sredstva, s katerimi lahko približamo deželo in narode, ki se bore za svobodo, proti zatiranju in neokolonializmu. Tako ima republiška konferenca klubov OZN na voljo deset diafilmov in več kot trideset kratkometražnih filmov. Sava film ima 16 milimetrski film Naš pohod na bojišče, ki prikazuje osvobodilni boj v Vietnamu. Mladinska knjiga ima na voljo ploščo vietnamskih narodnih in borbenih pesmi ter knjigo Riževa polja. Opozorimo naj tudi na knjigo Zgodovina revolucij 20. stoletja. Vidimo, da je že nekaj učnih sredstev, s katerimi lahko učitelji v osnovni in srednji šoli približajo problematiko osvobodilnih gibanj naši mladini. Prav tako lahko vse to uporabljajo učenci, npr. v klubu OZN, pri marksističnem krožku, pri organizaciji proslav ipd.

Strokovna skupina je dala pobudo, institucije organizacije in posamezniki pa so se zavzeli, da bodo dobili v najkrajšem času učitelji in učenci več učnih sredstev. Tako pripravljajo nove diafilme, grafskopske folije, zidne slike. Nekaj 16 milimetrovskih filmov, ki prikazujejo metrske filmove, ki prikazujejo sedanji boj narodov za svobodo, — na voljo jih ima RTV Ljubljana, — bomo presneli, tako da si jih bodo vzgojno-izobraževalni zavodi lahko izposojali.

V Pionirju in Mladini bodo sproti objavljeni razni članki o posameznih osvobodilnih gibanjih. Posebej velja poudariti, da bosta verjetno izšli dve posebni številki Pionirja, ki bosta zaokroženo in popolno predstavili osvobodilna gibanja in aktivnost navezanih držav ipd. S problematiko sedanjih osvobodilnih gibanj, bojem za pravice,

enakopravnost in mir ter sodelovanje med narodi so najbolj seznanjeni predvsem naši družbeno-politični delavci in novinarji. Prav ti pa so pripravljeni aktivno sodelovati pri pripravljanju novih učnih sredstev. Pričakujemo, da bo moto koordinacijskega odbora za pomoč žrtvam imperialistične agresije „Obsojamo, obtožujemo, zahtevamo“ — ob aktivnosti družbenopolitičnih in strokovnih institucij, organizacij mladih in vzgojno-izobraževalnih zavodov — v resnici uveljavljen.

MILAN ADAMIČ

SVET OSNOVNE ŠOLE FR. ROZMAN-STANE ŠMARTNO PRI LITJI

razpisuje prosto delovno mesto učitelja za zemljepis in zgodovino za določen čas. (Od 1. aprila do 30. junija 1973.)

Stanovanja ni, ugodne prometne zveze z Ljubljano.

7. fizikalni seminar: Atomi

Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS, inštitut za matematiko, fiziko in mehaniko ljubljanske univerze, odsek za fiziko fakultete za naravoslovje in tehnologijo in inštitut Jožef Stefan so priredili v dneih od 6. do 9. febr. 1973 seminar za srednješolske učitelje, katerega vsebina je bila posvečena zgradbi atoma.

Seminar je bil v Ljubljani, udeležilo pa se ga je 80 učiteljev.

V štirih dopoldnevih so se zvrstila naslednja predavanja z eksperimenti: Elektron (dr. R. Kladnik), Zgradba atoma (dr. J. Strnad), Magnetne lastnosti atoma (dr. M. Kregar), Sevanje in vzbujena stanja (dr. D. Jamnik), Ionizacija (dr. I. Grabec), Rentgenski spektri (dr. A. Moljk) in Molekule (dr. R. Blinc).

Udeležencem so bili predvajani filmi Milikanov poskus, Uklon elektronov, Rutherfordov model atoma, Franck-Hertzov poskus, Fotoni in fotoefekt. Filmi so bili dobri, žal pa bi jih bilo treba sinhronizirati ali vsaj v domačem jeziku komentirati.

Popoldan je okrog 60 udeležencev v skupinah delalo v laboratorijih ali pa so si ogledali delo v laboratorijih na inštitutu Jožef Stefan, ki je bilo v zvezi s snovjo seminarja.

Teh vaj v laboratoriju so bili udeleženci posebno veseli, saj

so jim, prav tako kot eksperimenti pri predavanjih, pokazali, kako bi bilo mogoče pouk atomistike poživiti z eksperimenti. Seveda so med temi eksperimenti bili tudi taki, za katere šole še nimajo potrebnih naprav ali pa so priprave za šolo neprimerne in predrage. Zato je treba pozdraviti zamisel oddelka za fiziko o ustanovitvi šolske zbirke, kjer bodo postopoma zbrani aparati za eksperimentiranje na šolah. Udeleženci so si ogledali zbirko učil, ki jih ima zdaj ta oddelk.

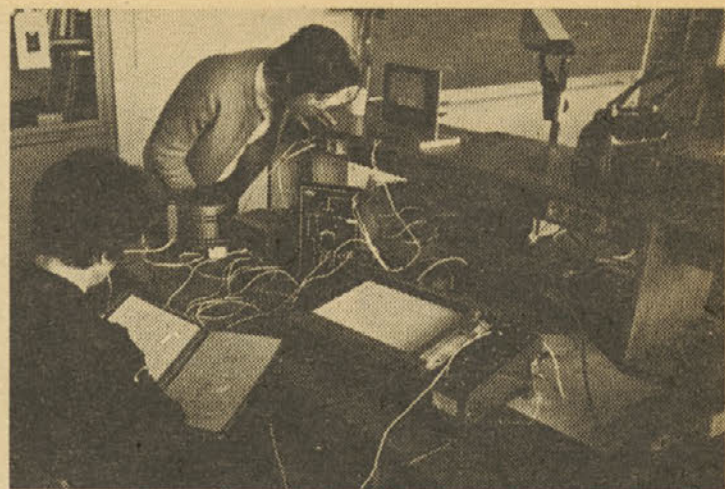
Predlagali so, da bi s pomočjo republiške izobraževalne skupnosti, ki bi poskrbela za devize, organizirali skupinski uvoz nekaterih učil, ki so bila na seminarju pokazana.

Udeleženci so prejeli razmnožena predavanja, pogrešali pa so prav tako razmnoženi navodili za vaje, saj bi jim koristila taka navodila tudi kasneje pri delu v šoli.

Minianketa, ki je bila organizirana — pri njej je sodelovala več kot tretjina udeležencev — je pokazala, da je bila tema seminarja dobro izbrana in da je spodbudil seminar k nadaljnjemu izpopolnjevanju.

Naj se v imenu udeležencev zahvalim vsem, ki so s svojim delom prispevali k uspešni izvedbi seminarja.

DUŠAN MODIC

Pri vajah v laboratoriju (7. fizikalni seminar v Ljubljani) — Foto: Davorin Tomazič

UPOŠTEVANJA VREDNO DELO

Albin Weingerl je odrasčal na podeželju — v Prlekiji. Po očetu, ki je bil knjigovez, kapelnik in organist, nekakšen ljudski umetnik, je podedoval ljubezen do glasbe in smisel za vse, kar je lepo. Že kot mladenič pa je spoznal, da v vihri svetovne vojne ne bo utegnil razviti svojih sposobnosti in nadarjenosti. Odpovedati se je moral študiju klavirja, violine in vsega, kar je tedaj in pozneje pomenilo zanj smisel življenja. Spoznanje, da brez osebnosti in narodove svobode s svojim študijem ne bo mogel nadaljevati, ga je privedlo v partizane. Gorenjski odred, Prešernova brigada in bolnišnica Franja so bile njegove postaje v času, ko je šlo za narodov obstoj. V bolnišnici Franja je vodil „invalidski pevski zbor“.

Vojne je bilo konec in Weingerl je postal aktivist glavnega odbora mladine, urednik Cicibana, študent slavistike in nato ekonomije, dokler ni dokončno zmagala glasba. Diplomiral je na akademiji za glasbo, na oddelku za zgodovino in na oddelku za kompozicijo.

Po uspešno opravljenih izpitih je že kmalu začel razdajati svoje znanje na pedagoškem glasbeno-ustvarjalnem in zborovskem področju. Postal je ravnatelj glasbene šole v Trbovljah, kjer je vzgajal cicibane v ljubezni do glasbe, vodil šolski orkester, prirejal koncerte, z učenci izvajal glasbeno-odrsko dela, baletne večere, vodil deklinski in mladinski pevski zbor in simfonični orkester. Za trboveljske otroke je hotel ustanoviti srednjo glasbeno šolo. — Vsekakor preveč za moža, ki ni našel za svojo veliko delavnost ne podpore ne priznanja...

Živčno strit in razočaran, a z globoko vero v vzgojno po-

slanstvo glasbene govorice in z ljubeznijo do mladih, je začel znova — to pot kot ravnatelj glasbene šole v Kamniku, ki jo je reorganiziral v zavod za estetsko vzgojo. Novi napor in novi upi.

Toda v tem času je že dosegel uspehe s podpeškim oktetom in tri leta kasneje z zbori v Škofljici (2 leti) in posebej v Horjulu, kjer je našel Weingerl trdna tla za razvoj svoje nadarjenosti. Našel je ljudi, ki razumejo in spoštujejo njegovo delo in ga imajo radi. Vso vas s tovarno vred je „spravil na noge“. Vplamtel je ljudje z zborovske kulture kar s tremi (horjulskimi) zbori: z moškim, ženskim in mešanim.

Podoba Weingerlove glasbene osebnosti pa ne bi bila popolna, če ne bi omenili njegovega prispevka na področju glasbene publicistike (članki), izdajateljske dejavnosti in zlasti skladateljske ustvarjalnosti. Za šolarje je izdal ilustrativni priročnik za solfeggio „S pesmijo v rej“ in „Ringaraja“, priročnik za pravilno izgovorjavo vokalov, zburjanje ritmičnega čuta in melodije, ki je namenjen vzgojno-varstvenim zavodom. Weingerlov skladateljski opus zajema okrog 70 daljših in krajših skladb, pretežno za mladino.

Weingerlov življenjepis in delo na področju glasbene vzgoje pričata, da gre za nadarjenega in uspešnega glasbenika, ki mu ob 50. rojstnem dnevu čestitamo predvsem v imenu mladih in pevcev, ki jih je vodil in vzgajal na svoji uspešni poti. Prav je, da mu rečemo — hvala, za vse, kar je storil na kulturno-prosvetnem področju in mu zaželimo še mnogo let za nadaljnje, pomembno in upoštevano vredno delo.

CVETKO BUDKOVIC

Sodobna pota vzgoje in izobraževanja

PIŠE dr. ANA KRANJC

POMEMBNO JE: KAJ ZMOREŠ IN NE KAJ PREMOREŠ

Ko hočeš spregovoriti o vzgoji in izobraževanju danes v svetu, imaš občutek brezmejnega oceana, kjer se zliva toliko različnih pojavov, da ne veš, kje bi začel. Ne mislim, da bi morali brskati po tem, kakšna sta bila vzgoja in izobraževanje nekoč, ali pa kakšne perspektive ju čakajo v prihodnje: dovolj težavno je že prikazati, kaj se dogaja na tem področju danes.

Družbe bi bile bolj homogene pri doseganju svojih vzgojnih in izobraževalnih ciljev, če bi bile med njimi tudi manjše razlike na drugih področjih: gospodarstvu, tehniki, znanosti, kulturi in politiki. Vemo pa, da se razne dežele zelo razlikujejo, njihova različna raven pa se močno čuti na področju vzgoje. Ne mislimo dovolj na to, kako usodne in pomembne so te razlike za mlado generacijo, ki si šele utira pot v življenje.

Včasih so pravili, da je pomembno „kje si se rodil“, pri tem pa so mislili predvsem na to, koliko so imeli otrokovi starši „pod palcem“. Denar in bogastvo sta bila dolgo odločilna dejavnika za uspeh človeka v življenju in za pomikanje po družbeni lestevici navzgor. Na splošno pa danes temu ni več tako, zlasti ne v deželah z napredno ideologijo ali pa tistih, ki imajo dobro razvito gospodarstvo in tehniko. Pomembno postaja: koliko zmoreš in ne koliko premoreš. Zato bo za človeka usodno, kje se je izobraževal, zlasti pa: kako se je izobraževal in vzgojil, kako se je v nežnih zgodnjih letih oblikoval in razvijal.

Tudi v najbolj konservativnih deželah je sodobna proizvodnja spremenila lice nekdanjega šolstva in pripravila tla za bolj demokratične odnose. Vedno več ljudi je potrebnih za zahtevnejše položaje v sodobni industriji, zmanjkalo bi jih, če bi jih izbirali le izmed ekonomsko ali pa kakršnekoli druge elite. Zato se trudijo, da razvijajo vse razpoložljive človeške potenciale, ki so v neki deželi. Tovarne odpirajo vrata vsakomur, ki je sposoben, da uspešno opravlja delo in izpolni vse zahteve. Množičnost poklicev je zabrisala eliti-

zem izobražencev, k temu pa je pripomoglo tudi hitro vihanje izobrazbene strukture prebivalstva v naprednejših deželah.

Velika odgovornost na delovnih mestih v moderni industriji in povečana zahtevnost samega dela onemogoča, da bi izbrali samo privilegirane, zato pa zaposlujejo res usposobljene in zmogljive.

V VZGOJI SE KOSAJO PRETEKELOST, SEDANJOST IN PRIHODNOST

Tako je v industrijskih deželah. Sedanjost je zgoči problem šolstva. Potrebno je reševati toliko sprotih problemov, da misel na preteklost obledi, na prihodnost pa še ne utegnejo pomisliti. V takih razmerah je vzgoja podrejena velikemu pragmatizmu, njena znanost se koplje v pozitivizmu in množici razdrobljenih problemov, ki jih prinaša vsakdanjost. Takšna je v glavnem podoba „sodobne šole“ v svetu, učitelj in učenec utripata z dogodki časa in se izgubljata v sedanjosti.

Kako pa je tam, kjer še ni učilnic, razredov in učitelja? Mladi rod se uči „življenjskih resnic“ samo s posnemanjem odraslih, opazovanjem starejših in z lastnimi izkušnjami. Uči se, ko stoji do pasu v poobedi vodi in skupaj z odraslimi išče svoj plen, ki ga bodo nato pabedovali, ki tudi takrat se uči, ko prisluhne pogovoru odraslih, ki preganjajo samoto deževnih dni v blatnih kolibah. Da, svet ni samo Evropa in tudi ne samo Amerika, temveč med drugim tudi prostrana Brazilija, zakotna BanglaDeš in vroča Uganda. Tudi tam imajo svojo vzgojo in izobraževanje in če hočemo spregovoriti o sodobnih potih vzgoje v svetu, jih ne smemo zanemariti. Mladi rod, ki se vzgaja, črpa predvsem iz preteklosti in nedotakljive tradicije, ki naj bi jo čim skrbneje prenašali na svoje potomce. Tako kot je bilo, želijo, da tudi ostane. Ne dvomijo v to, kaj je prav in kaj ni. Vrednote staršev bo prevzel otrok. Življenje pa je pri njih še tako ustaljeno in brez večjih sprememb prejšnje tradicije, da se uče predvsem s pomočjo izkušnje. Čemu bi se potem imeli šole ali pa mislili nanje? V takih razmerah potekata danes v svetu vzgoja in izobraževanje na najnižji ravni.

In vse to se nam zdi zelo čudno, nam, ki smo že osvojili logiko šolskega sistema industrijske družbe. Ko pomislimo na vzgojo in izobraževanje, preži tudi v naših razumih sedanjost. „Realisti smo, zato se spoprijemamo s sodobnimi problemi“, izioidišče in končna postaja naše vzgoje in izobraževanja je predvsem sedanjost.

Razvoj v svetu pa je pokazal, da tudi ta logika privede vzgojo in izobraževanje v slepo ulico, ko na neki določeni stopnji razvoja odpove, in sicer takrat, ko si začne spremembe v gospodarskem,

družbenem in političnem življenju ter v znanosti in tehniki slediti tako hitro, da ne zmoremo več vzgajati mladih za sedanjost, ker se nam le-ta prehitro izmuzne iz rok, še preden stopi dovolj jasno v našo zavest. Prisiljeni smo razmišljati o tem, kar sledi, o prihodnosti in zanjo pripravljati mladi rod.

Najhitreje in največje spremembe doživljajo dežele, ki imajo najbolj razvito tehniko in znanost. Spoznanja — kot bi se množila podobno celicam v embriju — preplavljajo vsa področja znanosti, se kopičijo, nadomeščajo prejšnja spoznanja in v svoji nepopolnosti odpirajo pot za nove resnice.

Iz industrijske družbe se razvija super-industrijska družba in ta prinaša za vzgojo in izobraževanje spet svojo logiko. Usmerjena je predvsem v prihodnost. Iz preteklosti in izkušenj se ne moremo več učiti, ker so spremembe, ki nastajajo, prehitre. Pomembno je da čimbolj točno predvidimo nadaljnji razvoj in tako čimbolj ustrezno vzgajamo in izobražujemo za tisti svet in razmere, ki so šele na poti k uresničevanju.

Vzgoja in izobraževanje sta danes v svetu v vseh treh fazah razvoja, odvisno od stopnje celotne razvitosti neke dežele, kako bo razvita še njena vzgoja. Na kaj bomo naleteli, je odvisno od tega, kje si vzgojo ogledujemo.

Nekaj „razglednic“ od vsepovsod naj nam v prihodnjih številkah bolj pokaže, kakšna so pota sodobne vzgoje. Večina šolskih sistemov je v krizi. Tudi tisti, za katere menimo, kako so napredni in izdelani, se bojujejo s težavami. Zakaj bi potem zanemarili tiste, ki še počivajo na stari tradiciji ali pa one, ki že stegujejo roke proti prihodnosti in tipajo za novimi poskusi na področju vzgoje in izobraževanja.

Veliko si obetamo od vzgoje in izobraževanja, zato poskušamo na najrazličnejše načine doseči svoj uspeh. Iskanja pedagogov pa gredo v razne smeri. Znani teoretik Ivan Illich npr. ruši vse tradicionalne koncepte šole in jo povsem zanika kot možno obliko izobraževalnega dela. Paulo Freire razmišlja, kako bi temeljito oblikoval generacijo odraslih s pomočjo kakovostnega izobraževanja, ki naj jih predvsem osvetcha in oblikuje njihovo zavest. Mnogi poskusi v svetu pa so spodleteli, uspelo jim ni nič drugega kot porušiti disciplino v šoli, drugi pa že kažejo bogate rezultate. Žal pa vemo o njih še premalo in so omejeni le na ozek krog ljudi, ki se z njimi ukvarja.

VSI SE UČIMO...

„Kdor ne ve natančno, kam pravzaprav hoče, se ne sme čuditi, če prispe nekam drugam.“

R. Mager

Hospitacijski ki oddelki, ki so pričeli delovati v šolskem letu 1970/71, so bili prvotno namenjeni učiteljem začetnikom brez strokovnega izpita. Že po prvem letu delovanja je bil njihov namen presežen. Hospitacijska dejavnost je postala potreba vseh pedagoških delavcev in sredstvo službe za širjenje pedagoških izkušenj in uvajanje novosti v našo šolo. Učitelji iz hospitacijskih oddelkov morajo pripraviti na leto tri nastope, izpopolnjene z razpravo, posvetom in obravnavo tematike z učitelji svojega področja — so torej vodje učiteljskih aktivov.

Obstaja upravičena težnja, da bi se na eni šoli združilo več hospitacijskih oddelkov. Taka šola naj bi zajela tudi celoten vzorec za delo in življenje v šoli. Njena prednost pa bi bila nedvomno v stalnosti učiteljev-mentorjev in vodij hospitacijskih oddelkov. Taka šola naj bi bila nekakšen vzorec šole, ki jo potrebuje in želi naša družba.

Danes delujejo kot take celote že naslednje šole: — osnovna šola Prežihov Voranc v Mariboru, o. š. Lenart v Slovenskih goricah, o. š. Pohorskega odreda v Slovenski Bistrici, o. š. Grm v Novem mestu, o. š. Valentin Vodnik v Ljubljani, o. š. Spomenik NOB v Cerknem in III. o. š. v Murski Soboti.

Med težave hospitacijskih šol spada prav gotovo to, da nimajo urejenega pravnega statusa in pa, da je njihov program le delno financiran. Sem lahko prštejemo še kadrovske težave: učitelji teh šol ne napredujejo v poklicu. Poslali so predlog na republiški sekretariat za prosveto in kulturo, da bi izdelal sistem napredovanja učiteljev; učitelj bi bil glede na to tudi denarno nagradjen. Višje in visoke šole premalo sodelujejo pri modernizaciji vzgoje in izobraževanja, razen, seveda, prizadevanj posameznikov, ki jim gre vsa pohvala za pomoč in odzivnost: prof. France Galic, prof. Nedeljka Kotnikova, dr. France Strmcnik, dr. Barica Marentič-Požarnik, dr. Ivan Sagadin, asistentka Vera Doma in dr. Leon Zorman.

Kaže, da bi se morale institucije kot celote — od pedagoških akademij (razen pri MOM) pa do oddelkov na fakulteti — bolj povezati z zavodom za šolstvo. V svoje delovne programe bi morale vključiti skrb za celotno preobrazbo dela in življenja v

šoli in nujno deliti odgovornost in delo pri dopolnitvi in rednem izobraževanju pedagoških delavcev.

ČE BOMO VSI UČITELJI TAKO DELALI, BOMO IMELI IDEALNE UČENCE...

Kaj so to „operativno opredeljeni smotri“? To so tisti, ki vsebujejo opis učenceve dejavnosti, „operacije“, s katero je mogoče dokazati, ali je smoter dosežen ali ne. V svojem programiranem učbeniku za sestavljanje operativnih smotrov, ki je v Ameriki in tudi že v Evropi dosegel visoko popularnost (in na osnovi katerega se vsakdo lahko z malo truda nauči prepoznavati in izbirati primerne smotre), je Robert Mager takole opredelil njihovo bistvo:

Operativni učni smoter je zbirka besed ali simbolov, s katerimi se opiše, kaj bo učenec zmožen narediti, ko določen cilj doseže in kako bo učitelj lahko ugotovil, ali je cilj dosežen. V ta namen je treba:

- najti ustrezen naziv za to učenčovo vedenje ali dejavnost;
- opredeliti pogoje (okolščine), pod katerimi naj do tega vedenja pride (npr.: ali sme učenec pri odgovarjanju uporabiti priročnik);
- kakšno merilo bomo uporabili, da bomo neko vedenje še označili za zadovoljivo (npr. kolikšen % nalog mora rešiti pravilno, v kolikšnem času).

To je odlomek iz predavanja dr. Barice Marentič-Požarnikove z naslovom „Operativno opredeljevanje učno-vzgojnih smotrov“, ki smo ga poslušali na tridnevem seminarju od 15. do 17. februarja v Kranju za vodje hospitacijskih oddelkov na osnovni šoli. Ta seminar spada v vrsto seminarjev, ki jih prireja zavod za šolstvo SRS za dopolnilno strokovno izobraževanje pedagoških delavcev. Od 8. do 10. februarja pa je bil, tudi v Kranju, seminar za učitelje razrednega pouka in učitelje matematike in fizike na hospitacijskih oddelkih. Prvega seminarja se je udeležilo 109 pedagoških delavcev, slednjega pa 95 iz vse Slovenije. Od tega: 14 za področje matematike in fizike, 24 za slovenski jezik, 7 za tuj jezik, 8 za zgodovino, 10 za telesno vzgojo, 16 za kemijo, 7 za gospodinjstvo, 4 za tehnični pouk, 5 za glasbeni, 3 za družbeno-moralni pouk in 5 za zemljepis.

Intenzivno delo seminarja, ki je prve dva dni trajalo od 9. do 18. ure s krajšim odmorom, zadnji dan pa od 8. do 13. ure, je zahtevalo od udeležencev veliko napora in prizadevnosti. Dopoldanski čas so posvetili teoriji, popoldanskega pa praksi. Seminar je zajel dve predavanji, in sicer: Individualizacija in notranja diferenciacija pouka — dr. Franceta Strmcnika in Operativno predeljevanje učno-vzgojnih smotrov — dr. Barice Marentič-Požarnikove. Poleg tega je seminar zajel še sestavljanje pismenih priprav za pouk določenih tem, pouk, ki naj bi bil diferenciran na več ravneh (2 do 3), kar pomeni, da se ravni stopnjujejo po težavnosti, oziroma da se stopnjuje zahtevnost do učencev.

Seminarji vodje so pregledali naloge glede na ustrezno diferenciran pouk in izražene smotre. Sledila je poprava v pripravi in v nekaterih dodatnih temah. Dr. Barica Marentič-Požarnikova je svoje predavanje dopolnila z vmesno preizkušnjo.

Namen seminarja: izhodišče za smotrneje delo v razredu; jasno opredeljeni smotri, bolj usklajeni postopki in sredstva za doseg cilja.

Metoda oziroma način dela seminarja je bila skupinska dinamika oziroma skupinsko delo, ki se je dobro uveljavilo. Jasno je, da tak način dela zahteva več časa in več denarja.

Udeleženci so seminar zelo pohvalili in poudarili visoko raven predavanja. Pogrešali so še več praktičnega dela. Predlagali so, naj bi tovrstne seminarje prirejali najprej za svetovalce. Tako bi bilo delo olajšano in pomoč svetovalcev uspešnejša. Tokrat „so se vsi skupaj učili hkrati“, so menili udeleženci.

Da bi dobili skico — čeprav površno — vtisov iz seminarja, smo obiskali vse delovne skupine po posameznih področjih in vsem postavili štiri ključna vprašanja. Posredujemo vam strnjene odgovore udeležencev.

— Ali menite, da je hospitacijska dejavnost potrebna?

— Na prvo vprašanje so vse delovne skupine predmetnih področij odgovorile dokaj enotno:

Hospitacijska dejavnost je ne samo potrebna, temveč nujna za vse pedagoške delavce. Njena prednost je, da zajame večji krog ljudi in bistveno prispeva k nadaljnji usmeritvi dela v skladu z reformo šole. Je v veliko pomoč učiteljem začetnikom, pa tudi starejšim pedagogom pri uvajanju novosti.

— Kako ocenjujete pomoč zavoda za šolstvo in njegovih svetovalcev?

Tudi odgovor na drugo vprašanje lahko takole strnemo: Sodelovanje zavoda s šolami je izredno učinkovito. Ko obiščemo zavod, dobimo nasvete in pomoč. Svetovalci imajo zelo dober način dela, žal, pa so njihovi obiski na šolah zaradi preobremenjenosti bolj redki.

Dobro bi bilo poiskati tehnične rešitve, da bi se ti ljudje lahko bolj posvetili svojemu delu. Delo svetovalcev res „cenimo“. Če ne bi bilo svetovalca, posebno na začetku, ne vem, kako bi šlo...

Nekatere skupine so ta odgovor še dopolnile takole:

— Opozoril bi, da bi bilo dobro pripraviti polprogramirani pouk v centru, ga natipkati, razmnožiti in poslati na šole. S tem bi veliko pomagali šolam in jih razbremenili (na seminarju je priprava za 1 terno za eno učno uro trajala tri ure! Koliko časa bi taka priprava vzela na šoli!)

— Sodelovanje med znanstveniki in svetovalci naj bi bilo boljše. Mnjenja naj bi bila poenotena pred obiskom svetovalcev na šolah (velja za novo slovnično). Po mnenju slavistov je pouk slovenskega jezika še vedno preveč klasičen, še vedno je preveč slovničen. Ta pouk nima značilnosti jezikovnega

pouka, kot to lahko trdimo za pouk angleščine.

— Svetovalec bi lahko pri vseh svojih nalogah odmeril večji delež za proučevalno delo s hospitacijskimi učitelji. Ker si hospitacijska dejavnost išče pot in metode dela, bi ji bilo dobro zagotoviti načrtno rast — z večjim sodelovanjem svetovalcev. Pri tej zasedbi svetovalcev uspešno delo ni mogoče. Več svetovalnega dela bi morali posvetiti hospitacijski dejavnosti kot nadzoru, saj s hospitacijskim nastopom zajamemo več učiteljev in racionaliziramo delo.

— Za področje telesne vzgoje: več praktičnega dela glede na več panog športa; isto velja za področje glasbene vzgoje glede na raznolikost dejavnosti od glasbenega šolstva do zborovske dejavnosti.

— Kaj menite o uspešnosti seminarja? Ali vam bodo pridobljena spoznanja koristila pri nadaljnjem delu? Kakšni so vaši predlogi za prihodnji seminar?

DELOVNA SKUPINA ZA POUK TEMELJEV SOCIALISTIČNE MORALE

Uspešnost je nedvomna, spoznanja koristna. Žal, da se vsi skupaj (s svetovalci) šele učimo. Pri predavanju dr. Strmcnika smo pogrešali več konkretnosti pri individualizaciji pouka. Vsi učitelji bi morali spoznati, kako pride do vzgojnega programa v razredu. V prihodnje več konkretnega, praktičnega. „Če bi vsi učitelji tako delali, kot smo slišali, bi imeli idealne učence...“

DELOVNA SKUPINA ZA ZGODOVINO

Vsiljuje se občutek, da je veliko načetega, kar bo treba utrditi. Kmalu mora biti naslednji seminar, ki bo dopolnil in nadaljeval delo. Sedanji je izrazito teoretičen z zelo kakovostnimi predavanji. V prihodnje več praktičnega dela.

DELOVNA SKUPINA ZA SLOVENSKI JEZIK

Seminar je bil uspešen zaradi izmenjave izkušenj, to je bila znanstveno podpreljena praksa. Vprašanje je, kako to oživiti na šoli. Prihodnji seminar naj bi bil dopolnjen s prakso, gradivom in z večjim številom vodij skupin, ki naj bi bili že prej pripravljeni.

DELOVNA SKUPINA ZA GLASBENI POUK

Seminar je zajel več teoretičnih napotkov. Bojimo se, da bomo sami sebi prepuščeni. Iz glasbenega področja je bilo najmanj praktičnih primerov. Psihologi in pedagogi se neradi spuščajo v to področje, ker se počutijo negotove. Ni psihologa, ki bi se ukvarjal z glasbo. Posebnega teoretika za splošno glasbeno smer ni. V prihodnje bi bilo treba posvetiti več prostora strokovnim vprašanjem in več časa za prikaz novosti v stroki.

DELOVNA SKUPINA ZA TUJ JEZIK

Seminar uspešen, predavanja na visoki ravni. V prihodnje si želimo več konkretnosti za predmetno področje. Dobro bi bilo, da bi bil prej organiziran seminar za svetovalce, tako bi lahko uspešneje vodili in pomagali. Za tovrstne seminarje je zelo veliko zanimanja. Želimo si jih bolj pogosto.

DELOVNA SKUPINA ZA BIOLOGIJO IN KEMIJO

Seminar je bil uspešen, vprašanje je le, kako bomo prenesli spoznanja v prakso. Menimo, da je udeležencev preveč. V prihodnje bi bilo dobro določiti manjše skupine za predmetna področja. Delo na seminarju je bilo zelo naporno zaradi zgoščenosti gradiva in pomanjkanja časa. V prihodnje bi si želeli več časa.

DELOVNA SKUPINA ZA TEHNIČNI POUK

Teorija in praksa sta se na seminarju lepo dopolnjevali. Osnova je bila v reševanju nalog. Snov je bila zelo zgoščena, celodnevno delo zelo naporno; skupinsko delo zelo dobro za izmenjavo izkušenj in mnenj, čeprav daljše in napornejše. V prihodnje bi bilo treba bolj pogosto organizirati strokovna srečanja za manjše skupine. Področje tehnične vzgoje še ni raziskano; velikokrat smo prepuščeni lastni iznajdljivosti.

DELOVNA SKUPINA ZA GOSPODINJSKI POUK

Seminar zelo uspešen, zelo velikomno pridobili. Bili smo zelo zadovoljni in si želimo pogostnejših srečanj.

DELOVNA SKUPINA ZA LIKOVNI POUK

Nad seminarjem smo bili navdušeni. Koristna spoznanja bomo prenesli v prakso in svetovali ostalim učiteljem. Bilo je naporno in utrudljivo delo zaradi količine snovi in pomanjkanja časa. V prihodnje želimo še tovrstnega izpopolnjevanja.

DELOVNA SKUPINA ZA TELESNO VZGOJO

Seminar je bil uspešen, čeprav je bila preveč poudarjena teorija. Prvo predavanje (dr. Strmcnik) zelo pregledno. Predavanja zelo kakovostna, pogrešali pa smo več praktičnega dela. Želimo, da v prihodnje ne bi bilo na šolah administrativnih „zakompliciranih“ — počakajmo na besedo iz prakse. Želimo več takih srečanj.

Kakšne so vaše težave pri delu v šoli?

DELOVNA SKUPINA ZA TEMELJE SOCIALISTIČNE MORALE

Ker je naše področje šele v razvoju, so naše bistvene težave predvsem v iskanju literature. Med težave lahko prštejemo tudi to, da na PA ni skupine za ta predmet in da metodika predmeta še ni izdelana. Menimo, da bi bilo potrebno učiteljem bolj približati ta predmet.

DELOVNA SKUPINA ZA ZGODOVINO

K težavam oziroma oviram spada prav gotovo učbenik za 8. razred, ki je pretežaven za to stopnjo. Upamo, da bo novi učbenik, ki je že v pripravi, rešil ta problem. Učbenik za 6. razred je preobsežen, je pa zelo nazoren in obogaten z zelo dobrimi zemljevidi.

DELOVNA SKUPINA ZA TUJ JEZIK

V kolektivu smo osamljeni. Za tuj jezik je dve uri tedensko premalo. S tem je ogrožen napredek in porušena metoda. Glede metodike pouka so anglisti na boljšem, za germaniste je metodika premalo. Preveč smo obremenjeni z administrativnim delom, zato nam primanjkuje časa za zahteve nove poti vzgoje in izobraževanja.

DELOVNA SKUPINA ZA SLOVENSKI JEZIK

Osnovna težava je časovna preobremenjenost. Veliko bolje bi lahko delali, če bi imeli manj učne obveznosti. Za pouk rabimo veliko knjig, predvsem pravopis. Največkrat se moramo na šolah zadovoljiti le z enim izvedom.

Veliko govorimo o osebnosti otroka (na vseh srečanjih) nikoli ali zelo malo pa o osebnosti učitelja in njegovem upoštevanju. To pogrešamo.

DELOVNA SKUPINA ZA GLASBENI POUK

Hospitacijski učitelji bi morali imeti zmanjšano redno učno obveznost, da bi se lahko posvetili temu delu. Hospitacijski oddelki bi morali imeti najboljše finančne možnosti, prav tako najboljše možnosti pri izbiri učil.

Največkrat je oblika prostora — glasbene učilnice nemogoča. Arhitekti ne upoštevajo velikosti prostora (ki bi lahko spre-

jel klavir in bi bil primeren tudi za zborovsko dejavnost), zvočne izolacije in mesta napeljav (kje naj bi stali aparati). Občajno načrtujejo učilnice brez sodelovanja strokovnjakov.

DELOVNA SKUPINA ZA BIOLOGIJO IN KEMIJO

Menimo, da je učni načrt preobsežen, zato ga ne moremo uresničiti. Za individualizacijo pouka, ki je naš smoter, imamo premalo časa.

DELOVNA SKUPINA ZA TEHNIČNI POUK

Naše področje je nasploh slabo zasledeno, malo je tudi hospitacijskih oddelkov tehnični pouk. Težave se kažejo tudi v pomanjkljivi opremljenosti in pomanjkljivi strokovni poglednosti kadrov. Ker so domača učila večkrat neprimerna, uvažamo tuja, ki pa ne ustrezajo našemu pedagoškemu delu.

DELOVNA SKUPINA ZA POUK GOSPODINJSTVA

Hospitacijska dejavnost na tem področju dolgo ni bila razvita, razen v Dravogradu in Murski Soboti. Smo šele na začetku. Ker je bilo to predmetno področje dalj časa zapostavljeno, ni pravega, kakovostnega kadra in zato ni učinka. Strokovna zasedenost predmeta je od 85 % padla na 40 %. Prav ta predmet daje možnost, da uveljavimo ženske pravice. Ker je večina žena zaposlenih, nekateri menijo, da je to razlog za ukinjanje tega predmeta, ali za njegovo izbirnost na šoli. V resnici je prav nasprotno: učenci obeh spolov enako učimo, ker je predmet obema enako koristen.

DELOVNA SKUPINA ZA LIKOVNI POUK

Težave se kažejo predvsem v pomanjkanju prostorov, občajno ni risalnic, ne posebnih učilnic za tovrstni pouk. Nedvomno spada med težave tudi to, da kadri niso strokovno usposobljeni za poučevanje likovnih pedagogov na več predmetnih področjih.

DELOVNA SKUPINA ZA TELESNO VZGOJO

Manjka nam igrišč in telovadnic. Pogostokrat združujemo razrede, kar zmanjšuje uspešnost dela: program je razbit, oteženo je delo pri zunajšolski dejavnosti. Ne smemo prezreti, da je razred osnovna celica; iz tega moramo izhajati. Združeni razredi so preštevilni — oteženo je organizacija.

Se predlog glede tekmovanja. Doslej organiziramo na osnovnih šolah vsa mogoča tekmovanja, ki zajamejo tekmovanje od razrednega, medrazrednega, mestnega, področnega itd... Zavzemamo se, da bi osnovne šole tekmovale le do občinskega merila, kar pomeni — do prvaka v občini. Vsaka občina šteje več šol, sicer pa se ob združitvi dveh ali treh občin poveča tudi število šol. Menimo, da je to za osnovno šolo dovolj. S tem bi se izognili preveliki obremenitvi učencev ob koncu šolskega leta na škodo pouka drugih predmetov, izognili bi se forsiranju posameznikov — na škodo zaželeni množičnosti na tem področju.

S seminarja poročala: TEA DOMINKO

24. občni zbor Društva matematikov, fizikov in astronomov

Po 7. seminarju iz fizike, ki je bil organiziran za srednješolske učitelje od 6. do 9. februarja 1973 v Ljubljani, je imelo Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS v soboto, 10. februarja 1973 svoj redni letni občni zbor.

Prvi del občnega zbora je bil posvečen petstoletnici rojstva velikega astronoma Nikolaja Kopernika. Ob tej priložnosti je govoril dr. Fran Dominko, ki je pojasnil izredni pomen Kopernikovega dela.

V drugem delu občnega zbora so podali svoja poročila predsednik in drugi člani upravnega odbora.

Delo društva je postalo tako razvejano, da bo potrebovalo nekaj redno zaposlenih ali pa bo moralo obseg dela zožiti tako, da mu bodo kos sedanjí prostovoljni sodelavci. Tu je vprašanje komisije za tisk, ki je doslej ob sodelovanju z Mladinsko knjigo izdajala zbirko matematične in fizikalne literature SIGMA ter zbirko MATEMATIKA. V težnji, da bi bile

cene čim bolj nizke, je komisija prevzela večino založniških poslov. V prihodnje bo knjige izdajala Državna založba Slovenije.

Komisija za popularizacijo je organizirala republiško in zvezno tekmovanje srednješolcev iz fizike ter republiško tekmovanje iz matematike za srednješolce in tekmovanje za Vegovo priznanje. V Ljubljani in nekaterih drugih krajih so bila predavanja iz fizike za srednješolce.

Komisija za pedagoško dejavnost je organizirala mesečno aktivno za učitelje matematike in fizike ter seminar iz fizike za srednješolske učitelje (skupno z IMFIM, IJS in odsekom za fiziko FNT).

Vse bolj se širi delo podružnic, ki so v Kopru, Kranju, Postojni, Novi Gorici, Murski Soboti, Celju, Mariboru in Novem mestu.

Po razpravi, ki je odobrila delo upravnega odbora, je bil izvoljen novi upravni odbor, ki ga vodi dr. Anton Molik.

DUŠAN MODIC

STE ŽE PORAVNALI NAROČNINO?

Oblike organiziranega izpopolnjevanja učiteljev

Znano je, da danes ne zado-
sta več enkratno v katerikoli
šoli pridobljeno znanje, še manj
pa pedagoška usposobljenost
glede na razvoj tehnologije
pouka. Zato smo pred težko na-
logo, kako bi čim bolj uspešno
organizirali, oblikovali in
spremljali izpopolnjevanje vseh
vrst učiteljev. V skladu s 40.
členom zakona o srednjem šol-
stvu, pravilnika o obveznem iz-
popolnjevanju učiteljev (Uradni
list SRS, št. 130/9-68 z dne 16.
12. 1968 in 3. člena 4., 6., 7.,
8., 9.) in 11. odstavka zakona o
pedagoški službi so možne za
izpopolnjevanje učiteljev na-
slednje oblike dela: aktiv učite-
ljev za posamezne predmete ali
za skupino predmetov, hospita-
cijski oddelki šole, didaktično-
metodični praktikum, ekspe-
rimentalne šole, seminarji, in-
dividualni študij.

**AKTIV UČITELJEV ZA PO-
SAMEZNE PREDMETE ALI
ZA SKUPINO PREDMETOV** je
doslej znana oblika dela, ki
ni bilo načrtovano in spre-
mljeno. V aktivne sodijo predvsem
naslednje naloge:

- usklajevanje časovne raz-
poreditve učne snovi po didak-
tičnih principih, kot raz-
pisovanje smotrov, metode in
oblike dela, učna pomagala,
- aktivizacija učencev, ekskurzije,
naloge za delo v šoli in doma,
podatna literatura, korelacija z
drugimi predmeti itd.;
- enotno dopolnjevanje
učnega načrta z novimi učnimi
sredstvi z vidika razvoja zna-
nosti ter tehnike in z izlo-
čenjem tistega, kar ni več
aktualno, tako da so učni na-
črti usklajeni za vse določene
vrste šol v SR Sloveniji. Če je
potrebno, opravijo aktivni to-
lelo prej, preden učiteljski
bori posameznih šol določijo
učne načrte za tisto šolsko leto;
- spreminjanje dosednjega
fonda ur za posamezna po-

glavja, vendar tako, da se ne
spremeni skupni letni ali celotni
fond ur, ki je predviden v pre-
pisanem predmetniku za do-
ločen predmet;

- aktivni učiteljev obrav-
navajo didaktično in meto-
dično problematiko pouka svo-
jega predmeta, med drugim zlasti
problematiko preverjanja
znanja;

- posebno pomembno je
analizirati tista poglavja in si-
tuacije, ki so najbolj obre-
menjena s faktografskimi po-
datki in pozitivističnimi dejstvi,
ter se dogovorili o dialektični
interpretaciji takih učnih vse-
bin;

- zlasti odgovorno je preci-
ziranje družbeno-vzgojnih smot-
rov, ki jih je treba uresničevati
v procesu pouka posameznih
predmetov;

- zelo koristna je v okviru
aktivna izmenjava izkušenj, med-
sebojno informiranje o novi li-
teraturi, o uspešnih ekskurzijah
in podobno;

- tudi pedagoška ali stro-
kovna predavanja ne bi smela
izostati.

HOSPITACIJSKI ODELKI - ŠOLE

Za uveljavljanje in popula-
rizacijo uspešnih oblik pouče-
vanja posameznih učiteljev -
praktikov se organizirajo v so-
delovanju z zavodom za šolstvo
hospitacijski oddelki oziroma
šole. S pomočjo pedagoških
svetovalcev prirejajo vzorne na-
stopne, pri katerih hospitirajo
ustrezni učitelji z drugih šol. Po
uri sledi razgovor o uspešnosti
prikazanega načina pouka. Tak
obisk pri pouku je lahko pove-
zan s sestankom aktiva.

DIDAKTIČNO-METODIČNI PRAKTIKUM

Ta oblika organiziranega iz-
popolnjevanja učiteljev je v Slo-
veniji manj znana. Mnogo na

boljšem so Hrvatje. Zato je
prav, da spregovorim o tem ne-
koliko temeljiteje. Osnovni
namen didaktično-metodičnih
praktikumov je, da se z njihovo
pomočjo hitreje in učinkoviteje
uvajajo v prakso nove tehnolo-
gije pouka, sodobne metode,
načini in oblike vzgojno-iz-
obraževalnega dela, ob popula-
rizaciji sodobnih učnih pomagal
in razreševanju problemov po-
uka posameznih predmetov z
vidika racionalizacije, izgra-
jevanja specialne metodike in
programiranega učenja.

Skratka, didaktično-meto-
dični praktikumi, ki jih zavod
za šolstvo ustanavlja na šolah za
posamezne vrste šol, pred-
stavljajo temelj za praktično
preizkušanje in ovrednotenje
novosti ter rabijo za načrtno
uvajanje preizkušenih inovacij.
Zato tudi ti vključujejo hos-
pitacijske oddelke, kjer pa je
proces dvosmeren: seznanjanje
učiteljev z novitetami ob prakti-
čni aplikaciji in valorizaciji
novosti z možnimi dopol-
nitvami.

Ob nakazani temeljni nalogi
praktikuma naj navedem še
ostalo konkretno vsebino dela:
spremlja izvajanje učnih na-
črtov in predlaga dopolnitve,
vodi strokovne aktivne, sestavlja
in dopolnjuje seznam učnih po-
magal, analizira njihovo smo-
trnost ter učinkovitost v učnem
procesu in usposablja učitelje
za ravnanje z njimi, pripravlja
specialne metodike, sestavlja
naloge objektivnega tipa, pro-
gramirane sekvence, ter učne
lističe, jih preizkuša in po-
sreduje ustreznim učiteljem v
valorizacijo in uporabo, ugotov-
ljuje z vidika funkcionalnosti,
koliko ustreza oprema kabi-
netnih učilnic in drugih pro-
storov za potrebe pouka,
spremlja strokovno ter pedago-
ško literaturo in obvešča o
njihovi vsebini učitelje. Oče-

njuje uporabnost domačih in
tujih učbenikov, sodeluje pri
pripravi ter analizi programov
šolskih radijskih ur in televi-
zijskih oddaj, se povezuje s pro-
izvajalci učnih pripomočkov in
tiskarnami. Prvi tak praktikum
je pričel z delom v Celju za uč-
telje ekonomskih šol.

EKSPERIMENTALNE ŠOLE

Znanstveni zavodi organi-
zirajo v okviru raziskovalnih na-
log eksperimentalne šole, kamor
so vključeni in sodelujejo
ustrezni učitelji. Ta orga-
nizirana oblika dela je name-
njena odkrivanju novih zako-
nitosti in sistematičnemu pro-
učevanju učinkovitosti vzgoje
in pouka.

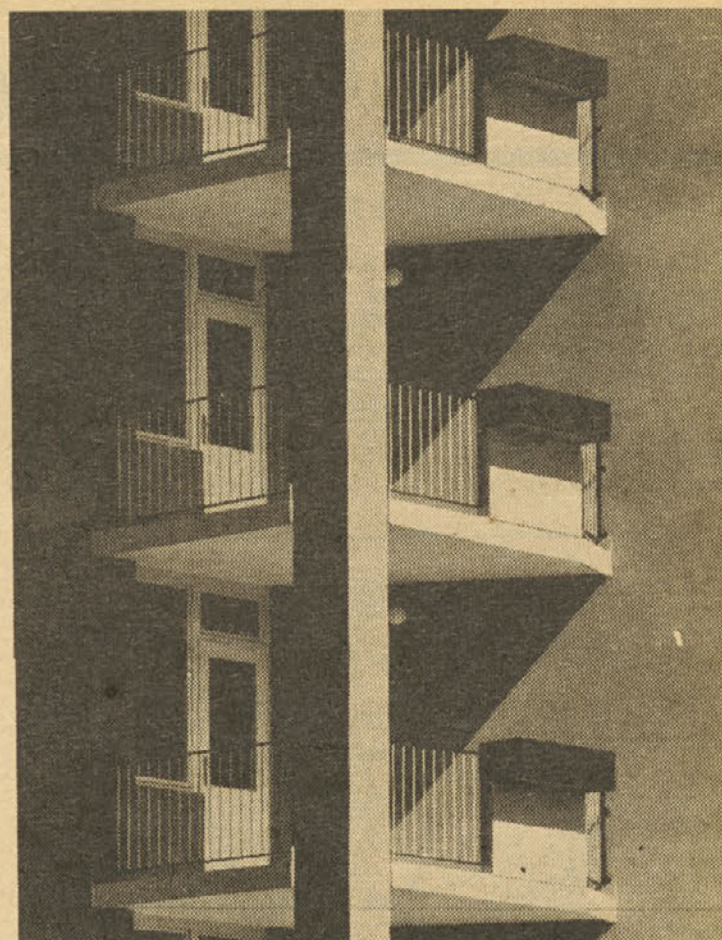
SEMINARJI

Zavod za šolstvo v skladu z
delovnim programom organizira
seminarje z idejno-vzgojno, pe-
dagoško in strokovno vsebino.

INDIVIDUALNI ŠTUDIJ

Med najuspešnejše oblike iz-
popolnjevanja sodi prav gotovo
individualni študij literature, ki
je programirano pripravljena,
posredovana učitelju in po-
vezana s konzultacijami. Te sle-
de po ustreznih časovnih ob-
dobjih. Ta način omogoča si-
stematiko, dobro evidenco in
zajame vse učitelje, zahteva pa
mnogo priprav in denarja. S se-
stavkom sem želel opredeliti
posamezne organizirane oblike
izpopolnjevanja učiteljev, se-
znani učitelje in prispevati za-
četemu delu. Obširneje obrav-
nava ta problem prof. Jože Va-
lentinčič v knjigi, ki jo je izdal
zavod za šolstvo Slovenije 1972
pod naslovom: Sistem peda-
goškega izpopolnjevanja peda-
goških delavcev. Izhodišča,
možnosti in predlogi.

BRANIMIR LORENČIČ

Ritem Foto: Rajko Ranfl

Z UČITELJSKIM PEVSKIM ZBOROM V NABREŽINI

Učiteljski pevski zbor Slove-
nije pod vodstvom prof. Branka
Rajsterja je izkoristil proste dni
ob začetku semestrskih počit-
nic za štiridnevne vaje, nato pa
se je podal k zamejskim Slo-
vencem v Nabrežino blizu
Trsta.

Slovenski prebivalci tega kra-
ja so povsem napolnili dvorano
slovenskega kluba do zadnjega
kotička. Nabrežinci so poslušali
koncert nenavadno zavzeto.
Zanje je bil to pozdrav iz domo-
vine onstran meje. Zlasti sloven-
ske narodne pesmi so jih zadele
v živo, saj cenijo svobodo dru-
gače kot mi v domovini, ki jo
imamo za nekaj samoumevnega.
Ob pesmi „Zdaj zaori pesem o
svobodi“ je doživel Učiteljski
pevski zbor Slovenije nekaj
edinstvenega: ob besedah „mat
Slovenija, tvoji smo sinovi“ je

preglasilo sicer gromko pesem
oglušujoče, neugnano plo-
skanje.

Na večerji, ki jo je priredil
zboru slovenski klub iz Nabre-
žine, se je rodoljubno razpolo-
ženje še stopnjevalo. Vrstile so
se zdravice ob dobrem vinu,
sklepala so se poznanstva in pri-
jateljstva, vabili so nas k ponov-
nim gostovanjem, sporočali, kaj
naj povemo slovenski mladini v
domovini, pa tudi tožili, da do-
movina nanje premalo misli.

Vsekakor je bilo gostovanje
Učiteljskega pevskega zbora
lep, nepozaben pozdrav domo-
vine, ki se mora še večkrat po-
noviti. Zato načrtuje UPZ go-
stovanje v teh krajih (vključno
Trst) ob skorajšnji petdeset-
letnici svojega obstoja.

VLADO MODIC

V LETIH 1972-1976

Kakšno bo srednje šolstvo v celjskem območju

NAŠE SREDNJE ŠOLSTVO

Urejeno srednje šolstvo je
važna postavka v gospodarstvu
naroda: iz njega prihajajo ljudje,
ki neposredno vodijo proiz-
vodnjo; dalje ljudje, ki nosijo v
negativni oznaki ime „birokra-
cija“, pa tudi precejšen del tako
imenovanih „neproduktivnih
poklicev“, kot so vzgojiteljice,
politične sestre in podobno.

Naše srednje šolstvo je raz-
širjeno ne samo krajevno,
temveč tudi vsebinsko: učni na-
črti niso usklajeni. Tudi glede
na to, koliko časa trajajo, se
često bolj držijo tradicije
kot sedanjih potreb. Prav v tem
leži največji prepad med našim
srednjim šolstvom in prakso:
šolstvo (= teorija) se oklepa
preteklosti, medtem ko teži go-
spodarstvo (= praksa) za novi-
mi dognanji, za napredkom.

Koncept načrta o rekon-
strukciji srednjega šolstva (se-
stavili: Ludvik Zajc, Zvone Ver-
bovšek, Drago Glogovšek), ki
je pred letom in pol obravna-
val ter sprejel izvršni odbor iz-
obraževalne skupnosti SR Slo-
venije, je bil razposlan vsem pri-
poinim institucijam. Te so tudi
stavile svoje pripombe, naj bo
le odklonilne ali pritrdilne in
dopolnilne.

Sestavljali so z delom nada-
jevali - in danes imamo že do-
kaj izpopolnjen, vendar pa še ne
dokončan načrto rekonstruk-
cije srednjega šolstva. (Zamudo
povzročajo obširne pripombe in
poklicna zaposlenost sestav-
jalcev.)

Vendar pa so nekatere no-
vosti v prenovljenem srednjem
šolstvu jasno vidne - in se delo-
ma že pred dokončanjem na-
črta vnašajo v resnično šolsko
življenje. K tem lahko štejemo
nov tip šolskih centrov, ki si po-
skladi utira pot k uresničitvi.
Takšni srednješolski centri so že
v Idriji, Brezicah, na Jesenicah

in v Celju. Pripravljajo pa jih v
Mariboru, Novi Gorici, Murski
Soboti in Velenju. Ti centri so
pravzaprav rasli na temelju
sprejetih stališč izvršnega odbora
o mreži posameznih vrst
srednjih šol: ekonomskih, kme-
tjskih, tehniških, zdravstvenih,
gostinskih, šol za prodajalce in
pa gimnazij.

„V veliki meri je zasluga stališ-
č izvršnega odbora, ki je spre-
jel in potrdil intencije načrta,
da je v zadnjem času vendarle
prodrlo mnenje, čeprav še ne
povsod in docela, da je treba
nesodobnost in okorelost
učno-vzgojnega procesa v naših
srednjih šolah pripisati pred-
vsem njegovi preživetni sistemski
ureditvi.“ (Citati iz gradiva za
sejo) Takšno stališče so podprli
tudi vsi naši družbeno-politični
dokumenti.

Priprave za rekonstruk-
cijo srednjega šolstva pa nujno
potegnejo za seboj tudi željo po
smotnem osnovnem šolstvu -
ki naj bi v prihodnosti obsegalo
10 let: doda se mala šola in leto
dni poklicnega usmerjanja.

Naše srednje šolstvo pa bi
imelo tri bistvene postavke:

- skupna splošna izobrazba;
- izbirni in fakultativni
predmeti, ki bi omogočali mla-
demu človeku pridobitev pokli-
ca;
- obvezno proizvodno delo
za vse srednješolce. Dosedanja
šolska praksa nam namreč kaže,
da se precejšen del mladine med
izobraževanjem sploh ne sreča s
proizvodnim delom. In prav ti
mladi ljudje so po svojem šola-
nju določeni, da bodo usmerjali
delo ter vodili delavce pri prakti-
čnem delu. To težko napako
našega srednjega šolstva bo novi
načrt odpravil. Rekonstruirana
srednja šola naj bi trajala tri
leta.

N. MAURER

Na eni od lanskih sej skup-
ščine občine Celje so sprejeli
predlog programa regionalnega
razvoja srednjega in višjega šol-
stva na celjskem območju za
obdobje v letih 1972-1976.
Predlog je izdelala posebna de-
lovna skupina sveta osmih
občin: Celje, Laško, Mozirje,
Slovenske Konjice, Sentjur pri
Celju, Šmarje pri Jelšah, Ve-
lenje in Zalec.

Načrt izhaja iz načela poli-
centričnega razvoja Slovenije in
zajema območje z okrog
220.000 prebivalci: od tega jih
je več kot 100.000 na gospo-
darsko nerazvitem delu celj-
skega območja. Predvidena pot
iz nerazvitosti pa zahteva nove
kadre, tako po številu kakor
tudi po stopnji in smeri stro-
kovne usposobljenosti.

Podatki zavoda za zaposlo-
vanje Celje (ki pa ne zajema ob-
močja Velenja in Mozirja) ob
koncu leta 1971 povedo, da
manjka na tem območju 17,6%
kadrov s poklicno šolo (v re-
publiki 23,28%), s srednjo šolo
25,9% (28,69%), z višjo
31,6% (37,21%) in z visoko
šolo 33,1% (40,89%). Očitno
je, da bodo morali na tem ob-
močju dobiti svoje šole, če
bodo hoteli rešiti kadrovske
probleme. Manjkajo predvsem
delavci v tehle poklicih: na
stopnji višjih šol - strojni in-
ženir, tehnolog, ekonomist,
pravnik, višji medicinski tehnik,
predmetni učitelj nemščine,
angleščine, fizike in mate-
matike; na stopnji srednjih šol
- ekonomski oziroma upravno
administrativni tehnik, pro-
metni tehnik, medicinska se-
stra, vzgojiteljica, strojni te-
hnik; na stopnji poklicnih šol -

zidar, tesar, kuhar, natakár,
ključavničar, livar in elektro-
varilec.

V šolskem letu 1975/76 bo
končalo osnovno šolo 4000
učencev. Glede na to, da se jih
bo 90% vpisalo v srednje šole
in ker želimo omejiti število iz-
men na 1,5 in število učencev
na 30 v razredu, bomo samo za
srednje šole potrebovali 105
novih učilnic.

Za šolanje učiteljev bomo v
pedagoškem šolskem centru v
Celju v poslopju II. osnovne
šole pridobili 8 matičnih in 2
specialni učilnici, brž ko bo
zgrajena nova osnovna šola. Za
šolanje ekonomskega kadra
(trgovskega, ekonomskega,
upravno-administrativnega in
turističnega) predlaga načrt na-
slednje rešitev: dograditev 6
učilnic in telovadnice pri šol-
skem centru za blagovni promet
v Celju: ustanovitev šole za pro-
dajalce v Velenju ter zgraditev
telovadnice pri ekonomskem
šolskem centru v Celju.

K ustreznemu številu teh-
ničnega kadra naj bi v nasle-
dnjem obdobju pripomogla gra-
dnja novega tehniškega šolskega
centra v Celju, ki bi vključeval
redno šolanje tehnikov strojne
in gradbene stroke, poklicno
šolanje kovinarjev in grad-
benikov ter dopolnilno šolanje
v strojni in gradbeni stroki; do-
graditi naj bi tudi šolski center
v Velenju, ki bi med drugim
vključeval poklicne in tehnične
šole rudarske, kovinarske in
elektro (šibki in jaki
tok). Pri šolskem industrijsko
kovinarskem centru v Štorah pa
naj bi pridobili dve novi učilnici
in delavnici.

Steklarska šola v Rogaske Sla-

tini naj bi delala v dosedanjih
prostorih, morebitne občasne
potrebe pa bi pokrivala z dislo-
ciranimi oddelki, kot doslej z
oddelkom v Hrastniku.

Za gostinsko osebje - ku-
harjev je 54,2% premalo, nata-
karjev 49,5% bi potrebovali
letno 150 mest vpisa. Rešitev
predvidevajo spočetka tako, da
bi sprostili prostore tehniške
šole na Mariborski cesti v
Celju, ki bi jih primerno adap-
tirali. S tem bi zagotovili šola-
nje v 26 oddelkih s 780 učen-
ci in primeren gostinski obrat.
Druga trajnejša rešitev (najver-
jetneje po letu 1976) pa bi bila
omogočena z izgradnjo nove
gostinske šole v Celju, kar pred-
lagajo gostinsko podjetje in po-
slovno združenje. Za velenjsko
območje naj bi poskrbeli z usta-
novitvijo gostinske šole v Ve-
lenju, kjer bi v 3 oddelkih šolali
75 učencev, in sicer v tam-
kajšnjem šolskem centru.

Možnosti za šolanje kme-
tjskega kadra na kmetijskem iz-
obraževalnem centru v Celju, ki
vključuje tudi kmetijsko šolo v
Sentjurju ter dislocirano enoto
v Radljah ob Dravi, niso naj-
boljše, vendar bi v načrtovanem
obdobju kapacitet ne širili. Pač
pa so vrtnarske delovne orga-
nizacije pripravljene financirati
izgradnjo šolskega objekta za
praktično usposabljanje novega
poklica cvetličar.

Uresničitev tega na kratko
opisanega načrta razvoja šolstva
bo stala skupaj okrog 56 mili-
jonov din. Od tega naj bi repu-
bliška izobraževalna skupnost
prispevala 17,5 milijona, indu-
strija in obrt (brez Velenja) 10
milijonov, banka 3 milijone,
občina Celje 7 milijonov, obči-

na Velenje 5 milijonov; prav
toliko tudi velenjsko gospo-
darstvo, ostale občine celjske
regije pa 5,7 milijonov. Avtorji
načrta predlagajo, da bi za zbi-
ranje denarja ustanovitelji šol
sklenili pogodbe s posameznimi
občinskimi skupščinami ozi-
roma finanserji.

Sredstva bi zbirali ustano-
vitelji na posebnem skladu, ki
bi ga upravljal poseben organ,
sestavljen iz predstavnikov vseh
občinskih skupščin, ki sode-
lujejo pri financiranju.

G. G.

Jesenice Premalo železarjev

Kljub temu da skoraj vsako
leto konča osnovno šolanje v
šolah jeseniške in radovljiske
občine okoli 700 učencev in
učenek, se jih v jeseniški železar-
ni zaposli slabih deset odstot-
kov. Kadrovska služba v žele-
zarini si sicer prizadeva zaposliti
predvsem mlade domače delav-
ce, vendar ostajajo pri tem naj-
večkrat nemočni in hkrati tudi
prisiljeni iskati delovno silo v
drugih republikah.

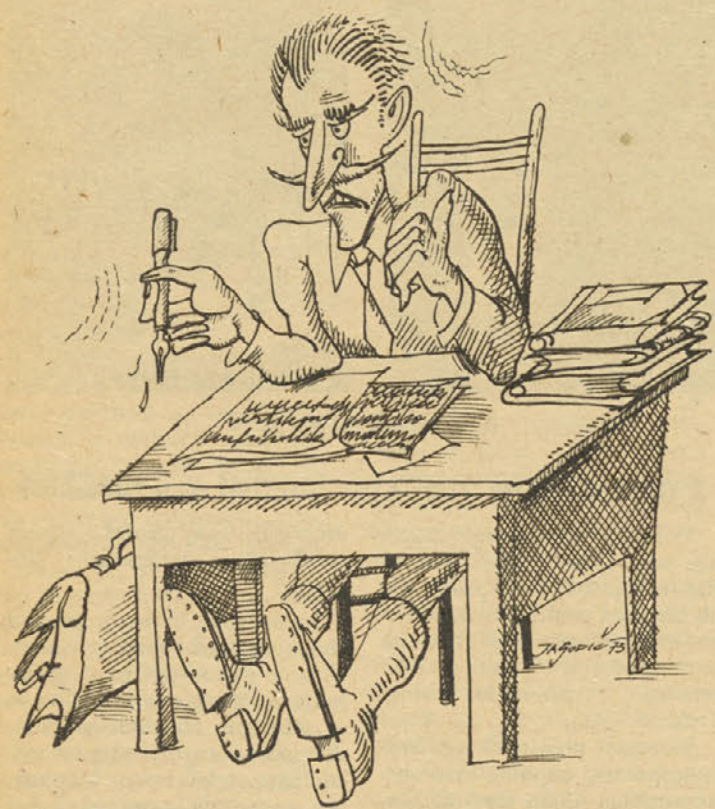
S posebnim programom testi-
ranja in sprejemanja novih
učencev oziroma delavcev so
lani zabeležili že prve uspehe, ki
so se pokazali predvsem pri več-
jem vpisu na poklicno šolo v
Železarni. Prejšnja leta so se
moral namreč precej truditi,
da so dobili od 40 do 60 učen-
cev v šolo železarskega izobra-
ževalnega centra. Lani se je vpi-
salo v to šolo že kar sto novih
učencev, prihodnjih delavcev v
jeseniški železarini.

MOJI NADZORNIKI

TOVARIŠ Z OKRAJA

Nobene stvari se nisem tako bala kakor šolskega proračuna, nobena uradna knjiga ni bila tako zapletena kakor postavke dovoljenih izdatkov, ki so bili razdeljeni na točke in podtočke in ki so vnaprej natanko določali, kaj bo učitelj potreboval in česa ne. Še danes mi grozljivo zvane v spominu funkcionalni izdatki, še danes ne vem, zakaj so jih krstili za funkcionalne in kaj so obsegali.

Spominjam se, da bi brez skrbi lahko kupila metlo, čeprav sem imela dve še povsem novi. Solo so čistili kar otroci, pometali pa so najraje z brezovimi šibami, ki so jih zvezali sami. Nisem pa mogla

kupiti zemljevida. Pri postavki, kamor je sodil zemljevid, mi je zmanjkalo natanko toliko, kolikor bi dala za metlo. Tako mi je ljubeznivo razložil kolega s sosednje šole, potem pa je dvignil roke in dejal:

„Tu se ne da nič napraviti.“

Obhajale so me pregrešne, prav žensko neumne misli, da bi metlo vendarle kupila in jo prodala in primaknila denar za zemljevid.

„Kaj pa misliš!“ se je zgrozil kolega s sosednje šole. „Če bi te slišal tovariš z okraja... Ne, tu se ne da nič napraviti.“

Tovariša z okraja smo se vsi bali. Bil je kakor rezilo britve. Strog in pravičen. In kratkih besed.

Tovariša z okraja nisi mogel zamenjati za župnika, tovariša z okraja si spoznal po škornjih in po veliki črni aktovki, ki se je zapenjala z dvema dodatnima pasovima.

Kdove kaj je prenašal v svoji torbi! Menda vse grešnike, kar jih je bilo med učitelji, in vse njihove grehe. Pa še vse okrožnice in navodila, ki jih je v zadnjem letu razposlal po šolah, da jih je imel brž pri roki in da se je lahko skliceval nanje.

Tudi tovariša z okraja sem že od daleč zagledala, kako je stopal v hrib. Cesta k Svetemu Andreju se prav izdajalsko vije po golem pobočju, človeka zagledaš skoraj pol ure prej, preden ti stopi na dvorišče.

Če povem po pravici, so tovariša z okraja zagledali otroci in me opozorili nanj. Hribovski otroci so čutili z učiteljem, kako bi ne. Neprijetnosti so zmeraj prihajale iz doline. Za vse.

„Zdravo!“ je odsekal tovariš z okraja, ko je stopil v razred.

Otroci pa so mu odgovorili z zateglim:

„Zdraaavooo!“

Potem mi je segel v roko, to je sodilo v ceremonijal, in pustil, da sem mu odmaknila stol, da je lahko sedel. Veliko črno torbo je položil na mizo, odpel oba jermena in vzel iz nje šop papirjev in beležnico. ... kaj beležnico, bila je cela knjiga, vezana v črno platno, več kakor do polovice popisana. Preostali listi so čakali na nove žrtve, saj smo bili prepričani, da zapisuje v svojo knjigo samo imena žrtev.

„Uradne knjige!“ je prosil.

Iz naprsnega žepa je vzel nalivno pero in pisal, samo pisal, dve uri ni počel drugega, kakor pisal.

Strani v črni knjigi so se polnile, meni pa so šli mravljinčji po hrbtu. Znojila sem se pred tablo, govorila, risala in brisala, otroci pa so se znojili v klopih in tudi risali in prepisovali, in tu pa tam je kateri plašno dvignil roko, kakor bi mi ponujal svojo skromno pomoč.

Tovariš z okraja pa je pisal.

Če sem se tu pa tam kradoma ozrla vanj, se mi je zdelo, da se ne meni za nič drugega na svetu kakor za uradne knjige, a mu nisem dosti zaupala.

Lista, sem si mislila, zraven pa prisluskuje, vsako napačno besedo si bo zapomnil, in če si je ne bo zapomnil, bo ostala zapisana.

Kajti tovariš z okraja je še zmeraj pisal.

Potem je nenadoma zaprl beležnico, pospravil papirje in zapel oba pasova pri torbi. Dvignil se je izza mize in mi segel v roko.

„Zdravo!“ je odsekal.

In otroci so odpeli:

„Zdraaavooo!“

Tovariš z okraja ni imel dosti časa. Veliko potov ga je še čakalo, veliko pogovorov in veliko sestankov. Vedela sem, da se bo ustavil še na krajevnem odboru, v zadrugi, na pošti. ... Kje drugje pa naj poizve, kakšna je učiteljica, če ne zamuja sestankov in če ne zavaja otrok? Vse vrste ljudi se najdejo, tudi med učitelji, in menda je bila na sosednjem hribu ena, ki je odzdravljala celo župnika.

Prav zaradi stiske s časom tovariš z okraja ni rad izgubljal besed. Ni mi rekel, da je dobro, in ni mi rekel, da je slabo. ... torej bo dobro, sem upala, če bi bilo kaj narobe, bi se že oglašil.

Vendar me je mučila tudi negotovost.

Čemu pa si je toliko zapisoval, če je bilo vse prav?

Kaj vse bi bila dala, če bi mi bila prišla v roke skrivnostna črna knjiga!

Nisem dolgo ugibala. Na prvem učiteljskem zborovanju sem izvedela vse.

Koliko vas je še, ki se spominjate učiteljskih zborovanj? Kaj ni škoda, da jih ni več? Koliko prijetnih srečanj! Kakšen klepet! Koliko opravljanja!

Najprej smo poslušali govornika, ki ni vedel o šoli nič, a mu je bilo znano vse, kar se je dogajalo po svetu. Ta nam je razložil, kako

se obrača naša ljuba stara Zemlja. Ploskali smo in potem smo poslušali katerega od nadzornikov: Nadzorniški govori so bili polni graje, mi pa smo se že vnaprej spraševali, koga bo krenil po nosu. Čigav greh je najbolj črn.

Kar priznajte tisti, ki se še spominjate! Oddahnili ste se, kadri ste odnesli celo kožo. In morebiti ste malo sočustvovali, kadar so trpeli vaši prijatelji, in malo uživali, če so grajali tiste, ki so vam bili zopmi. Nikoli se pa niste uprli. Učitelj se tudi krivici ne upira, prihaja od oblasti.

Ne vem, koliko jih je privoščilo in koliko jih je sočustvovalo, so mene privezovali na sramotilni steber. V nesreči si največkrat sam ... govori pa se tako nikoli niso končali drugače kakor ploskanjem.

Na tistem zborovanju je govoril tovariš z okraja. Govoril je znoju delavcev in o žuljih kmetov, govoril je o njihovi ljubezni do kulture, o denarju, ki ga s takim razumevanjem dajejo od svojih zaslužka za prosveto.

„Toda nekateri upravitelji,“ je dejal tovariš z okraja, „razstavajo ta denar, kakor da so ga pobrali na cesti.“

Vsi v dvorani smo pridržali dih.

„Bil sem na šoli,“ je rekel tovariš z okraja, „na manjši šoli ... kaj mislite, kaj si kupuje upraviteljica za šolski denar?“

Kaj bi ugibali! Sto parov oči je samo strmelo in čakalo.

„Gnoji si vrt in naroča si cvetje,“ je rekel tovariš z okraja.

Ne vem, zakaj sem takoj uganila, da misli mene, morebiti se je pogledom ustavil na mojem obrazu in se pomudil na njem kakor na drugih.

„Izpisal sem si iz blagajniške knjige,“ je rekel tovariš z okraja polistal po skrivnostni črni beležnici. „Takole piše ... nageljčki dinarje ... gnojenje dva dinarja in pol.“

Sedaj sem zanesljivo vedela, da sem jaz.

„Nabrz ste mislili mene,“ sem se oglasila.

Le kaj me je gnalo, da nisem mogla molčati, le čemu sem silila v nesrečo?

„Vas,“ je rekel tovariš z okraja. „Nisem vas imel name imenovati pred vsemi ... sami ste se oglasili.“

„Gnojenje je bilo samo dva dinarja in pol ...“ sem se kar napet tiščala v pogubo.

„Vseeno. Vsak dinar ...“

... za dva dinarja in pol pa ne pognojite vrta. To je bila žica o gnojenju ... ob večerih imam tečaj za vaščane ...“

„Tako?“ je rekel tovariš z okraja.

... in nageljčki ... to je zvezek z notami ... saj ga poznate ... za glasbeni pouk ...“

„Tako?“ je spet rekel tovariš z okraja.

Zakaj nisem molčala, zakaj sem si sama skoraj spletla vrv okoli vratu? Mlad človek je nepremišljen.

Tovariš z okraja je postal nenadoma še ostrejši kot britev. Na brada, pogled in koščeni prsti, vse je bilo kakor eno samo rezilo.

„Vseeno,“ je rekel sovražno. „So še druge stvari.“

In je končal.

In dvorana mu je ploskala.

Kolega s sosednje šole pa mi je kmalu po zborovanju povedal, se mi pišejo črni dnevi, da bi me že zdavnaj premestili, če bi imela še slabšo šolo, kot je Sveti Andrej, da pripravljajo nekakšno priznanje iskavo in da ne ve, kako bo z mojim napredovanjem v višji plačilni razred.

K sreči je napredoval tovariš z okraja. Zaupali so mu odgovorilo delo v glavnem mestu, tako odgovorno, da je imel časa še malo kakor prej in da je pozabil na ubogo učiteljico od Svetega Andreja in na njeno nepremišljenost.

MIHAELA SRŠENOV

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

VZGOJITELJICAM, NAMESTO ŠOPKA, ZA PRAZNIK ŽENA

Dolga miza in okoli nje dvanajst sklonjenih glav. Dvanajst palčkov in palčic, ki mamam za praznik rišejo pisma. Rišejo, ker pisati ne znajo.

Marko je narisal tri kimajoče zvončke. Marjetka je oblikovala trobentico. Na Tončkovi sliki oživlja mucek. Vidica se muči z risanjem srca.

Vzgojiteljica Tamara skrivaj opazuje Tino. Najmanjšo palčico. Edina od dvanajstih palčkov in palčic ne riše. Grize konec svinčnika in razmišlja.

Vzgojiteljici Tamari je hudo. Tina je tudi pred novim letom takole grizla svinčnik in razmišljala. Ona je ni takoj opazila. Videla je dvanajst glav. Dvanajst palčkov in palčic.

„Danes bomo narisali pismo dedku Mrazu,“ je rekla.

Dvanajst glav se je dvignilo. Sinje-modre in črne, rjave in zelenkasto-sive oči so zažarele. Tudi roke so postale nemirne. Čakale so na papir, na svinčnik, da ga stisnejo med drobne, čeprav nerodne prste.

„Narišite vse, kar bi želeli, da vam prinese dedek Mraz.“

Potem so risali. Risali so medvedke in punčke. Kocke in avtomobile. Vozičke in konje. Potem žoge in avione.

Črnolasi Boris je narisal električni vlak. Prav imenitno je upodobil svojo željo. Narisal je vagončke, lokomotivo, iz lokomotive pa je potegnil črno črto, ki se je ustavila nekje na vrhu risbe. Tam je bilo že narisano stikalo. Samo še žica je bilo treba pritakniti in vagončki bodo zleteli po svetlih tračnicah. Črni kodrolasec je v mislih že videl vlak, ki dirja. Zato je ustnici stisnil v šobo. Zato je polglasno zaukal:

„Uuuuuu ...“

Vzgojiteljica Tamara se je obrnila proč. Borisu ni rekla „psst.“ Niti ni rekla „tito.“ Zakaj bi malemu fantičku kratila veselje? Dedek Mraz je samo enkrat v letu; električni vlak pa samo enkrat v življenju, pri mnogih nikdar.

Spet je krožila okoli mize in se čudila.

Nihče ni naslikal jabolka ali pomaranče ali piškotov. Igrače. Povsod samo igrače. Tu in tam je bila poleg igrač narisana tudi obleka. Eden je narisal čepico in rokavice.

Ustavila se je pri Tini. Sele zdaj je opazila, da je njen papir prazen. Tina je gubala čelo. Grizla je konec peresnika. Razmišljala.

Naj jo opomni in spodbudi? Naj ji pomaga iz prve zadrege? Naj ji svetuje ...

Ne! Tina naj se samostojno odloči in pove svoje želje.

In se je odločila. Sama v sebi se je odločila. Povedala bo svoje želje in pika. Dedku Mrazu ne bo lagala.

Tina je zarisala prvo črto. Potem je zarisala drugo. Tretjo. Risala je vedno hitreje.

Tina je narisala okno. Veliko okno. Skozi okno je sijalo sonce. Na okenski polici so stale lončnice. V lončnicah so cvetele rdeče rože.

Vzgojiteljica Tamara je bila presenečena. Šepetaje je vprašala svetlolaso punčko:

„Tina, si me razumela prav?“

Dvoje vel ikih, sinje-modrih oči se je zagledalo vanjo.

„Tina, ali veš, kaj rišemo?“

„Vem.“

„Kaj?“

„Rišemo pismo dedku Mrazu.“

„In kaj mu bomo narisali?“

„Narisali bomo vse, kar bi radi, da nam prinese.“

„Prav. In kaj si ga prosila ti?“

Tina je za hip molčala. Povesila je glavo z zardelimi lici, potem je tiho dahnila:

„Dedka Mraza sem prosila, naj mi prinese okno. Veliko okno.“

Vzgojiteljica Tamara je bila v zadregi. Otrokova želja je bila nerazumljiva. In vendar se je nekaj skrivalo v njej. To je vedela zagotovo. Je bilo v tej želji kaj trpkega? Bolečega? Ali preprosta otroška šala? Karkoli, otroka ne sme mučiti z vprašanji. Zdaj ne. Ne sme siliti vanj. Sprejeti mora Tinino željo kot nekaj, kar je samo po sebi umevno.

„Joj,“ se je zdaj zasmel rdečelični Boštjan, ki je že opazil Tinino sliko. „Poglejte, kaj je narisala Tina! Poglejte!“

Vzgojiteljica Tamara se je spet zagledala v dvoje velikih sinje modrih oči, tem očem je pomežiknila, se ljubeznivo nasmehnila Boštjanu in rekla:

„Tvoja slika je zelo lepa, Boštjan. Narisal si avto, ker si natanko vedel, kaj bi imel rad. A tudi Tina ve za svoje želje. Ve, kaj hoče, toda to je njena skrivnost. Kajne, Tina?“

Boštjan je začudeno pogledal, a Tinin obraz je zažarel, kot da ga je osvetlila čudna, neznana sreča. Tina je gledala vzgojiteljico Tamaro in najraje bi jo objela. Najraje bi ji rekla mama.

Tinina skrivnost je bila še istega dne razkrita.

Mama svetlolaske deklice večkrat zamuja in tako je zamudila tudi tistega dne. Vzgojiteljica Tamara je izkoristila priliko in ko so drugi otroci odšli domov, sami ali s starši, se je na samem pogovoru s Tino. Vse sta si povedali in ko je pritekla Tinina mama, upehana in razgreta, ju je našla, ko sta objeti sedeli na nizki klopi ob oknu.

„Nisem mogla prej,“ je rekla mama vzgojiteljici Tamari. „Lepo prosim, oprostite!“ Obrnjena k Tini je dodala: „Ljubica moja, ali si huda na mamo? Oprostite, srček! Prosim, oprostite! Z očkom morava zaslužiti veliko dinarčkov. Saj veš z, kaj, kajne punčka moja?“

„Vem,“ se je smejala Tina in bila je vesela kot že dolgo ne. Ko odhajala je za maminim hrbtom pogledala vzgojiteljico in ji skriti pomežiknila, kot bi hotela reči: „Tisto je samo najina skrivnost. Mami tega ne bova povedali. Naj bo presenečena. Naj bo presenečen tudi očka. Tina bo težko molčala, a se bo premagala. Mami se premagati, zato da bo veselje večje potem, ko bo dedek Mraz prinesel okno. Veliko okno. To bo imenitno in temna sobica. Kje stanujejo, bo nenadoma lepa in svetla. Očka ne bo več rekel, da strašno delati v večni temi. Ob dvojni svetlobi. In tudi mama ne bo več jokala in tudi jezila se ne bo, da se bo zadušila v zatohli kletni luknji, ki je še prezračiti ni mogoče. In tudi Tina bo srečna. Iz šole bo lahko gledala sonce in zelenje in ptice in oblake. Če se zdaj skozi okno, ki je nekje pod stropom, vidi samo noge, ki hitijo mimo. Kdo ve, čigave noge.“

Tina je srečna vriskala v maminem naročju in mama jo je veselo božala. In ko je ljubeče strmela vanjo, je rekla, da bosta mimogrede stopili v slaščičarno. Kupili bosta tri tortice. Eno majhno za manjšo za očka, ker nima rad slaščic. Eno, nekoliko večjo, mamo. Eno, največjo, za Tino.

Vzgojiteljica Tamara je gledala za njima, ko sta odhajali. Tina skakala po zasneženi cesti in skozi zaprta okna se je v sobo lovila njen prešerni smeh. Tina je gotovo mislila na dedka Mraza. Misli je na okno, na tisto veliko okno, ki ga bo prinesel in skozi katerega se bo videlo sonce in nebo in oblaki in zelenje in ptice. Videl ji bodo tudi otroci in toliko drugih stvari.

Tina spet hodi v vrtec. Čas dedka Mraza je že zdavnaj minil. Zdaj v vrtec rišejo pisma za mame. Za njihov praznik. Učijo se pesmi, ki jih bodo recitali, ko se bodo vse mame zbrale v veliki sobi otroškega vrtca.

Tina je pozabila na svojo željo, ki jo je zaupala dedku Mrazu. A pa se samo dela, da jo je pozabila. Mlada, zaljubljena družinica vedno stanuje v majhni kletni sobici, kjer ni velikih oken in sonca, kjer Tina opazuje le noge, ki hodijo mimo. Kdo ve, čigave noge.

„Tina, kaj boš marisala mami, za njen praznik?“

Tina zardi. Se zmede. Potem se veselo zasmije in reče:

„Razmišljam, kaj ima najrajši.“

Vzgojiteljica Tamara jo spodbudno opazuje, smehlja se ji, jo celo poboja po glavi, vendar tudi zdaj molči. Hoče, da Tina sama odloči, kaj ima njena mama najrajši.

Tini nenadoma zažarijo oči.

„Že vem,“ vzkligne. „Že vem, kaj bom narisala.“

In potem riše. Riše z nasmehanim obrazom in z zarečimi očmi. Vzgojiteljica Tamara drži v rokah risbo male Tine.

Na risbi je travnik, poln pisanih rož. Na travniku je drevo okoli drevesa plešejo mama, očka in Tina.

Vzgojiteljica Tamara se nasmehne skozi solze in je srečna. Tina ne vidi njenih solz. Tina je že zdavnaj odšla domov. Z mamo in očkom je odšla. Danes sta oba prišla ponjo. Odšli bomo malo na sprehod, je rekla mama. V zelenju se oči tako odpočijejo. In čisto vsek se nauči, je rekla.

MARTA GRON

Zamrznjeni osebni dohodki in vlečnica navzgor ali navzdol? — Foto: Mirko Kambič

PROSTORSKE ZADREGE V MARIBORU

Nedvomno se ne smeta razhajati poti družbenega razvoja in vzgojnoizobraževalnega procesa. Družba organizira sistem šolstva, da bi ustrezal celotnim razvojnim potrebam. Največja zadržega se prične tam, ko preneha družbena skrb za obvezno šolo in bi se neposredneje morala pokazati potreba gospodarstva in splošne kadrovske politike. V Mariboru ugotavljajo, da zamere v srednjih in poklicnih šolah zdaleč ne dopuščajo možnosti, da bi se mladina lahko v skladu s svojimi in družbenimi potrebami vključevala v nadaljnje šolanje.

Primerilo se je celo, da je več, ako vajencev oblačilne in še nekatere drugih strokovnih vajenjakov, čeprav bi jim moral poteci učni staž, ker jih niso mogli sprejeti pravočasno v šolo zaradi prehude prostorske stiske. Vsi vemo, da so potrebe po vzgojiteljih v razvijanjem predšolskih vzgojnih ustanov vedno večje, vendar mariborska srednja vzgojiteljska šola ne more vpisati niti enega oddelka več, ker nima prostora. Vsako leto se znova začneja ista pesem, ko zaseda posebna komisija, ki naj pomaga iskati prostore po vsem mestu, kamor bi lahko stlačili kakšen oddelok. V posebno hudi zagati so tiste šole, kamor se največ zatekajo dekleta, čeprav bi prav tem poklicem morali posvečati izdatno skrb.

Začaranega kroga ni mogoče pretrgati. Osnovnim šolam, ki so same v stiski, ni mogoče odzemaati prostorov, če hočemo, da bodo uresničevale vzgojne namere, širile dejavnosti, ki jih morajo prevzemati, če hočemo preprečevati vzgojno škodo. Vedno več otrok bo uspešno končalo osnovno šolo, pritisk na srednje šole bo še večji, toda zaradi pomanjkanja prostorov bodo morali kljub velikim potrebam omejiti vpis na marsikateri srednji in poklicni šoli.

Z razvojem visokošolskih zavodov se je pred leti stiska šolskega prostora prav za srednje in poklicne šole naglo povečala. Sprožil se je verižni proces, ko del srednješolskega prostora zaslede višje šole, del osnovnošolskega pa srednje. Prostorski problem bi bilo treba tudi celostno reševati. Pedagoška akademija zaseda nekdanjo klasično gimnazijo. Če bi zgradili novo PA, o kateri vemo, kako nujno potrebna je v severovzhodni Sloveniji, bi lahko stavbo prepustili na primer srednji vzgojiteljski šoli. Poleg tega ne bi smeli pozabljati, da je mariborsko zaledje še posebno nerazvito. Mladi ljudje nimajo možnosti za svoj razvoj, v Mariboru pa je zdaleč premalo domovinskih zmogljivosti. Že zdaj bi potrebovali za prvo silo vsaj še okoli 800 ležišč.

Mariborsko srednje in poklicno šolstvo je trenutno prav gotovo najbolj v navzkrižju številnih stisk, ki jih brez širše družbene pomoči ne bo moglo prebroditi. Problem srednjega šolstva bo treba odločno reševati, če nečemo škodovati regionalnemu in splošnemu razvoju. Same gospodarske organizacije se premalo zanimajo, kako bodo dolgoročneje reševale kadrovske potrebe. Prav gotovo ni spodbudno, da najmočnejše upada vpis v kovinarske šole, ko pa vemo, da bo samo TAM že čez dve leti potrebovala okoli 2000 novih kvalificiranih delavcev; sedaj dobi letno samo okrog 200 diplomantov. Največje zanimanje je letos pokazala za razvijanje svoje šole lesna industrija Marles, ki skuša dokaj samoiniciativno zagotoviti razvoj srednje šole za lesno stroko, medtem ko druge potrebne strukture kadrov ne kažejo posebne skrbi.

Ni dovolj samo zmanjšati osip v osnovni šoli, obenem je potrebno omogočiti nadaljnje izobraževanje mladih, če hočemo v večji meri preprečevati socialno diferenciacijo in resnično pospeševati skladen družbeni razvoj. Najbrž trenutno ne bo drugega izhoda, kakor da bi našli primerno sistemsko rešitev za odpravljanje prostorskega primanjkljaja v mariborskem šolstvu in skupen jezik v samoupravnem dogovarjanju z najboljšimi prizadetimi in zainteresiranimi — družbeno-ekonomskimi organizmi.

SLOVENJ GRADEC

Srečanje prosvetnih delavcev

10. februarja 1973 so se srečali prosvetni delavci občine Slovenj Gradec. Na srečanje so povabili tudi direktorja zavoda za šolstvo SRS Borisa Lipužiča, ki je predaval o idejnosti pouka. Igor Ponikvar, podpredsednik republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti, nas je v svojem poročilu seznanil s pripravami na 8. kongres slovenskih sindikatov. Prosvetni delavci občine Slovenj Gradec

so odobrvali to poročilo, kajti v njem je bilo povedano marsikaj, kar nas že dolgo teži. Poročilo predsednika sindikalne organizacije prosvetnih delavcev občine Slovenj Gradec je predstavilo težak položaj prosvetnih delavcev, posebno po zamrznitvi osebnih dohodkov. Tudi druge šolske dejavnosti so s tem zakonom okrnjene ali povsem ukinjene. Včasih je bil učitelj na vasi nosilec prosvete in njegova knjižnica je bila bogata. Ob sedanjih osebnih dohodkih pa pomenijo že izdatki za knjige precejšnjo obremenitev.

RAZŠIRJAJTE
SVOJ LIST!

Razpravljali so še o stanovaljskih problemih učiteljev. Nekateri prosvetni delavci živijo v zelo slabih stanovanjih. Na stanovanje čakajo že nekaj let ali celo desetletje, strokovnjake v industriji pa čakajo prazna stanovanja. Pričakovali smo živahnejšo razpravo, toda večina je resignirano — molčala.

P. P.

SEMINAR RUSKEGA JEZIKA V STUBIŠKIH TOPLICAH

NA HRVAŠKEM BOLJE KOT PRI NAS

Seminar ruskega jezika v Stubiških Toplicah je organiziral Zavod za unapredjivanje stručnog obrazovanja SR Hrvatske. Udeležilo se ga je večje število profesorjev, ki poučujejo ruščino v hrvaških in slovenskih srednjih šolah. Seminar je trajal od 28. januarja do 3. februarja 1973, obravnavane pa so bile naslednje splošne teme:

1. Kakšen je cilj opismenjevanja učencev pri tujih jezikih?
2. Kakšne težave nastajajo na tem področju?
3. Do katere stopnje morajo dijaki obvladati tuji jezik?
4. Konverzacija v razredu.

Te splošne in nekatere posebne teme so predavali priznani hrvaški in ruski jezikoslovci ter pedagogi. O metodiki ruskega jezika, obliki pismenih vaj in sestavi učne slike glede na učni smoter je predaval profesor z univerze v Zagrebu dr. Miho Skljarov. Njegova predavanja so bila v tesni zvezi z referatom, ki ga je imel lani na VII. kongresu jugoslovanskih slavistov v Beogradu. Njegov prispevek za seminar je bil izredno koristen, še posebej za profesorje iz Slovenije, ki med svojim študijem na ljubljanski univerzi niso po-

slušali metodike ruskega jezika. Mr. R. P. Volos, prav tako z zagrebške univerze, je predavala o jezikovni interpretaciji literarne umetnine in o pomenu gest v ruskem in srbohrvaškem jeziku ter nas s tem opozorila na pomembno sociolingvistično kategorijo, ki je za razumevanje jezika nič manj pomembna kot beseda sama. O jezikovnih in metodoloških postopkih pri interpretaciji literarnega teksta so imeli predavanje še Moskovičani: dr. N. A. Kondrašov, T. P. Morozova in I. A. Marfujina. Ime profesorja Kondrašova je znano na področju slavistike (letos bo izšla druga izdaja njegove knjige Slovaški jezik). Vsa predavanja so spremljale praktične jezikovne vaje, tako da so morali biti seminaristi pri „pouku“ dokaj aktivni. Predavali smo vrsto literarnih tekstov in obravnavali najbolj frekventne besedne zveze (njih stilistično in sintaktično vrednost) iz najrazličnejših življenjskih območij, kot so npr. teme obleka in obutev, človek, družina... I. A. Marfujina je predavala o ruskih imenih in pismenih izdelkih, vezanih na opazovanje po sliki.

Predavanja iz metodike in je-

zika so bila v tesni zvezi z najrazličnejšimi učbeniki, ki jih uporabljajo v hrvaških srednjih šolah. Priprčili smo se, da imajo hrvaški pedagogi na voljo več vrst dobrih učbenikov ruskega jezika. Še letos pa nameravajo izdati učbenik Učis' jazyku upražnjajas' (avtor prof. Valujev-Pavuna) in lektiro ruskega jezika za srednje šole Sovremennyj russkij rasskaz (prof. Milica Bukarica).

O ocenjevanju dijakov, o „izborni nastavi“ ter o vlogi TV oddaj pri pouku ruskega jezika je predavala mr. Davorka Celič, svetnica Zavoda za unapredjivanje stručnog obrazovanja. Seznanila nas je z nekatere didaktičnimi dosežki, do katerih je prišla pedagoška znanost na Hrvaškem in v svetu sploh. Celičeva zagovarja mnenje, da je potrebno odpraviti pri poučevanju tujega jezika negativne ocene ob koncu leta, češ da znajo učenci v jesenskem roku še manj kot v junjskem. Pri tujih jezikih bo najbrž potrebno odpraviti tudi šolske naloge; namesto njih naj bi uvedli vsakomesečne kontrole, ki bi bile sestavni del učenčevrga delovnega zvezka. Tako bi učenca bolj aktivirali (učitelja pa seveda obremenili).

Jezikovna in pedagoška didaktična predavanja je popestrilo še predavanje o idejnosti pri pouku; le-to ni temeljilo na metafizičnih izhodiščih, če (da smo za tako idejnost politično) stanje, kot je sedaj v šoli, krivi zgolj šolniki. Predavatelj je izhajal iz dialektičnih zakonitosti in postavil tezo: Šola je sestavni del družbe, zato je takšna, kot je družba na določeni zgodovinski, razvojni stopnji (prof. Bernardić).

Delovni seminar je izvolil komisijo za sklepe, od Slovencev je v njej sodeloval prof. Jože Sever, svetovalec ruskega jezika pri Zavodu za šolstvo SR Slovenije. Tovariš Sever je seminariste seznanil z načinom opravljanja zaključnih izpitov pri maturi, kakršen velja v slovenskih srednjih šolah. Njegove pobude so kolegi s Hrvaškega z odobravanjem sprejeli.

Delovna jezika seminarja sta bila srbohrvaški in ruski, diskusije so potekale tudi v slovenskem jeziku. Splošno ozračje seminarja je bilo dokaj prijetno in tudi utrudljivo, saj smo vsak dan delali osem ali še več ur. (Udeležencem iz Slovenije so odpadle zumske „počitnice.“) Predavatelji ruskega jezika smo dali samo zgled, kako se lahko še bolj zblizu jejo ob skupnih smotirih jugoslovanski narodi. Takih mostov je treba zgraditi še več prek rečice Sotle, ne glede na to, da se da ta na več mestih preskočiti.

Da je seminar tako dobro uspel, imata precejšnje zasluge mr. Davorka Celič in seveda Zavod za unapredjivanje stručnog obrazovanja, saj sta znala organizirati tako pester seminar, kar je gotovo težka naloga. Tovarišica D. Celič mi je omenila, da poučujejo ruščino na Hrvaškem v 230 srednjih in v zelo mnogih osnovnih šolah. Ruski jezik se poučuje kot prvi ali drugi tuji jezik.

Ob vsem tem, kar sem slisal in doživel na enotedenskem seminarju v Stubiških Toplicah, se mi poraja samo eno vprašanje:

Kako dolgo še bomo poučevanje ruskega jezika na Slovenskem obravnavali zaplotniško? !

JURIJ ROJS

Dijaški domovi — del šolskega sistema

Z drugim polletjem tega šolskega leta je začel veljati dopolnjeni vzgojni program za vse domove učencev srednjih šol SR Slovenije. Domovi doslej niso imeli predpisane vzgojnega programa, temveč le obveznost, da programirajo svojo vzgojno dejavnost. Ni čudno torej, če so bili njihovi programi dokaj različni — odvisni od okoliščin in ljudi, ki so jih sestavljali.

Res je, da je človek — naj bo upravnik doma ali vzgojitelj — tista osnovna vzgojna moč, ki uresničuje zamisel načrta. Ta človek bo tudi odslej — po sprejetju enotnega vzgojnega programa — ostal isti, vendar s tem ni rečeno, da v svojem vzgojnem delovanju vendarle ne bo marsikaj dopolnil in spremenil. V tem je velika vrednost enotnega vzgojnega programa. Vsak program dovoljuje, da se naredi več in bolje — ne sme pa biti znižana raven.

Za vzgojno uspešnost domov učencev srednjih šol so seveda zelo pomembne tudi materialne možnosti: prostori za bivanje, učenje, kulturno uveljavljanje in rekreacija. Vemo, da je tega premalo, pa tudi to, da sam vzgojni načrt pri tem ne more ničesar izboljšati. Morda pa bo kaj premaknil tam, kjer se odloča o količini denarja za domove srednješolcev.

Karakteristika vzgojitelja — organizatorja domske vzgojne dejavnosti je v dokumentu jasno prikazana. „Vzgojitelj v domovih je lahko le strokovno — pedagoško in idejno-politično usposobljen ter družbeno-politično aktiven in razgledan prosvetni delavec. Njegovo delo je izredno pomembno, saj je prav sposobnost, da vzpostavi demokratične odnose z gojenci tista prvina, ki vpliva na življenje in delo gojencev v domu.“ Dobro mora torej poznati vsakega gojenca — ter ga pravilno usmerjati tako pri šolskem delu kot tudi pri vraščanju v življenje.

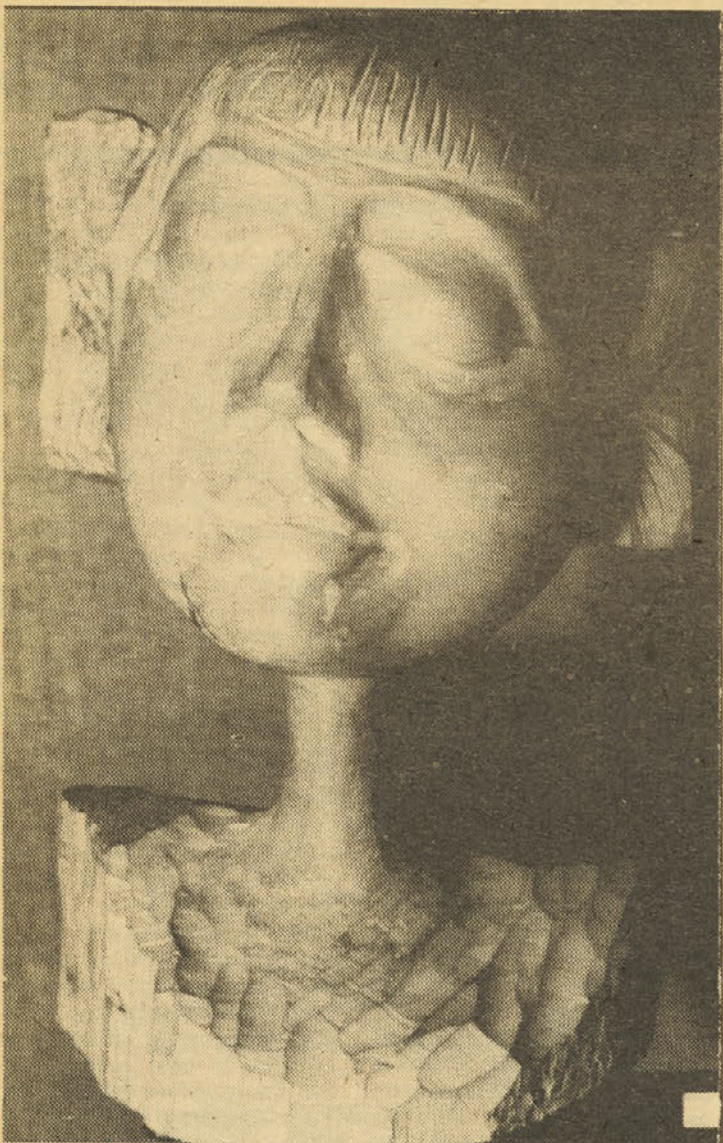
Okvirni vzgojni program predvideva tudi samoupravno odločanje gojencev in vzgojiteljev kot osnovo za delo in življenje v domu, določa izobraževalne naloge, predvideva pa možnost interesnih dejavnosti, ki dajejo učencem občutek domačnosti, hkrati pa razvijajo vse njihove umske in telesne sposobnosti. Eden važnih dejavnikov za uspešen razvoj interesnih skupnosti, predvsem pa za smotrno izrabo prostega časa, je domska knjižnica. Knjige — zanimave ter modro izbrane — pomagajo vzgojiteljem pri usmerjanju gojencev: utrjujejo in potrjujejo moralne norme, poglabljajo doživljanje, postavljajo mladega človeka v odnos do sveta, soljudi, znanosti, pričnanj — in ga tako navajajo k samostojnemu odločanju. Tudi ideološko-politična vzgoja, ki ne sme biti zgolj beseda, in mora prevevati vse delo v domovih, ima veliko opore v knji-gah.

Delovna, telesna in higien-sko-zdravstvena vzgoja, rekreacija gojencev — vse to je našlo svoje mesto v okvirnem vzgojnem programu.

Ker dom (sodeč že po besedi) nekako nadomešča pravi dom, morda bi celo lahko rekli, da dopolnjuje domačo vzgojo, je nadvse pomembno dobro sodelovanje s starši in s šolo. Pod tem ne razumemo samo obveščanja o slabem vedenju ali slabih ocenah — pač pa ustvarjalno sodelovanje za rast in napredek učenčeve osebnosti: pogovori, pojasnila, predlogi, posvetovanja, roditeljski sestanki. V zvezi s šolsko snovjo je mogoče v domovih pripraviti primerne pogovore, strokovna posvetovanja predavateljev in vzgojiteljev ter podobno.

Tudi sodelovanje z okoljem je za gojence važno: tako se nevsiljivo vraščajo v družbo, katere delovni člani bodo postali že čez nekaj let.

M. KRVINA

Pika Nogavička, les — Stane Jarm

Heroj kot človek

Partizanska knjiga v Ljubljani je pravkar izdala knjigo Ivana Renka VOJKOV VOD. Ker se pripravlja ponatis in je razprodanih že okrog 5000 izvodov, smo poskušali ugotoviti, katere so njene odlike in kaj nam prinaša.

Solska berila prikazujejo junake v sončni luči, nezmotljive in brez madeža ali človeških slabosti. Pečat heroizma nosi s seboj vsak narod in poskuša v dejanjih svojih najboljših mož najti tiste usodne vzgibe, prekretnice, ki jih o pomembnih dogodkih zabeleži soudeleženec, opazovalec, kamera ali zgodovina. Heroj, ki se nam kaže v pričujočem tekstu ni polbog, nadčloveški izbranc, ki so mu že v zibko položeni darovi in moč za velika dela. Je smrtno bitje, ki ga v danem trenutku srd ali maščevanje, obup ali ponos, misel na tovariša, ki je izkrvavel ali spomin na ljubljeno mater — požene v dejanje. In če v teh dejanjih tvega vse, kar ima, če se da drugim, ne da bi kaj iskal v zameno, potem imamo opravka z osebnostjo.

Pred nami je besedno tkivo, skano iz petindvajsetih slik, poglavij, zgodb. Ljudje — borci ne govorijo velikih besed in globokih filozofskih misli. Smo med preprostimi borci, ki so lahko vsi komandantje, med ljudmi, ki so bili nenehno v smrtnih nevarnostih, stiskah, dvomih in strahu.

Vsaka pokrajina je dala iz osrčja svojih gozdov junaka, svojega Kralja Matjaža partizanskih dni, nekoga, ki se je izkazal vrednega zaupanja. Primorska je dala Janka Premrla-Vojka.

Razmere začetnega vojskovanja so zahtevale veliko prepričevalno moč za prebivalstvo, srečujemo se z metodami lažne propagande belčkov, fašistično legendarno strahopetnostjo. Delo je prikazano na svez, nov način, drugače. Sledimo diverzijam, napadom, prebojem iz obročev, hajkam; vsemu, kar je naši zgodovini dalo pečat svojskosti na veliki dlani evropskih bojišč. Vodnik Vojko, žarišče in duša četice devetih borcev, začne skupno borbo proti črnosrajčnikom pod Štjakom, ustanovi Trnovsko četo, postane namestnik komandanta partizanskega bataljona „Simon Gregorčič“ in umre nekaj ur poprej preden bi lahko prevzel častne naloge komandanta Prve primorske brigade.

Poglavja so nanizana fabulativno, vsaka vnaša v mozaik lastnosti novo potezo. Vtis imaš, da bi bil Vojko lahko vsak izmed sodelujočih v akciji, z živim utripom povezan s tistimi, ki so že omahnili za grudo rodne prsti. Od prvih talcev v Podgriču pa vse do srečanja s tovariši na Črnem vrhu ob Vojkovem nesrečnem koncu, njegovi predsmrtni skrbi za druge — se nizajo v naši zavesti silovite podobe. Ljudje so tipični Primorci: topli, zaupljivi, zavedni, širokogrudni. Dajo zadnjo polento, če ni drugega v kašči. Tekst preveva neka domačnost, neizumetničenost, napisan je iz notranje nujnosti, da se ne pozabi... da posvari! Nekaj značilno našega veje iz njega, nekaj, kar v arhivih in knjižnicah zaman iščeš. Fluid dejanj, ki so danes redka, predanost, preprostost, prisrčnost. Vez vseh početij je neka globlja misel, ponekod grobo izrečena, vendar povsod prisotna. Jedrost pripovedi, pregledna kompozicija in skorajda pogovorni, nelerarni jezik dajejo svojevrsten mik. Tekstu se pozna, da ga je pisal borec — soudeleženec, zato je povsem istoveten z resničnostjo. Med epizode je vpleten humor, ki pripoved toplo obarva. Pred seboj imamo izročilo, ki so ga napisale usode prekaljenih ljudi. Nehote zaide v srce in pritegne.

Mislimo, da bo dragocen pripomoček k zgodovini NOB za naše osemletke.

C. I.

NAŠI RAZGLEDI

V številki 4, ki je izšla 23. februarja 1973, preberite tele prispevke: Jože Valentinčič: Druga pot do temeljne splošne in poklicne izobrazbe

Vida Tomšič — Načrtovanje družine v Jugoslaviji

Dr. Alenka Šelih — Preprečevanje neprilagojenega vedenja med otroki in mladino

France Nouvelle — Jacques Varin — Odpraviti je treba vse oblike kolonializma

— „Socializma ni mogoče uvesti z odlokom“ Pogovor z Georgesom Marchaisom, prvim sekretarjem KP Francije

— Razmere na Češkoslovaškem — leto povečane spodbude

Kadilci in nekadilci — Tobakov dim škoduje tudi nekadilcem

Herman Vogel — Literarni pregled

Aleksander Bassin — Likovni zapiski

RAZSTAVE

Lirika v lesu

V januarju in februarju je v celjskem likovnem salonu razstavljal akademski kipar in likovni pedagog iz Kočevja STANE JARM. Iz zadnjega obdobja dveh let je razstavil kar prek 40 lesenih plastik. Ker za vse ni bilo prostora v razstavišču likovnega salona, so jih spretni aranžerji pri celjskem podjetju Tkanina nekaj prav posrečeno „vkomponirali“ v izložbe, kar je vsekakor smiselno in tudi estetsko zblížalo les s tekstilom ter tako na nevsihljiv način leseno plastiko približalo mimoidočim.

Dovoljujem si trditi, da je po smrti akademskega kiparja Ivana Napotnika iz Soštanja Stane Jarm njegov edinstveni naslednik, ki se ukvarja izključno z lesom kot snovjo. Ta mu je po tematiki in glede na okolje, ki v njem živi, najbližja. Kakor je Napotnik iskal navdih za svoje figure v različnih izpeljankah živega drevesa, tako se tudi Stane Jarm v nekaj primerih svojega kiparstva, vsaj v zadnjem obdobju, naslanja predvsem na obliko figure, ki mu jo nakazuje že posamezno deblo, veja ali celo grča; to mu rabi kot nevsihljiv kiparski dodatek. Prenekateri grča ali luknja v lesu že sama po sebi nakazuje smiselno obliko plastike, ki jo je kipar samo še „dodelal“ in tako izpeljal v naravi nakazano stvar. Seveda pa so to le nekatere njegove likovne variacije, kajti kiparjeva fantazija v iskanju nenehnih novosti v figuraliki je vsaj pri Jarmu, kot je videti, neizčrpna.

Do sedaj smo bili pri Jarmovih plastikah že vajeni njegovih svojisko trpečih, žalostnih in nekam togo ekspresionistično izoblikovanih obrazov. Kipar, ki ima že svojski izraz; je v Celju prikazal tudi nekaj izjem tako v motiviki kakor tudi v obdelavi. Glava Delavca ne bi bila to, kar je, če ji kipar ne bi drzno dodal še horizontalno položenega kosa lesa, ki nakazuje delavčevo pokrivalo. Pri lirčno svojski Črnolaski z rožo v laseh, ki je v resnici grča v lesu, kakor tudi pri figuri Mati z otrokom, je Jarm pravzaprav ostal zvest prvobitni podobi že tako rekoč nakazani v lesu oziroma deblu. Izjemen eksponat, s katerim je na razstavi v Celju kipar pokazal vso svojo domiselnost, je izredno posrečena glavica Pike nogavičke, po vsem svetu priljubljene razposajene dekle. Okrogla in zglačena, čeprav nekoliko karikirana PIKA je na razstavi zbudila precejšnjo pozornost. Glavica Pike je izdelek, v katerem je Jarm, morda nehoti ali pa tudi zavestno dokazal svojo mehko lirčno dušo, ki je pravo nasprotje do sedaj poznanih Jarmovih trpečih, grobo izdelanih, temnih človeških obrazov.

Jarmova razstava v Celju je bila za Celjane in okoličane, ljubitelje umetnosti, pravo likovno doživetje, s katerim je likovni salon izpričal svoj posluš za kakovostne sodobne likovne dosežke. Jarmove umetnine so pri občinstvu pozele tudi dokaj ugoden komercialni učinek, saj je bilo veliko del po zmernih cenah prodanih. Kiparju Stanetu Jarmu kot likovnemu pedagogu in vodji likovnega salona v Kočevju, predvsem pa kot izredno uspešnemu umetniku želimo še mnogo tako uspešnih razstav in umetniških dosežkov.

VIKTOR KOJC

Vlado Sagadin

Iskanje mladit

Tako bi lahko poimenovali razstavo skupine prekmurskih umetnikov — slikarjev: Zdenka Huzjana, Vladimira Potočnika, Nikolaja Beera, Stefana Galiča in Vlada Sagadina. Razstava v Kranjskem gorenjskem muzeju ob slovenskem kulturnem prazniku je ena izmed likovnih prireditev v tradicionalnih izmenjav med Kranjem in Murso Soboto. To je kulturno srečanje dveh pokrajin, ki dobiva značaj trajnega sodelovanja v preteklosti in prihodnosti. Prepletajo se nove izkušnje, nove poti in novi izrazi na likovnem področju.

Vsi prekmurski umetniki, razen Sagadina, so zelo mladi. Vsa njihova dela — od olj, litografij in gvašev — povezuje ekspresija, čeprav še nedorečena in nedodelana, ter sproščeno iskanje svojega likovnega izraza, ki ga bodo nedvomno našli v prihodnosti.

TEA DOMINKO

Abstrakcija

Akademski slikar in likovni pedagog Silvo Komel iz Nove Gorice je razstavljal 16. februarja v Beogradu, 1. marca bo v Novem Sadu, junija pa v Benetkah. Poznamo ga po njegovi izvimi, prepričljivi abstrakciji, ki vsebuje povsem nove arhitektonske prostorske rešitve. Njegova pot v svetu abstrakcije se uspešno nadaljuje, tokrat v novo smer.

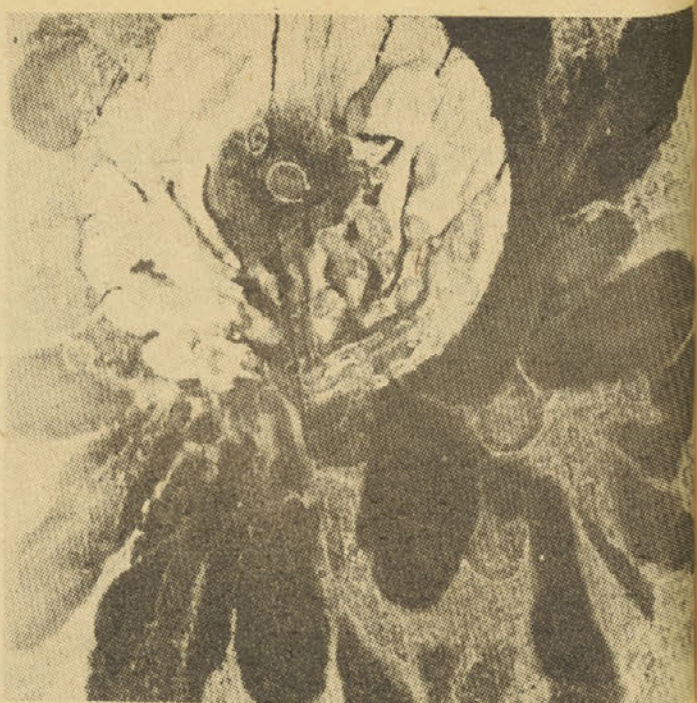
T. D.

BASEN (3)

Ob mogočni reki Nilu
je kamela krokodilu
v solzah bridko potožila:
„Kaj bi, reva, jaz storila?
Bolj ko delam, se potim,
bolj po grbi jih dobim!“

Nauk: Ne greši, kdor ne dela.

— iks.

Aleksander Donović

Razcvetela sonca

Do začetka marca je bila v kranjski galeriji Mestne hiše odprta razstava akademskega slikarja Aleksandra Donovića, ki je poznan doma in na tujem. Predstavil nam je svoja olja, ki so nas presenetili in navdušila. Vsa njegova dela povezuje skupna lepota in poglobljena finenost doživljanja. Besede in napisi pod slikami izgubijo svoj pomen in zbledijo ob eksploziji moči in lepote gorečih barv.

„Razcvetela, pojoča sonca“ bi lahko poimenovali razstavo. Oblika, ki je izražena v živo-rdeči, rumeni in včasih vijolični barvi, postane drugotnega pomena ob neizmernem bogastvu kazanih možnosti spreminjanja. To je mikro-svet, z vso svojo svojsko lepoto: nemirom, ljubeznijo in sovraštvom, žametno nežnostjo in strupeno okrutnostjo. Sami kontrasti, ki nas — doživeti in strsko ujeti na platno popeljejo v svet svetlobe.

TEA DOMINKO

SPROSTITEV

V izredno razgibani figuri „Malega jezdeca“ opazimo in občutimo sproščenost, ki ne pozna ovir. Dečkove sanje — poleteti na konju neizmerno daleč — postajajo resničnost; njegova zmaga dosegljiva. Kot otrok je tesneje povezan s plemenito živaljo; skleno z njo občuti edinole težnjo — naprej.

Se pred nedavnim je bila razstavljena le postava otroka, zdaj so pod njo namestili originalno poprseje konja. Vse je iz zlate patinirane brona. V vsaki umetnosti je nekaj dramatičnosti, pogoj zanj pa so nasprotja med zaviralnimi in sprostilnimi silami. Kdaj pa kdaj izgubi umetnik mero in požene vranca v dir, kamor ne bi prišel z veljavnimi merili. V dečku najdemo skrajnost nezadržne sile — tudi na tej reprodukciji, na kateri se ni postavljene konjevega hrbta. Vidimo, kako si mali jockey, poklicni jahalec, prizadeva, da bi pognal svojega vranca v dir. Konja sploh pogrešamo, četudi si ga k jezdecu domišljamo. Kompozicija ni nič bolj siromašna. Nasprotno: veselo presenečeni smo, da je umetnik že v sami figuri malega mojstra jahanja izrazil toliko pogum, zagnanosti. Izredna razgibanost, sproščenost, težnja po galopu, skrajnosti človekove in živalske zmogljivosti, nam vsiljujejo misli. Toda, kako in kam bi poleteli s tem dečkom? Zanj je v eno, saj ima nekaj, česar odrasel človek ne mara: zanešenost, tveganje, brezbržno drznost. Mladost je norost... Koliko jarkov bo preskočil ta mladenič? Ne ozira se, ne gleda podse, želi si sam naprej. Niso mu mar mostovi, saj jih tako in tako preskoči. Treznost ima še dovolj časa.

Ta plastika je izgubila tla pod nogami, namesto njih se prilega valovitemu hrbtu dirjajočega konja. S tem ko je zaobjela preveč prostor, pa je izgubila tudi del plastičnosti.

Motiv jockeya kaže tipične lastnosti helenističnega oblikovanja, ki je ideale klasične umetnosti sprejelo kot nauk preteklosti, iskalo pa je tesnejši stik in neposredno navzočnost življenja v umetnosti. Umetnost naj ne bo le spominjanje na izvor človeka kot pri Platonu, temveč naj nenehno sledi drznim slam fantazije, ustvarjalni težnji človeka, ki osvaja življenjski prostor. Človek naj skuša biti uspešen, vendar pa ne sme biti odmaknjen od resničnosti. V umetnosti dobi se človek ne vprašuje več, zakaj je na svetu, temveč kam s svojimi močmi. Pomembno je samo eno: kako ga lahko optimizem in vera v življenje osvobodita strahu.

IGOR PLEŠČ

„Mali jezdec“, bronasta statua malega jezdeca, najdena na mostu skem dnu pri Kap Artemislonu — 3. st. pr. n. št.

PRIOGA ZALOŽBE MLADINSKA KNJIGA

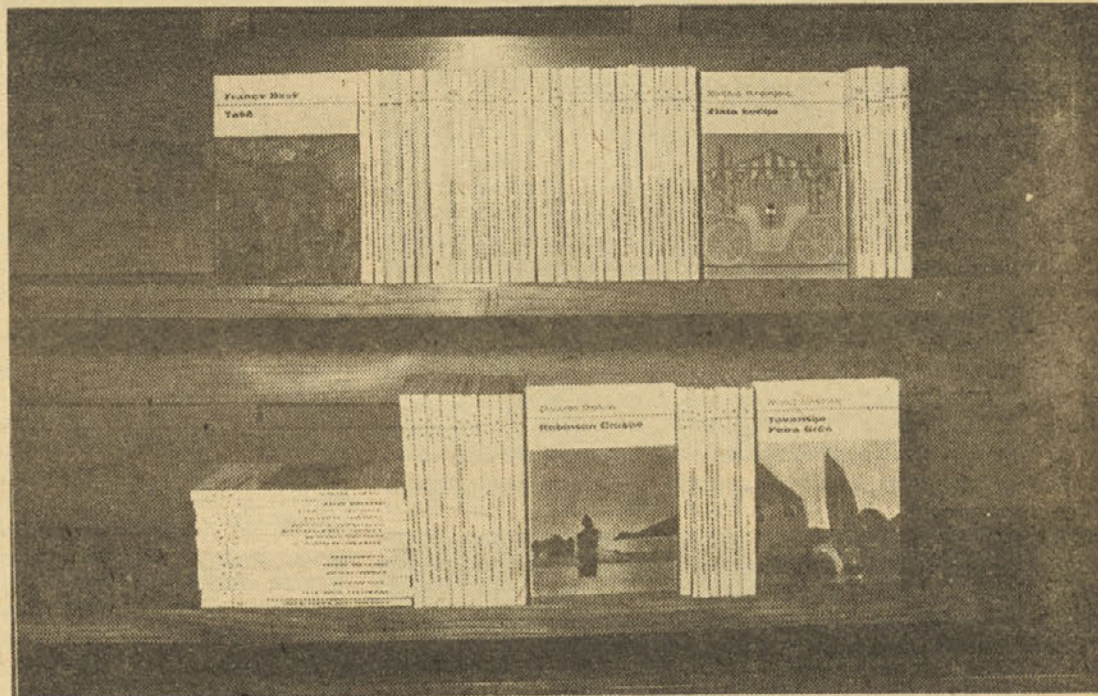
OB IZIDU ČETRTEGA LETNIKA »MOJE KNJIŽNICE«

Leta 1964 je založba Mladinska knjiga ustanovila knjižno zbirko MOJA KNJIŽNICA, s katero naj bi podprli vzgojo mladih bralcev v ljubezni do branja in do knjige. Ta zbirka naj bi obsegala, prvič: literarna dela po učnem načrtu za šolsko in domačo branje v osnovni šoli, drugič: dela za tekmovanje bralnih značkarjev za vse stopnje. Pri izboru avtorjev sodelujejo šole in organizatorji bralnih tekmovanj. Knjige naj bi izhajale v letnikih po razrednih stopnjah bralcev, opremljene s spremnimi besedami in opombami. Čeprav je zbirka množična in poceni, mora biti oblikovana tako, da bo podpirala

estetsko vzgojo mladih bralcev, kar velja tako za grafično opremo kot za ilustracijo in ovitek. Te knjige bi morale biti vedno na knjižnem trgu.

Ob prvih 100 knjigah MOJE KNJIŽNICE je prof. Velimir Batič napisal v mariborskih DIALOGIH VII (1971, štev. 7-10) zelo izčrpno oceno z dragocenimi napotki za nadaljnje delo oziroma zasnovi novih letnikov. Iz uvoda povzemamo tale splošni prikaz zbirke: „V komaj petih letih je izdala založba Mladinska knjiga sto knjig MOJE KNJIŽNICE, te najbolj množične in najbolj razširjene mladinske knjižne zbirke na Slovenskem... Zbirka pa naj bi

dobro mladinsko knjigo otroku približala, mu omogočila, da bi jo vžljubil, spoznaval njeno vrednost, in ga navdušila, da bi zbral knjige za svojo osebno knjižnico... Glede na obseg, izbor in razporeditev del, glede na izobraževalne in vzgojne naloge ter ceno je pomembna novost na slovenskem knjižnem trgu. Zbirka je široko zastavljeno delo, ki utegne imeti močan vpliv na več generacij mladih ljudi, zato zasluži vso našo pozornost. Od nje pričakujemo, da bo razgrnila pred mladim bralcem izbor vsega tistega, kar so najlepšega in najboljšega ustvarili domači in tuji umetniki besede, da bo pretehtano segala v poezijo, prozo in dramatik, da bo starostni stopnji učenca primerno izbirala ustrezne tekste in da jih bo razlagala s komentarji, ki so tem otrokom razumljivi in blizu.“

PRVI ŠTIRJE LETNIKI — 1965-1972

Leta 1965 je izšel prvi letnik zbirke s po osmimi knjigami za razrede od 3. do 8., kar je skupaj 48 knjig. Od tega je bilo 43 slovenskih in 14 prevodov s skupaj 7204 stranmi obsega in 651.200 izvodov skupne naklade. Od teh del je izšlo do danes že 41 ponatisov v 300.000 izvodih.

Nekaj naslovov prvega letnika: „Tolovaj Mataj“, „Milčinski“, „Otrok med bojem“, „Ribič“, „Medved Pu“, „Milne“, „Mali upornik“, „Bevk“, „Robinson Crusoe“, „Defoe“, „Bratovščina Sinjega galeba“, „Seliškar“, „Martin Krpan“, „Levstik“, „Moje življenje“, „Cankar“, „Don Kihot“, „Cervantes“, „S partizani“, „Nazor“.

Drugi letnik je izšel leta 1967 in prinesel po štiri knjige za razrede od 3. do 8. Skupaj pomeni 24 knjig — 15 slovenskih in 9 prevodov — na 3378 straneh skupnega obsega v 286.466 izvodih. Znova natisnjenih pa je bilo še 7 knjig v 38.320 izvodih.

Nekaj naslovov: „Zlati ključek“, „Tolstoj“, „Živalske podobe“, „Erjavec“, „Solzice“, „Prežih“, „Varuj se senjske roke“, „Senoa“, „Zlata kočija“, „Kranjec“, „Priporke iz Shakespeara“, „Lamb“.

S tretjim, razširjenim letnikom je zbirka 1969 zajela tudi drugi razred, tako da je vsega izšlo 28 del (za vsak razred po štiri), med katerimi je bilo 22 domačih del in 6 prevodov. Skupaj so te knjige štejele 2800 strani in bile natisnjene v 243.000 izvodih. V ponatisu je izšlo še 5 knjig v 19.990 izvodih.

Nekaj naslovov: „Pedenjped“, „Grafičar“, „Pravljice iz naših dni“, „Bizjak“, „Huda mravlja“, „Rudolf“, „Mali povodni mož“, „Preusler“, „Ostržek“, „Collodi“, „Osma dežela“, „Brenkova“, „Slovenske pripovedne pesmi“, „Pesnik se predstavi“, „Menart“.

Pred nami je sedaj četrti letnik s po dvema knjigama na razred (od 2. do 8.). To je skupaj 4 knjig: 8 slovenskih in 6 prevodov na 1888 straneh skupnega obsega in v 142.000 izvodih.

Po številu izdaj, obsegu, nakladi ter številu ponatisov je bil to letnik, odkar izhaja MOJA KNJIŽNICA, dosežen naslednji uspeh:

izšlo je 114 knjig, od tega 79 izvirnih slovenskih del in 35 prevodov iz evropskih in drugih književnosti. Skupaj štejejo knjige 15.270 strani, kar je po preči 134 strani na knjigo. Ponatisov teh del in to predvsem spisov domačih avtorjev, pa je bilo že 53. Med njimi sta bili na primer knjigi Milčinskega „Tolovaj Mataj“ in Bevkova „Pedenjped“ ponatisnjeni celo po 3-krat, Bevkov „Lukec in njegov skorec“, Vandotov „Kekec“, Jurčičev „Jurij Kozjak“ in še nekatere pa po dvakrat. Seveda je tu še Defoe s svojim Robinsonom in še kaj iz klasične mladinske literature.

Število skupnih naklad je do danes doseglo že 1.322.666 izvodov v prvih izdajah in 351.767

v ponatisih, kar znese skupaj kar 1.674.433 izvodov.

Za bolj nazorno predstavo o pomenu in vrednosti zbirke si oglejmo nekaj primerjav:

Naše šole obiskuje v vsakem šolskem letu poprečno po 220.000 učencev. V šolskih letih 1965/66 in 1969/70 (4 šolska leta) je bila namenjena MOJA KNJIŽNICA mladini od 3. do 8. razreda; to je 4-krat po 150.000 učencev ali skupaj 600.000 učencev. V naslednjih treh šolskih letih od 1970/71 do 1972 se je to število povečalo za en razred, torej na približno 185.000 učencev ali skupaj 555.000 učencev.

Ce potemtakem seštejemo števili učencev iz obeh razdobj, vidimo, da je bila zbirka v sedmih letih izhajanja namenjena 1.155.000 učencem.

In če seštejemo od skupne naklade, ki znaša skoraj 1,7 milijona zvezkov, naklado četrtega letnika (ki je prišel v prodajo šele zdaj) in zalogo (okoli 160.000 izvodov), to je skupaj približno 1/4 milijona knjig, vidimo, da je prišla na učenca po ena knjiga in četrt, kar pomeni, da je skoraj vsaj naš učenec kupil v letih osnovnega šolanja po deset knjig iz zbirke MOJA KNJIŽNICA.

Opomba: pri tej primerjavi nismo upoštevali nakupov zbirke knjig za pionirske, šolske in druge knjižnice, ker teh podatkov ni. Glede na splošno stanje knjižničarske mreže v Sloveniji pa tak podatek ne bi kaj bistveno spremenil prikazane podobe.

Takšen bi bil prikaz zbirke glede na šolske potrebe in namene. Vendar pa moramo še posebej poudariti pomembno vlogo te zbirke v mladinskem bralnem gibanju, to je pri tekmovanjih za bralne značke, ki se jih udeležuje nad 70.000 učencev, saj predstavljajo ta tekmovanja v Sloveniji že kar izredno mladinsko kulturno gibanje tako po oblikah in namenu kakor tudi zaradi množičnosti.

Ob tem splošnem prikazu zbirke MOJA KNJIŽNICA skozi štiri letnike in ob upoštevanju vsebinskega dela spoznamo njeno veliko vrednost in pomen za oblikovanje mladega bralca in njegovo vzgojo za vrednotenje knjige prav v smislu listine organizacije UNESCO za Mednarodno leto knjige 1972, ki pravi: „Knjige so bistveno sredstvo za ohranjanje in razširjanje po vsem svetu nakopičenega znanja; knjige podpirajo svobodno pretakanje idej z besedo in sliko; knjige spodbujajo mednarodno sodelovanje.“

„Izkušnje in leta...“

Beseda z urednikom „Moje knjižnice“ tov. Bogomilom Gerlancem:

— Ob izidu novega, četrtega letnika MOJE KNJIŽNICE je bilo v javnosti precej zanimanja za to množično knjižno zbirko za mladino. Kako da je bilo uredništvo te zbirke zapužano prav vam?

Kako naj odgovorim, da bo prav? Morda tako, da sem se prav tedaj pripravljala na zaslužen upokojevek z lepo perspektivo, seveda... Res pa je tudi, da sem imel nekaj izkušenj v založništvu, tudi s takim za mladino. Tako na primer od leta 1944 naprej sodelujem pri sestavljanju beril za osnovne in strokovne šole. Torej: izkušnje in leta so bila menda odločilna, slednja pač zato, da bo Gerlanc posvetil vse sile (tudi organizacijske) menda kar zanimivemu, a vsekakor zelo potrebnemu založniškemu podvigu.

— Doslej so izšli štiri letniki Moje knjižnice, s čimer je zbirka dosegla že 114 naslovov. Kako ste pripravili te letnike in za koliko izkušenj ste pri tem urednikovanju postali bogatejši?

Kadar me bibliografska žilica zanese med zapiske naših založb, me večja ali manjša številka te ali one z določenim programom in namenom zasnovane zbirke vedno rahlo vznemiri, pa naj bodo to Mohorjeve „Večernice“ ali „Sto romanov“ Cankarjeve založbe. Ob tem se mi vselej kar sama od sebe zastavi vprašanje o konceptu, ciljih in dosežkih takih zbirk in seveda o tem, za kaj pri takih rečeh založbam gre, ali za njih poslovni ali knjižniški uspeh. In zdaj še odgovor na vprašanje: po aktivistično bi rekli, da je bil koncept za tako zbirko v zraku. To se pravi: prvič, šola in njen učni načrt, drugič, tekmovanja za bralne značke. Obe ti instituciji uredništvo sodelujeta pri snovanju zbirke od vsega začetka in to tako, da skupaj z založbo določata, kaj bo prišlo v novi letnik zbirke. Od tod dalje pa so bile in so te knjige še na skrbi urednika.

Res sicer pri tej zbirki ne gre za nova literarna odkritja, marveč, vsaj za sedaj, za izdaje že utrjenih besedil. Toda vedeti moramo, da je treba imeti, preden gre delo iz rok urednika v tiskarno, dogovor ali vsaj pomenek z avtorjem oziroma prevajalcem glede novega natisa ali celo nove redakcije teksta. Treba se je odločiti tudi glede ilustratorja in opreme, poiskati človeka, ki bo za posamezno knjigo uredil in oskrbel spremno besedo, opombe in morda še kaj. Kljub temu pa ti ostanjejo na koncu kot uredniku na duši in po službeni dolžnosti na skrbi še vsi interni založniški posli: pogodba, tiskarna, propaganda. Ne zaradi primerjave, le v označbo, naj oživim besede F. S. Finžgarja, ki jih je zapisal ob svojem 30-letnem urednikovanju pri Mohorjevi družbi: „Urejanje je nenehna skrb, ki te preganja ponoči in podnevi. Snuješ načrte in nove zamisli, iščeš voljnih in sposobnih sodelavcev, prebiraš, popravljaš rokopise, se zahvaljuješ za dobre, slabih ne smeš grajati, da se ne zameriš. Ko pa izide revija, knjiga, te nihče ne vidi in nihče nima za tvojo skrb pohvalne besede. Za javnost te sploh ni.“ (Leta mojega popotovanja)

Izkušnje? Seveda sem si jih pridobil, tudi preizkušal, ali kaj rado se zgodi, da te tudi le-te pustijo na cedilu. To naj na primer velja za zamudo pri izidu četrtega letnika, ko gre za izkušnje s tiskarno. Saj smo z izidom zamudili kar nekaj mesecev na škodo šole in trgovine. Tudi taka „malenkost“ je za urednika preizkušnja in nauk.

— In kakšni so načrti za naslednje letnike?

Načrte za prihodnje letnike, bi rekel, nam bo narekovala mladina. Šola in tekmovalci za bralne značke. Za urednika je prav to najbolj razveseljivo. Toda trenutno je tako: skoraj dva milijona izvodov te zbirke (zapis iz skladišča z dne 15. 2.) v rokah mladih bralcev, veliko povpraševanje po kakšnih petdesetih naslovih, ki jih naročniki nujno potrebujejo, a jih v skladišču ni, bralna tekmovanja in seveda tudi šolsko delo — vse to pač upravičuje nove načrte, iz katerih bo zrasel tudi program petega letnika.

Miha Feguš

»MOJA KNJIŽNICA« opornik osnovne šole

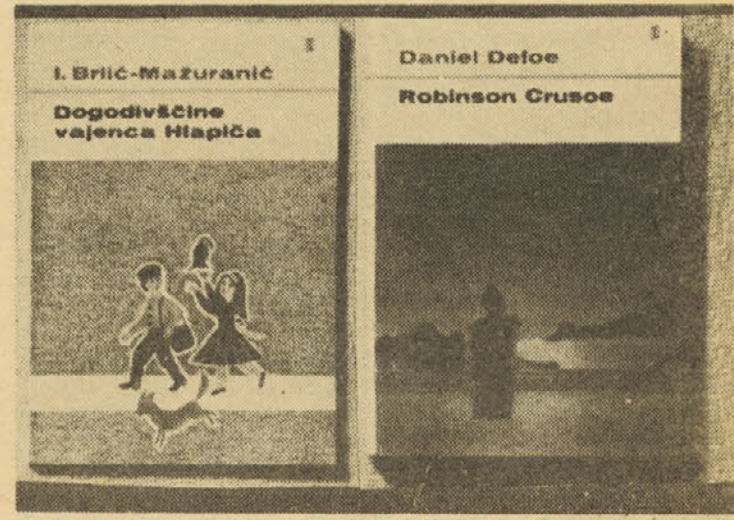
Postopoma prodira v našo šolo spoznanje, da učenec ne more ostati pasiven predmet vzgojno-izobraževalnega procesa, neke vrste skladišče, kamor učitelj odlaga informacije, ampak da se mora spremeniti v subjekt pouka, tj. v soustvarjalca učnega in vzgojnega dela, aktivnega v oblikovanju svojih predstav o svetu, v katerem živi oz. v katerega se bo vključil kot občan samoupravne socialistične skupnosti. Informacije o življenju družbe, o znanosti, tehniki, umetnosti si bo učenec (ob učiteljevemu vodstvu) vedno bolj iskal sam, predvsem iz knjig. Knjiga mu mora postati učitelj in vzgojitelj; knjiga v mladega človeka vsaja — brez vsiljivosti — kali, ki ne usihajo. Od tod pomembnost pisateljevega poklica in soodgovornosti posrednikov pisateljevih del — založništva, uredniških odborov, knjižnic.

Založba Mladinska knjiga je z izdajanjem knjig zbirke „Moja knjižnica“ pomembno podprla osnovno šolo pri uresničevanju vzgojnih in učnih smotrov. Od izida I. letnika, ki so začele izhajati pred sedmimi leti, do IV. letnika letos, je učencem od tretjega (oz. kasneje drugega) pa do osmega razreda prinašala najlepše besedne umetnike, kar jih premore slovenska mladinska književnost, in — v prevodih — nekaj najbolj znanih del iz svetovnega mladinskega slovstva. Dosedaj je izšlo stoštirinajst knjig, tiskanih v nad poltrudi milijon izvodih. To pa predstavlja tak kulturni kapital, ki ga moramo (z veseljem) upoštevati pri sestavljanju bilance o uspešnih dejavnostih vzgoje in izobraževanja. Zbirka „Moja knjižnica“ je osnova za izbiro „obveznega“ čtiva pri pouku slovenskega jezika v osnovni šoli, hkrati pa leposlovni zaklad za izbor pri tekmovanju za „bralno značko“. Da je „bralno“ mladinsko gibanje izredno razširjeno že po prvem desetletju razvoja, ni potrebno posebej poudarjati, saj število osemdeset tisoč tekmovalcev v preteklem šolskem letu to dovolj potrjuje.

Zavod za šolstvo je za osnovno šolo izdelal nov učni načrt; vanj je — že po tradiciji — vtkan program za „obvezno branje“, poleg tega pa prinaša kot pomembno novost normativ za osnovnošolsko knjižnico. Predlog zanj je pripravila Pionirska knjižnica v Ljubljani. V njem je določeno, koliko knjig mora imeti šola, da bo lahko uspešno izpolnjevala vzgojno-izobraževalno funkcijo. Normativ o delu šolske knjižnice bo mogoče uresničiti le z znatnim povečanjem dosedanjega knjižnega fonda na marsikateri šoli. Iz tega lahko sklepamo, da bo postala „Moja knjižnica“ še bolj potreben opornik osnovne šole.

Njen pomen je tudi v tem, ker si otrok z literarno vzgojo ustvarja svoj odnos do lepe knjige. Če jo vžljubi in želi nabavljati, mu bo nastajala zasebna knjižnica („moja knjižnica“), ki naj preživi začetniško zbiratelsko navdušenje. Dobra knjiga naj postane vsakomur mentorica v oblikovanju osebnosti.

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

Vladimir Kolan: NOČ S HAMLETOM

Tudi ob prevedenem izboru Holanovih pesmi bi se dalo reči, kolikšen je primanjkljaj v prevodništvu poezije. Zaslutimo pa tudi začetke tega, kar že dalj časa pogrešamo, če je namreč zavest prevajalskega zamudništva v odviru pesništva najvidnejša (enako dramatika), pa je prav, da dobijo prednost pesniki sodobnega časa. Taki prevodi pa bi zaslužili v dnevnem in revialnem tisku večjo odmevnost.

Prevod „Pogovora s Hamletom“ Vladimira Holana je delo Kajetana Koviča, uvodno študijo „Drama Holanove poezije“ pa je napisal Zdenek Kožmin. Holan, pesnik starejše generacije, čigar pesmi so prevajali v tuje jezike, je že pred vojno opozoril nase, znova pa je stopil v ospredje po 1. 1945. Tudi v izboru, kakršen je pred nami, se da razvideti, da je Holanova poezija usklajena s časom in prelomnicami v zgodovini, v človeku, pa naj je tako soočanje navidez zastrto, neposredno. Vladimir Holan je v tistem delu pesništva, kjer izraža svoja najpristnejša eksistenca vprašanja, meditativno polnokrvn in izrazit; ne išče pribežališča. Ustvariti hoče povezujoče črte, naj bodo še tako tvegani, krhki. Pod videzom „zgodb“ prihajajo na dan temnejše strani, izrazno-asociativno gradivo pa zahteva od bralca sodelovanje. Pojem časa v Holanovi liriki ni sestavina, ki bi bila izmerljiva, zato se lirika izmika, bolj je zapopen v nekih situacijah. To ni poezija, ki bi se ji prepustil; od bralca terja napor, da zmore vdreti v krog pesnikove pripovedi. Sivine, ki veje iz stihov, tudi obeta „veliko odkritje“, ki ga Holan ne da — in ga po vsej verjetnosti ni nameraval dati. Mnogo je takih sestavin, da upravičeno govorimo o večpomenski metafori, tudi o večplastni povednosti, to pa že samo po sebi govori o težavnem primeru pesniške osebnosti, ki je ni mogoče preprosto in dokončno interpretirati. Prav gotovo pa je v tem tudi mik in svežina Holanove izpovednosti. Poema „Noč s Hamletom“ pomeni svojstven dosežek Holana. Obe temi — noč, Hamlet — sta mu blizu, do obojega ima svoje poglede in nezavezujoč odnos do hamletskih vprašanj. Ti so se nabrali v pesniku ob iskanju v človeku in zunaj njega, v pretresih zgodovinskega in osebnega, v tehtanju srca in razuma. Navzkrižje včasih prepodnih silnic pa sili bralca k aktivnemu soočanju. Kolikor je mogoče reči, zvenijo prepesnjene pesmi v prevodu Kajetana Koviča prepričljivo, tudi izbor je skrbno premišljen. Knjigo je izdala DZS v zbirki Pesniki.

I. G.

Vladimir Kavčič: VAŠKA KOMANDA

Vladimira Kavčiča poznamo predvsem kot romanopisca, ki v svojih delih zaobjema čas NOB, in v tem presega običajno raven tovrstnega leposlovja. Z „Vaško komando“ pa je Vladimir Kavčič podal mladinsko povest, ki prav tako odkriva medvojni čas in pretrse. Niz zgodb, ki jih povezuje skupno dogajanje vaških fantov, sestavlja zaokroženo pripovedno celoto. Kavčičevo življenje v mladega bralca se kaže tako v hoteni fabulativni osnovi, kot v slogovno preprosti ubranosti. Realizem dogajanja pa je treba pojmovati tako, kot bi ga gledali z otroškimi očmi. Ob tem se da čutiti, kako bi odrasli vse teže dojeli situacije, ki so jih neobremenjeni in vendarle v otroštvu doraščajoči vaški fantje včasih zlahka ali vsaj laže prenesli. Toda tudi otrok se je dotaknila vojna, in prav v tej osnovi je pisatelj sprostil svoja realna zapažanja. Povest končuje z osvoboditvijo, ko se je šola pričela nanovo, prijazno — brez učiteljeve palice. „Vaška komanda“ je izšla v Kurirčkovih knjižnici z lepimi ilustracijami Sava Sovreta.

Mak Dizdar: MODRA REKA

V slovenskem knjižnem prevodu dokaj pozno odkrivamo pesniško besedo Maki Dizdara, čeprav je utrjeno mnenje, da spada njegova poezija v vrh sodobne književnosti jugoslovanskih narodov. Mak Dizdar je najavil svoj pesniški začetek že pred vojno, resnično pa se je uveljavil s pesnitvijo „Plavalka“ 1954. Zbirke pesmi, ki so sledile, govorijo o pesniški rasti samoniklega poeta. „Modra reka“ — izbor Dizdarjevih pesmi v slovenskem prevodu — pomeni prepotrebno dejanje že tako skromne prevodne bere.

Mak Dizdar je eden redkih sodobnikov, ki zna povezujoče in elementarno vnesti kos tega, kar je moč označiti kot zgodovinsko, kulturnoprekletko, in najti v sodobnem utripu odmevna vozlišča sodobnega človeka. Pri tem je pesnik zasidran v eksistenčnem in osebnopremišljajočem območju sedanjosti. Kljub temu da pri Dizdarju govorimo o modernističnem izrazu, svojstvenem čutu za ritem in zvočnost (kar nujno ob vsakem prevodu nekaj izgubi), pa je treba reči, da so njegove pesmi ob vsej raznolikosti razumljive. Razmerje med osebnim in občim je tudi v „Modri reki“ posebno zanimivo, a bi terjalo posebno obravnavo. Posplošeno pa se da reči, da je pesnik v etični, miselni in razpoloženski liriki ob vsej individualni izrazitosti take narave, da odstira vsakomur, ki mu je blizu poetična beseda, bogat svet iskanja, človeške zavzetosti, njegove nedorečenosti. Kljub izrazito svobodni metrični obliki pa kaže pesnik disciplinirano gradnjo, podobno je spoznanje o ekonomiki izražja. Pesmi je prevedel in izbral Ivan Minatti, knjigo pa opremil Matjaž Vidic. „Modra reka“ Marka Dizdara je prevodna pridobitev, ki jih velja posvetiti več pozornosti.

Jože Potrč: O SOCIALISTIČNI MORALI IN ETIKI

V našem dnevnem časopisu, revialnem tisku in celo v knjigah premoremo mnogo sestavkov o socialističnih družbenih odnosih, pa o političnih in gospodarskih odnosih. Zelo pa nam primanjkuje sestavkov o medsebojnih odnosih ljudi v socialistični družbi. Posebno mladini, ki vstopa v življenje, dolgujemo odgovor na prenekatere vprašanje.

Avtor sestavkov, zbranih v knjigi O SOCIALISTIČNI MORALI IN ETIKI, je bil dosleden revolucionar. Pri njem ni bilo razhajanja med prepričanjem in dejanji — natančneje: med besedami in dejanji. Zato je tudi ta knjiga tako dragocena: ne samo kot pričevanje o neki generaciji in njenih medsebojnih odnosih, mnogo bolj kot vodilo za življenje, kot prijateljica, ki svetuje v negotovosti. Že samo naslovi posameznih poglavij to potrjujejo: Temeljne značilnosti socialistične etike in morale, O družini in vzgoji, Za humanizem in etiko v mednarodnih odnosih in v svetovnem delavskem gibanju itn. „Potrčeva čista etična misel in Potrčev zanos v boju za njeno veljavo nas bosta spodbujala v boju zoper kult zlatega teleta ter zoper brezdušno meštarsko miselnost in prakso,“ tako pravi o knjigi prof. Janko Liška. In nadaljuje: „Etična vprašanja in spoznanja ter morala vzgojo so srž vseh Potrčevih razmišljanj, vseh njegovih spisov in govorov — tako na zasedanjih med-

narodne organizacije dela, kakor člankov o medsplošnih odnosih; tako spisov o etiki zdravstvenih delavcev kakor spominov na najdražje soborce — rojake; tako kritik stalinizma kakor člankov v boju zoper alkoholizem; tako utemeljitev o potrebi moralne vzgoje v šoli, kakor utemeljitev o pomenu dialektike za znanstveno mišljenje.“

Potrčevi teksti so objavljeni nespremenjeni (neredigirani). Naj današnji bralec — tudi mladi bralec — sam spozna pot in razvoj družbe. Pisec se je vedno zavzemal za doslednost in bil dosleden tudi v svojem delu. Blizu je čustvovanju mladega človeka. Predvsem za šole predstavlja knjiga dragocenost (žal je izšla v nakladi komaj 1200 izvodov). Jože Potrč se je zelo zavzemal za poučevanje morale v šoli ter občutil pomanjkanje primerne literature. Njegova knjiga bo slovenskim učiteljem zapolnila prenekatere vrzel, hkrati pa predstavlja posmrtno izpolnitev želja. Avtor je želel dati mladini in učiteljem priročnik, da bi jim olajšal delo.

Knjiga člankov Jožeta Potrča je nastala na pobudo CK ZKS. Izdal jo je Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, založila pa Založba Obzorja Maribor. Knjigo dopolnjujejo spominski sestavki sodobnikov, bibliografija dr. Jožeta Potrča in opombe urednikov posameznih poglavij (ti so napisali tudi uvode v posamezne skupine spisov). Predsednik uredniškega odbora je bil Bogdan Osolnik, odgovorni urednik pa Janko Liška. Ne samo poklica, temveč tudi človeška zavzetost vseh sodelujočih, nam je pripravila knjigo, ki bo mnogim potrdila pravilnosti ravnanja, hkrati pa jim bo v pomoč in oporo pri nadaljnjem delu. Prav bi bilo, če bi v bližnji prihodnosti prišlo do poljudne izdaje v veliki nakladi. Po drugi strani pa bi bilo prav tudi, če bi posamezni raziskovalci obdelali posamezne smeri Potrčevega delovanja ter na postavljenih temeljih gradili dalje.

N. M.

OB TRIDESETLETNICI ZVEZE PIONIRJEV JUGOSLAVIJE

Dne 27. decembra 1972 je preteklo trideset let, odkar je bila na I. kongresu USAOJ v Bihacu, ki je bil tedaj na osvobojenem ozemlju, ustanovljena Zveza pionirjev Jugoslavije.

Zveza pionirjev Jugoslavije — po besedah književnika Branka Čopića najlepši cvet naše revolucije — združuje danes v svojih vrstah nad milijon jugoslovanskih otrok starih od 7 do 14 let.

Ob njenem tako pomembnem jubileju je Svet za vzgojo in varstvo otrok Jugoslavije izdal bogato ilustrirano monografijo PIONIRJI JUGOSLAVIJE. Uredil jo je desetčlanski uredniški odbor pod predsedstvom Emila Paravine; od Slovencev je v odboru sodelovala Olga Vipotnik, predsednica tega sveta.

155 strani obsegaajoča monografija je nazoren dokument o bogati dejavnosti pionirjev vseh jugoslovanskih narodov od dneva okupatorjevega vdora v našo deželo do današnjih dni. Zajema sodelovanje pionirjev v narodnoosvobodilnem boju ter njihovo delo in razvedrilo v osvobodjeni domovini. Zaradi številnih zaslug in uspešnega vzgojnega vplivanja na oblikovanje samoupravne socialistične osebnosti najmlajših članov naše družbe je predsednik republike Josip Broz Tito Zvezo pionirjev Jugoslavije ob njeni 25-letnici odlikoval z redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem.

Monografija PIONIRJI JUGOSLAVIJE, ki jo je natisnilo beografsko založniško podjetje „Mladost“, stane 120 din. Ker gre za pomembno delo, je nujno, da odgovorni dejavniki čimprej poskrbe tudi za slovensko izdajo.

Zveza prijateljev mladine Slovenije je pionirjem za tridesetletnico ZPJ pripravila veliko gramofonsko ploščo PIONIRSKE PESMI, ki jih poje otroški pevski zbor glasbene šole „Franc Šturm“. Zbor sta pripravila za nastop Silva Hrašovec in Janez Kuhar, ki je tudi dirigent, spremlja pa ga ansambel Boruta Lesjaka; le-ta je prispeval tudi instrumentalno priredbo. Na plošči je posneto 19 slovenskih pionirskih pesmi. Besedila teh pesmi so povečini napisali naši književniki, uglasbili pa znani slovenski skladatelji. Plošča stane 35 din. Naročite jo lahko pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 16/II.

TIHOMIR

Avtoportret impresionista Matije Jame

LJUBIM TE, ZEMLJA MOJA

Kajuh — Kuntner; recital za poživitev proslav ob pomembnih obletnicah iz naše NOB.

Izbrane in povezane pesmi partizanskega pesnika Karla Destovnika-Kajuha in sodobnega pesnika Toneta Kuntnerja lahko predstavite na šoli ali kot samostojen literarni večer. Niko Goršič, ki je recital sestavil, pravi: „Recital jasno loči tri obdobja naše zgodovine: predvojni čas, NOB in sedanjost. Zakaj sem se odločil za kombinacij teh dveh pesnikov? Zato da si naša polpretekla doba lahko daje roko s sedanjostjo, da se prekine običajna izolacija na proslavah. In prav Kajuh in Tone Kuntner sta pesnika, kjer je ta kombinacija najbolj logična. Vodi ju ista zagnana želja po humanem človeku, po pravičnem svetu.“

Recital lahko ob izvajanju opremite z glasbo — najbolje harmonika in kitara. Sicer pa so navodila za izvajanje v knjižici, ki je izšla v zbirki „Umetnost in kultura“ pri „Sceni“ v Ljubljani.

OTROKOM IN MLADINI SAMO DOBRE KNJIGE (I)

Knjižna zbirka MOJA KNJIŽNICA, ki jo načrtno izdajo založba Mladinska knjiga, je brez dvoma najbolj množična in najbolj razširjena mladinska knjižna zbirka na Slovenskem. Letos je izšel četrti letnik te knjižne zbirke. Zajema 14 knjig: od tega 8 slovenskih del in 6 prevodov v skupni nakladi 142.000 izvodov. Danes vam na kratko predstavljamo le izvirna slovenska dela.

Učencem drugega razreda so namenjene Frana Levstika OTROŠKE PESMICE. Z njimi je naš literarni klasik pokazal, kako treba pesniti za otroke. Njegove pesmice imajo otroci še danes radi in jih pogosto recitirajo.

Tretješolci se bodo razveselili dveh knjig pravljic. Prvo, BILO NEKOČ..., je napisal mladinski pisatelj Fran Milčinski. Snov 12 pravljic v tej knjigi je zajel iz slovenskih narodnih pesmi. Drugo, KOROŠKE PRAVLJICE, vsebuje 50 pravljic, ki sta jih pri nas Mežiški dolini ter med zamejskimi rojaki v Podjuni, Rožu in Ziljski dolini zapisala učitelj Vinko Moederndorfer in sodnik Josip Sas.

Dve leposlovni knjigi so v četrtem letniku Moje knjižnice dobili četrtšolci. To sta GOSPOD HUDOURNIK slovenskega pisatelja F. S. Finžgarja ter UHAČ IN NJEGOVA DRUŠČINA mladinske pisateljice Branke Jurca. V povesti Gospod Hudournik opisuje pisatelj svojo doživetja visoko v gorah, kar mu daje priložnost, izrazi svojo veliko ljubezen do neoskrujene narave. Za dobro voljo skrbi ves čas njegov neugnani kuža Lisko, ki vedno kakšno uspije. V Uhaču in njegovi družini pa prikaže pisateljica nemirno življenje skupnice mestnih otrok, ki iščejo doživetij, razburjenj in tveganj, tem, da si na nedovoljen način prilastijo avtomobilске značke.

Za šesti razred je namenjena povest Venceslava Winklerja PETLINJE PERO, v kateri je pisec slikovito opisal dogajanje med Čušperk in Krko v času velikega kmečkega upora leta 1515. Glede na to, da se prav letos spominjamo velikih revolucionarnih gibanj širokih ljudskih množic pred 400 leti, je ta knjiga še posebej aktualna.

BAJKE IN POVESTI O GORJANCIH pisatelja Janeza Trdine s klub navidezno preprostem naslovu vendarle že zahtevnejšo čtivo. Zato je urednik to knjigo namenil sedmošolcem. Pisatelj je bil velik prijatelj še danes skrivnostnih Gorjancev, je med tam kajšnjim ljudstvom nabrano pravljico gradivo umetniško oblikoval. V njem je prikazal dobre in slabe strani preproste doleškega kmečkega človeka ter izpričal svoje živo narodnostno rodoljubje in svobodoljubje.

Zbirka novel V GAJU ŽIVLJENJA je delo slovenskega književnika Cirila Kosmača. Namenjeno je bralcem in bralkam osmega razreda osnovne šole. V teh novelah je pisatelj z odličnim in psihološko poglobljenim opisovanjem prikazal „pisani, prečudoviti le življenja“, ki je valovalo okoli njega in v katerem je vsak človek nekoliko čudaški. Kot tak neponovljivo oblikuje svojo usodo, nemalokrat vpliva tudi na usodo drugih ljudi, s katerimi živi v družinski ali širši, krajevni skupnosti.

Dodati moramo še, da je vsaka od teh knjig opremljena s kratkim zapisom o pisatelju in njegovem delu, dodane pa so tudi opombe, ki olajšujejo razumevanje manj znanih besed in pojmov.

Drugič se bomo seznanili še s preostalimi šestimi knjigami iz letnika Moje knjižnice, tj. s prevodi iz del drugih jugoslovanskih tujih literarnih ustvarjalcev.

Jože Pahor:

IZ BOJA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA NEODVISNOST

Pri inštitutu za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani je izšla brošurica, ki obravnava delo slovenskih učiteljev za napredno šolstvo in za samostojno odločanje. Vsebinsko upošteva že prizadevanja slovenskih jugoslovanskih učiteljskih društev, predvsem pa govori o „deklaracijskem“ gibanju med slovenskim učiteljstvom v Jugoslaviji v drugi polovici dvajsetih let. Tedaj so napredni učitelji čutili, da mora prosvetni delavec obdržati osebno svobodo, svobodo pripravljanja, če hoče dobro učiti.

„Poverjenost UJU v Ljubljani ni verjelo (ali pa ni hotelo verjeti), da bi bila potrebna depolitizacija v učiteljski organizaciji, naj si stan pomaga do boljšega življenja, do svobode; ni razumel, da je mogoče spriči kapitalističnega izkoriščevalskega reda le bojem doseči rešitev iz neznosnih razmer.“

V brošuri najdemo imena naših najboljših prosvetnih delavcev, opisano je njihovo poklicno in stanovsko delovanje, prikazani njihov delež v boju za napredek — kot tudi ukrepi reakcije.

Hkrati je izšla brošura o političnem, vzgojnem in književnem delu Jožeta Pahorja. Sestavil jo je Janko Liška. Upošteval je grodivo, kolikor ga je, ter sestavil zgodovinsko dokumentacijo, daleč presega naslov: v brošuri lahko sledimo dejavnosti večine prizadevnih, naprednih prosvetnih delavcev. Deloma obravnava tudi medvojni leta, pripravljenost in delež učiteljev v tistem obdobju čilnem času.

Povojna leta prikazuje brošura deloma s citati iz Pahorjevih del in kritik, deloma z opisom njegovega prosvetnega delovanja — in tem tudi prosvetnega delovanja na sploh. „Pahor je bil eden od stvristih, ki sodijo, da socializem niso le politične pridobitve revolucije, cije in deklaracije za družbeno življenje po načelih marksizma, socializem ni le boljša življenjska raven (seveda v pravičnem merju za vse), ampak je menil, da bodi bistvena značilnost nove družbene ureditve prizadevanje za socialistično moralo in ravnanje po njej.“

Vsakemu prosvetnemu delavcu bosta brošuri dragoceni.

NOVE STROKOVNE KNJIGE

1. Dr. Borivoj Samolovčev: Teorijske osnove vojnog vaspit-nja obrazovanja. Beograd, Vojnoizdavački zavod 1972.
2. Idejno in šola. Ljubljana, Dopisna delavska univerza 1973.
3. Jeločnik Marjan: Smučanje za otroke. Ljubljana, Mladinska knjiga 1972.
4. Mala telovadnica za predšolske otroke. Ljubljana, Šport oprema 1972.

IZOBRAŽEVANJE IN VZGOJA DELAVSKEGA RAZREDA

UČITI — NAUČITI

Ugledni ameriški ekonomist Ch. Benson pravi v svojem delu: „The Economic of Education“, da zavzame strokovno izobraževanje v gospodarstvu strateško mesto v povečanju proizvodnosti. Sovjetski ekonomist Strumilin pa je izračunal, da učinek strokovnega izobraževanja v gospodarstvu za 27,6 krat presega izdatke za izobraževanje. V referatih na konferenci o uporabi znanosti in tehnike v Ženevi so ekonomisti potrdili, da v gospodarsko razvitih deželah 3/4 delavnikov prispeva k izobraževanju strokovnih kadrov in s tem k višanju življenjske ravni.

Naša samoupravljaljska — socialistična družba je v fazi razvoja gospodarsko-družbene reforme, v kateri se je odločno pokazala potreba po srednji, višji in visoki izobrazbi ter vzgoji delavskega razreda tako z gospodarskega kot družbeno-političnega in splošno kulturnega vidika.

Naš delavski razred se mora izobraziti za socialistično gospodarjenje in upravljanje z dosegli svojega združenega dela. Seznanjen mora biti s hrbtenico naše družbene in politične ureditve, tj. z delavskim samoupravljanjem. Le-to kaže danes delavsko oblast na razvojno višji stopnji — taki, ki že teži k novi, racionalnejši, intenzivnejši in načrtnejši obliki samoupravljanja tj. k samoupravljanju z delovnega mesta; to lahko označimo kot delavsko-delegatsko samoupravljanje. Tako samoupravljanje pa je že začetek preverjanja samoupravljaljske in samoupravljaljske storilnosti. In prav tako samoupravljanje še bolj razodeva našo specifično razvojno pot v socializem. Jasno je, da mora biti delavec v gospodarstvu z razvojem nastajajočega delegatsko samoupravljaljskega gospodarjenja nenehno soočen, da ga neprestano usvaja v subjektivni zavesti, se pravi, da se v tem procesu —

izobrazuje. Samoupravljaljsko izobraževanje gospodarskega kadra vsebuje tudi seznanjanje delavcev z njihovimi temeljnimi svoboščinami, pravicami in dolžnostmi, ki jih imajo kot občani, z vlogo ter pomenom družbeno-političnih organizacij in z usklajenostjo odnosov med samoupravljaljskimi načeli ter ustavnostjo oziroma z zakonitostjo sploh. Poseben pomen družbeno-samoupravljaljskega izobraževanja delavstva je v tem, da si delavstvo s tako družbeno izobrazbo osvoji tudi posebne silnice delavske oblasti. In končno: naše samoupravljanje se trdno povezuje s splošnim svetovnim socialističnim gibanjem.

Odveč bi bilo utemeljevati tudi potrebo po splošni izobrazbi in kulturi gospodarstvenega kadra. V napredni družbeni ureditvi kot je naša, je tudi težnja, da si delavski razred pridobi splošno izobrazbo in kulturo predvsem zato, da bo še

globlje in širše razumeval dinamično gospodarsko in samoupravljaljsko problematiko.

To pomeni, da bo naš delavec — proizvajalec opraviljal svoje delo tem bolj kakovostno, čim bolj bo tudi gospodarsko — socialistično izobražen. Zavedati se mora, da so proizvodna sredstva, s katerimi proizvaja v združenem delu, last družbe; in tej družbi odstopa vrednost svojega presežnega dela.

Izobrazba mu bo pomagala k zavesti, da ima v združenem delu tudi oblast do samoupravljanja vseh procesov in faz svojega združenega dela — vse do določanja svojega osebnega dohodka.

Tem večji humanist bo, čim bolj si bo oblikoval svojo osebnost tudi s splošno izobrazbo in kulturo.

Družba pa si mora že danes prizadevati, da bo pravilno usmerila ekonomsko, družbeno-politično ter splošno izobrazbo in vzgojo zato, da bo postala trdnjša.

dr. RUDI VOLK

Skupinska dinamika — tudi v smeju ... — Foto: Rajko Ranfl

Vzgoja in varstvo

VSE DOBRO ZA MALO ŠOLO

Komaj smo zbrali in analizirali podatke o lanskeoletni pripravi otrok na šolo, že se začnemo „nove“ priprave, že so tisoči šestletnih otrok prvič prestopili prag „male šole“.

Opravljenno delo je vedno temelj za nadaljnje delo. Pogledimo, kaj smo dosegli lanske leto, da bi lažje presodili, od kod dalje moramo letos in kako smo usmerili letošnje delo.

Lani je bilo vključenih v razne oblike priprave na šolo 29.112 otrok, kar pomeni, da so bili v pripravo vključeni praktično vsi šolski novinci. Razveseljiv je tudi v podatke, da se jih je od teh otrok 26 % pripravljalo na šolo vse leto v vzgojno-varstvenih zavodih.

Otroci so prihajali v „malo šolo“ dokaj redno, čeprav je imelo 17,4 % otrok do „male šole“ več kot 3 km daleč, kar je za šestletnega otroka že precej naporno. Mnogi starši so svoje „šolarje“ na tej poti spremljali. Takih staršev je bilo kar 17,7 %. Glavni razlog za to, da so otroci izostajali, so bile otroške bolezni, vremenske nepravilnosti, težavna pot in drugo.

Starši so se tudi sicer izredno zanimali za delo „malih šol“. To potrjuje podatek, da je bilo v 1091 oddelkih „male šole“ kar 1308 roditeljskih sestankov, skoraj vsa poročila pa govorijo o izredno dobrem obisku. Dobro je bilo tudi sodelovanje med starši in vodji malih šol, o čemer pričča več kot 8000 individualnih stikov med starši in vodji malih šol.

Na izvajanje priprave otrok na šolo so se vzgojiteljice in učiteljice dobro pripravile: obiskale so 25 seminarjev, dopolnile so program „male šole“, zaradi uvajanja nove matematike v prvi razred pripravile nič koliko didaktičnih pripomočkov in igrače — vse zato, da bi čim uspešneje uresničile program male šole.

In kaj kažejo prva letošnja poročila? Skoraj v vseh občinah bodo financirale pripravo na šolo temeljne izobraževalne skupnosti, republiška izobraževalna skupnost pa bo financirala 100-urne „male šole“ v manj razvitih občinah.

Tudi vzgojiteljice in učiteljice so se na „pouk“ v mali šoli temeljito pripravile. V vseh organizacijskih enotah zavoda za šolstvo so organizirali eno-

dnevne seminarje za učiteljice, predvsem za tiste, ki letos prvič pričenejajo z „malo šolo“. V teh dneh potekajo tudi seminarji za vzgojiteljice. Le-te se bodo na njih seznanile z modernizacijo pouka materinsščine v nižjih razredih osnovne šole, ki jo bomo začeli uvajati jeseni. Tako bodo vzgojiteljice že ustrezno pripravile otroke na moderniziran pouk materinsščine v prvem razredu.

K boljši kakovosti priprav na izvajanje programa „male šole“ je prispeval tudi priročnik mgr. Nuše Kolarjeve, ki so ga vzgojiteljice in učiteljice z veseljem vzele v roke. Ta knjiga bo dragocen pripomoček pri oblikovanju konkretnih vzgojnih smotrov, predvsem pri uresničevanju smotrov intelektualne vzgoje.

Tudi v pedagoških kolektivih se prizadevno pripravljajo na „malo šolo“. Ob mnogih osnovnih šolah in vzgojno-varstvenih zavodih so se izoblikovali občinski aktivni, v katerih so učiteljice in vzgojiteljice. Ustanovili so jih z namenom, da bi se vse te temeljiteje seznanile z obema programoma — s programom dela v prvem razredu oziroma s programom dela v zadnjem oddelku vzgojnega zavoda ali pa v mali šoli. Izmenjale si bodo mnenja in stališča o posameznih vprašanjih in posredovale pozitivne izkušnje. Marsikje v teh aktivnih sodelujejo tudi šolski psihologi, ki bodo lažje in boljše opravili svoje delo, če bodo vedeli, kaj otroci že znajo itd.

Kljub temu da smo z letošnjo „malo šolo“ šele začeli, opazimo, da ponekod mislijo že „na jutri“, da že začenejajo izdelovati akcijske načrte za postopen prehod na letošnje priprave vseh otrok na šolo. Pročujemo mrežo „malih šol“, njeno ustreznost ali neustreznost, ugotavljajo, koliko študentov bodo maja in junija razpisali z namenom, da bi ob pravem času dobili vzgojiteljice, načrte, koliko mest bodo marca razpisali „za malo šolo“. Razmišljajo, kdaj bodo lahko zagotovili dovolj denarja za financiranje celoletne priprave vseh otrok na šolo, vsaj v najbolj potrebnih območjih ali za selkih.

IRENA LEVIČNIK

List iz kronike prosvetarjeve

Šele letos me je zla usoda prvokrat udarila z izpolnjevanjem posebnega „dokumenta trajne vrednosti“, famoznega Matičnega lista za učence-ke srednjih šol. Naj mi bo blagohotno odpuščen, če razkrijem, da sem pri tej priliki zadobil po vsem svojem pedagoško maziljenem telesu kurjo polt in da se je pred menoj v čisto jasni obliki kot fantom pojavila podoba tistega, ki je ta dokument sestavil: To ni nikakršna apokaliptična Himera, to je čisto navaden Janez Rubricelj, ki je samo zaradi težkega dela dobil spačene poteze na obrazu.

Vsi ljubimo rubrike, kaj jih ne bi, ko pa so naš vsakdanji kruhek. Rubrikofili smo tako rekoč. Toda da bi se komu od nas rubrikarjenje tako popolnoma posrečilo, kot se je našemu gori razkritemu Janezu, to pač res ne. Z vso resnostjo in priznanjem trdim, da se je Janezu posrečilo spraviti v pravokotničke dolgo in pomembno dobo človeškega življenja, in treba bo začeti misliti, kako naj bi tako pravokotizirali sploh vse naše življenje. Res je, da bo morebiti pri tem nekoliko trpe-la tako imenovana humanizacija, ki pa smo jo v zadnjem času tako in tako že diagnosticirali za rahitično, zato pa bosta pridobili ekonomičnost in seveda geometrija.

Ta izcedek, Matični list po imenu, seveda ne more biti brez pomanjkljivosti; vse velike iznajdbe so v začetku neobgledne in jih je treba izpopolniti, da dobijo svoj smisel. In zdaj naj mi bo dovoljeno široko se razkoračiti nad tem fetusom ter v prid prihodnjim rodovom učencev in njihovih učiteljev dobrohotno razgaliti sveto, kaj listu še manjka do dokončne popolnosti.

TONE VRHOVŠEK

Kemični in fizikalni laboratorij

IZ DRUGIH REPUBLIK

Iz Programa aktivnosti in nalog Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SR Bosne in Hercegovine v zvezi z izpolnjevanjem nalog prema tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ
Iz Programa povzemamo samo tiste naloge, ki obravnavajo kulturno ter vzgojo in izobraževanje:

AKTUALNA VPRAŠANJA ŠOLSTVA

- Posebno pozornost je treba posvetiti
- eliminiranju uravnilovke kot najvidnejše oblike kršitve načela nagajevanja po delovnih uspehih;
- eliminirati še obstoječe oblike hierarhije na področju šolstva in to od osnovne šole do univerze;
- strokovnemu in ideološkemu usposabljanju učiteljev;
- dijaškemu in študentskemu samoupravljanju;
- položaju šolstva v nerazvitih predelih.

AKTUALNA VPRAŠANJA ZNANOSTI IN KULTURE

- Negativni pojavi na tem področju — Sindikat delavcev družbenih dejavnosti jim odločno nasprotuje:
- zaprtost ustanov v delo na svojem področju;
- sunder pod imenom kulture in znanosti;
- menedžerstvo, visoki zaslužki posameznikov, zapostavljanje mladih ustvarjalcev (kar je izraz hierarhičnih odnosov);
- nasprotovanje procesom združevanja.

Sindikat bo posvetil kar največ pozornosti ustanavljanju kulturnih skupnosti v vseh občinah BiH.

(Iz Sindikalnih Informacij)

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Predčasna starostna pokojnina

V letošnjem aprilu bom izpolnila oba pogoja za predčasno starostno pokojnino: dopolnila bom 50 let starosti in imela 33 let pokojninske dobe. Ali se mi lahko s temi pogoji upokojim in katerem zakonu? In še to: kako se obračunava pokojnina takšnem primeru (E. P.)?

ODGOVOR: Možnost predčasne upokojitve (za ženske s 50 leti starosti ob pogoju najmanj 30 let pokojninske dobe, za moške 55 let starosti ob pogoju najmanj 35 let pokojninske dobe) je po novih predpisih o pokojninskem zavarovanju odprta samo še do konca tega leta. Se pravi, da se lahko

predčasno upokojijo samo še tisti, ki — podobno kakor vi — izpolnijo pogoje za predčasno upokojitev najkasneje 31. decembra 1973.

Ker boste dopolnili 50 let starosti v letu 1973, se boste sicer še lahko predčasno upokojili, vendar že po predpisih novega pokojninskega zakona oz. statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, kar pomeni predvsem obvezno upoštevati osebne dohodkov vse od leta 1966 pa do konca leta 1972. Če pa boste vztrajali v službi še prek polletja 1973, se bodo šteli tudi še prejemki iz leta 1973.

Višina vaše predčasne pokojnine se bo izračunala takole:

najprej se obračuna od pokojninske osnove (povprečje let 1966–72 oz. 1973, seveda z valoriziranimi osebnimi dohodki iz starejših let) odstotek za redno pokojnino (pri vas za 33 let pokojninske dobe v višini 81 % osnove), nato pa se od tako izračunane redne pokojnine odbije predpisani odstotek zaradi predčasnega odhoda v pokoj: ta odstotek znaša za vsako starostno leto, ki manjka pri ženskah do dopolnitve 55 let starosti (pri moških do dopolnitve 60 let starosti), po 1,33 % na vsako manjkajoče leto. Pri Vas se bo torej odbilo od redne pokojnine, ki bi znašala 81 % pokojninske osnove, 6,65 % na račun predčasnega odhoda v pokoj.

dr. L. S.

Polkvalificirani

VPRAŠANJE:

Na delovnih mestih, ki bi morala biti po sistematizaciji delovnih mest zasedena s kvalificiranimi delavci, delajo polkvalificirani delavci. Pri izračunavanju KOD so ti delavci obračunani kot polkvalificirani. Ali bi se lahko masa KOD izračunala zanje kot za kvalificirane delavce, če bi jim z internim aktom priznali kvalifikacijo? VZT

ODGOVOR:

Delavcem, ki bi jim z internim aktom priznali kvalifikacijo, pripada po samoupravnem sporazumu KOD, ki je določen za skupino delovnih mest kvalificiranih delavcev. Zato se tudi masa KOD zanje obračuna kot za kvalificirane delavce. T. Š.

Portret deklice, olje. Iz zapuščine impresionističnega slikarja Matije Jame

»Kako deluje avto«

Knjiga „KAKO DELUJE AVTO“ je pravkar izšla pri TEHNIŠKI ZALOŽBI SLOVENIJE. Knjiga je prevod iz znane serije Mayerjevih enciklopedičnih izdaj.

Knjiga „KAKO DELUJE AVTO“ obravnava delovanje avtomobila na način, ki je lahko razumljiv. Knjiga prikazuje osnove delovanja, ki so skupne vsem motornim vozilom; leva stran z besedilom razlaga delovanje posameznega dela, desna pa nazorno kaže delovanje z dvobarvno sliko.

Knjigo bi morala imeti vsaka šolska knjižnica, saj bi s tem omogočili učencem, da se na lahek način spoznajo z delovanjem avtomobila, kar seveda mlade ljudi nadvse zanima, predvsem pa jim to znanje koristi. Seveda bo knjigo uporabljala s pridom tudi učitelj.

Knjiga „KAKO DELUJE AVTO“ je priročne velikosti s plastičnim ovitkom, obseg je 284 strani, cena 100,00 din.

Knjigo naročite pri Tehniški založbi Slovenije, Lepi pot 6, 61000 Ljubljana, dobite pa jo lahko tudi v vseh knjigarnah.

Potovanje v SOVJETSKO ZVEZO

Na osnovi protokola med centralnim svetom za turizem in ekskurzije VC SPS SSSR ter birojem za organizacijo delavskega turizma SFRJ bo tudi letos odpotovalo na sedem-dnevno bivanje v Sovjetsko zvezo 800 jugoslovanskih turistov, k nam pa bo prišlo 400 sovjetskih gostov. To je brezdevizna izmenjava, oba partnerja pa bosta ob obiskih zagotovila turistom ogled kulturnih in gospodarskih dosežkov in zgodovinskih znamenitosti obeh dežel.

Turistična organizacija „Alpe-Adria“ bo organizirala potovanje za 600 jugoslovanskih turistov v Sovjetsko zvezo, in sicer z bivanjem v Moskvi in Leningradu. Jugoslovanski turisti si bodo ogledali v Moskvi Leninov mavzolej, palačo orožja in območje moskovskega Kremlja, razstavo gospodarskih dosežkov narodov SSSR, panoramo „Borodinske bitke“ in druge moskovske zanimivosti, v Leningradu pa Ermitaž, Piskarevski spominski muzej, Petropavlovsko trdnjavo, letno rezidenco Petra I ali Pavlovsk in drugo.

Potovanja bodo organizirana v štirih skupinah in to:

1. Ljubljana-Moskva: odhod 29. aprila 1973
2. Ljubljana-Leningrad: odhod 5. maja 1973
3. Ljubljana-Moskva: odhod 11. maja 1973
4. Ljubljana-Leningrad: odhod 17. maja 1973.

Turisti bodo potovali iz Ljubljane do Moskve oz. Leningrada in nazaj z letalom, iz Moskve v Leningrad oz. iz Leningrada v Moskvo pa z vlakom (spalniki). Za vse dni bivanja v Moskvi in Leningradu je preskrbljen polni penzion, v Moskvi bodo prebivali v hotelu „Družba“, v Leningradu pa v hotelu „Mir“.

Cena na osebo je 2.400 dinarjev; v ta znesek je vračunan avtobusni prevoz iz Ljubljane do Brnika in nazaj, avionska karta v obe smeri, hotelske usluge, avtobusni ogledi Moskve in Leningrada, vstopnine, vodstvo in organizacija potovanja. Ogleda bodo vodili vodniki — domačini Moskve oz. Leningrada, ki obvladajo srbohrvaščino.

Vse podrobnejše informacije dobite pri turistični organizaciji „Alpe-Adria“, Ljubljana, Masarykova 14.

Za potovanje je potreben individualni potni list.

Rok prijave je najkasneje 15 dni pred odhodom vsake skupine, prijave pa sprejema „Alpe-Adria“.

Sindikalnimi organizacijam priporočamo, da skupaj z delovno organizacijo — če je mogoče — s tem potovanjem nagradijo najzaslužnejše dolgoletne sindikalne delavce ali pa jim prispevajo k plačilu potovanja.

Republiški odbor
Sindikata delavcev družbenih
dejavnosti Slovenije

GENERALTURIST

LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA 7
Informacije na tel. 21-206, 21-908

priraja za vas prijetne izlete:

- TUNIS 22. 3. — 8 dni
cena 2.880
(planiranih je 8 odhodov za Tunis prek vsega leta)
- ŠVICA — individualna letalska potovanja od aprila meseca dalje
- SICILIJA 1. maj — 3 dni
cena 1.690
- PARIZ 30. 5. — 5 dni
cena 1.650

Pripravili smo bogat program za letne dopuste. Prodajamo vse vrste vozovnic.

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, Telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093.

Tiska ČZP Ljudska pravica.

KOMPAS Jugoslavija

VAS VABI NA PRVOMAJSKA POTOVANJA:

- LENINGRAD — MOSKVA, 27. aprila, 8 dni
- KIJEV — LENINGRAD — MOSKVA, 26. aprila, 8 dni
- CARIGRAD, Sofija, Rožna dolina, Zlati pesek, Sončna obala, Edirne, 22. aprila, 11 dni
- AZURNA OBALA — PARIZ — AOSTA, 26. aprila, 11 dni
- GRČIJA, Solun, Atene, Mikene, Epidauros, Olimpija, Meteora, 26. aprila, 10 dni
- ŠVICA — PILATUS, 27. aprila, 5 dni
- PARIZ — FONTAINEBLEAU — VERSAILLES, 26. aprila, 7 dni
- RIM — NAPOLI — CAPRI, 28. aprila, 8 dni
- DUNAJ — PRAGA, 28. aprila, 4 dni
- SICILIJA, 27. aprila, 9 dni, vlak in avtobus
- SEVERNA ITALIJA in ELBA, 27. aprila, 8 dni
- BENETKE — SAN MARINO, 1. maja, 2 dni
- KAIRO — ASSUAN — LUXOR — ALEKSANDRIJA, 26. aprila, 9 dni

Podrobni sporedi potovanj so vam na voljo v vseh KOMPASOVIH poslovalnicah.

SOLE!

Obiščite stalno galerijo likovnih samorastnikov v Trebnjem. Vstop brezplačen! KOMPAS vam organizira prevoz z avtobusom.

Prijetno prvomajsko bivanje v PLAVI LAGUNI

Turistična organizacija „Alpe-Adria“ pripravlja za praznovanje dneva OF in praznika dela petdnevno bivanje v hotelskem naselju Plava laguna v Poreču. V ta namen so rezervirali 4.000 ležišč, predvidena cena petdnevnega bivanja pa je od 255 do 350 dinarjev za osebo. Udeleženci lahko potujejo v Poreč s svojimi avtomobili ali z avtobusom (za kar je treba doplačati 75 dinarjev za osebo). Gostom bodo na voljo športni objekti za pavšalno doplačilo 5 dinarjev dnevno, vsi bazeni pa brezplačno.

Organizator bo poskrbel tudi za zabavni program 28., 29. in 30. aprila zvečer, namerava pa pripraviti tudi izlete z ladjo ob istrski obali oz. z avtobusom v Pulo in Istrske toplice (seveda ob doplačilu za prevoz).

Podrobnejše informacije dobite pri turistični organizaciji „Alpe-Adria“ Ljubljana, Masarykova 14. Na ta naslov pošljite tudi prijave.

Osnovnim sindikalnim organizacijam priporočamo, da razpravljajo o praznovanju 1. maja in se s članstvom dogovorijo, da bi ga preživeli v Poreču.

Republiški odbor

Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije

VZGOJNO VARSTVENI ZAVOD RAVNE NA KOROŠKEM

razpisuje prosto delovno mesto

vzgojiteljice za določen čas.

Nastop službe je možen takoj.

Stanovanja ni.

ZAČASNI SVET OSNOVNE ŠOLE TRBOVLJE

razpisuje prosti delovni mesti

učitelja telesne vzgoje za čas od 1. IV. 1973 do 30. VI. 1973.

Pogoji PRU, absolvent VŠTK, moški ali ženska.

učitelja razrednega pouka za čas od 5. III. do 25. VI. 1973.

Stanovanja ni.

200 LET ŠOLE V ROČINJU

česar pa ni dočkal. Novo poslopje so dobili šole leta 1873. V Ročinju je Stanič ustanovil sadjarsko društvo in družbo zoper mučenje živali.

O Staničevem pedagoškem delu je zapisal Marjan Breclj v delu Valentin Stanič, ki ga je izdala Goriška Mohorjeva družba leta 1973, tole: „Staničevo pedagoško delo se je v prvem redu naslanjalo na poučevanje. Zbiral je otroke na prostem in v zaprtem prostoru, jih učil verouka, branja, pisanja, petja ter računanja, zraven pa še vrsto drugih predmetov: telovadbo, plavanje, astronomijo, umnega kmetovanja, higijene. Podobnega znanja so bili deležni tudi odrasli. Gnojenje, obrezovanje, sajenje in presejevanje, cepljenje, ravnanje z živino vse to je

bilo na dnevnem redu. Tega učenja pa ne smemo razumeti kot suho podajanje snovi. Staničeva šola je bila šola prakse, on sam je bil najboljši zgled dela. Sam je obdeloval njive, skrbel za živino, zidal in tesaril, napejljal vodo... In kar je najvažnejše, vse to delo je stalno prepojavljalo Staničeva vesela narava.“

Od ustanovitve do leta 1895 je bila šola enorazrednica, to leto so jo razširili v dvorazrednico in leta 1923 so jo Italijani razširili v štirirazrednico z otroškim vrtcem. Po kapitulaciji Italije leta 1943 do 1945 so ostali otroci brez pouka. Med zavezniško zasedbo je bila ponovno odprta dvorazrednica. Sedaj je v Ročinju dvorazredna šola s štirimi razredi in 30 učenci.

SLAVICA PAVLIČ

SVET OSNOVNE ŠOLE TRNOVO

Ljubljana, Karunova 14 a

razpisuje delovno mesto

— učitelja za delo v oddelku podaljšanega bivanja na predmetni stopnji.

Pogoji: predmetni učitelj, profesor ali absolvent PA ali filozofske fakultete.

Delovno mesto je razpisano za določen čas — do konca junija.

Z VSEH VETROV

ODLIČNJAKI V GIMNAZIJE

Po podatkih, ki so jih zbrali v Zagrebu, nadaljuje največ odličnjakov osnovne šole svoje šolanje na gimnazijah. Jeseni se je v hrvaškem glavnem mestu v tem šolskem letu vpisalo v gimnazije 12.152 odličnjakov. Zanimiv je tudi podatek, da je najmanj odličnjakov vpisanih na šoli za uporabno umetnost.

POŽARE V ŠOLAH ZANETIJO UČENCI

V Franciji so požari šol vse pogostejši. Tako je v preteklih treh tednih zapleteno v ognju kar deset francoskih šol. Najbolj tragično pri teh nesrečah pa je, da so skoraj vse požare zanetili učenci. Gre za otroke, ki so vzgojno problematični ter največkrat člani posameznih uličnih skupin. Pri tem gre večkrat za maščevanje nad nekaterimi prestrogimi učitelji.

KMALU V NOVI VRTEC

V Radencih so se že zdavnaj pokazale potrebe po novem otroškem vrtcu, ki bi lahko sprejel vse otroke zaposlenih staršev.

Stara stavba sedanjega vrtca, ki so jo obnovili takoj po osvoboditvi, danes ne zadošča več. V tem šolskem letu so sprejemali v vrtcu samo otroke, kjer sta oba starša zaposlena. Pa še teh niso mogli vseh spraviti pod streho v Radencih, zato jih vozijo vsak dan tja in nazaj v 3 km oddaljeni vrtcu na Kapelo, kar je za otroke in starše veliko breme.

V Radencih so se že lani odločili za gradnjo novega vrtca. Izbrali so večji Marlesov tipski montažni načrt vrtca za 120 otrok. Z gradnjo so začeli že decembra, sedaj pa je stavba brez notranjih predelnih sten že pod streho.

V ŠOLO S ŠESTIMI LETI

Na Hrvaškem so razpravljali o določitvi v novem zakonu, katerem naj bi otroke sprejemali v šolo že s šestimi leti. Bodo novi zakon sprejeli, bodo proračunskim ter drugim problemom izognili tako, da bodo zakon izvajali postopoma. Določilo bi povsem izpeljali v štirih letih. Namesto ene generacije učencev bi vsako leto vpisali dve.

OPREMA ZA ŠOLO „JUGOSLAVIJA“

Direktor šole „Jugoslavija“ La Pazu je sprejel od jugoslovanskega veleposlanika 10.000 bolivijskih pesosov. S tem denarjem naj bi šola kupila opremo in učila. Bolivijski ministri za prosveto in kulturo se je imenu svoje vlade zahvalil za darilo ter zaželel še boljše sodelovanje med državama.

Kinematografi prikazujejo

platno. Kabaret zabava za vsako ceno, čeprav v njem že zasvetijo bližajoče se zlo. — n. d.

AVANTURA JE AVANTURA je najnovejši film pri nas zelo znanega režiserja Claudea Leloucha.

V pariškem podzemlju je zavlada kriza. Prostitutke stry kajo; čeprav je ropov, ubojev in tatvin veliko, je dobička malo. Zato se pet gangsterjev na novo organizira in išče nove načine za osvajanje tržišča. Film je razkošna komedija, ki daje veliko razposajenega humorja. — n. d.

PEKLENSKA POMARANČA (Fest 73) je najnovejši film režiserja Stanleya Kubricka. Pri nas smo gledali tele njegove filme: Steza slave, Spartak, Lolita, Dr. Sringelove, Odiseja 2001).

To je film, ki je na letošnjem Festu dvignil največ prahu. Gre za novost svetovne filmske produkcije v letu 1972, za jasno označitev akcije posameznika in družbe. Prihodnost je jasna slika sedanje težnje človekove osebnosti; postati neobčutljiv za vse ravnanje družbe v razvoju, kjer močnejši ubija, da bi sam lahko bival. Priporočamo ogled filma. — n. d.

Film KAJ JE NOVEGA, DOHTAR? v srbohrvaškem prevodu ŠTO TE TATA PUŠTA SAMU je drugi film režiserja Petra Bogdanoviča na Festu 73.

To je komedija, lahko rečemo burleska, z veliko gagov in komičnih situacij. Gagi so stari, vendar prikazani v novi preobleki in tako še vedno duhoviti. Poleg Barbare Streisand nastopa tudi Ryan O'Neal. — n. d.

Ameriški film CABARET spada med najboljše filme letošnjega Festa. Ni mogoče pozabiti ime na režiserja Boba Fosseja in glavne igralko Lize Minnelli.

Zgodba se dogaja v začetku tridesetih let v Berlinu, ko začne zmagovito pot fašizem. Režiser je odlično prenesel kabaretske predstave na filmsko

KONJENIKI je film znanega režiserja Johna Frankenheima. Konflikti med očetom in sinom niso vsakdanji generacijski pojavi, ki jim botrujejo spori o prevzemu in oddaji oblasti. Film nakazuje spor med načini mišljenja, življenja, koristnosti in koristnostjo, pohlepos in odrekamjem materialnih dobrin, potrebe po oblasti in sreči. Ideja je podana v preprosti, dobri zgodbi. Puščava konjske dirke, boji ovnov in mistika orientala pa niso v filmu zlorabljeni v cenene filmske šitve. Film je zanimiva filmska stvaritev, ki daje mnogo možnosti za razgovor že v višjih razredih osnovne šole. — m. b.

PRIDITE K NAM NA KAVO je posrečena komedija Alberta Latuade. Na rešetso so tradicijo in njih prividna lažna moralna lahkokoten, hudomušen način. Režiser obračunava z njimi na tem je šarm filma, ki nudi dosti zlahtne zabave tistemu, ki ne prizna navidezne morale. — m. b.

POSLEDNJI DRACULA bi bil tudi res poslednji v jugoslovanskem a. 2. JZ ODDAJE ENAJSTA ŠOLA repertoarju. — m. b.